„ pedes illius : ne acedietis vinculis ejus. Vin-
„ cula illius alligatura ſalutis. *Sap.* 10. In vin-
„ culis non dereliquit illum. *Gen.* 49. Diſſoluta
„ ſunt vincula brachiorum & manuum illius per
„ manus potentis Jacob : inde Paſtor egreſſus
„ eſt. *S. Aug. in Pſal.* 49. Ferrea vincula ſunt
„ quamdiu timent : ament, & aurea erunt. *S.*
„ *Cypr. Epiſt.* 72. O' pedes feliciter vincti, qui
„ itinere ſalutari ad Chriſtum diriguntur! O'
„ pedes ad præſens in ſæculo ligati, ut ſint ſem-
„ per in cœlis apud Deum liberi ! „ Ligado naõ da cadeia de ferro, mas do amor de Chriſto, naõ temia os tormentos, tinha por gloria os ferros, grilhoens, e açoutes. 2. Mais livre o animo entre as prizoens do corpo, das penas fazia o mais ſuave deſcanço. 3. Deos o livrou das cadeias do corpo, e por ſua interceſſaõ nos livrará das prizoens da culpa.

4. S. Domingos Confeſſor. *Job.* 40. „ Cir-
„ cumda tibi decorem, & eſto glorioſus, & ſpe-
„ cioſis induere veſtibus. *Prov.* 3. Miſericordia
„ & veritas te non deſerant : & invenies gra-
„ tiam & diſciplinam bonam coram Deo & ho-
„ minibus. *Eccli.* 39. Obaudite me divini fru-
„ ctus, & quaſi roſa plantata ſuper rivos aqua-
„ rum fructificate ; quaſi Libanus odorem ſuavi-
„ tatis habete. *Iſai.* 42. Ecce ſervus meus,
„ ſuſcipiam eum : electus meus, complacuit ſibi
„ in illo anima mea: dedi ſpiritum meum ſuper
„ eum. Dedi te in fœdus populi, & in lucem
„ gentium. *Baruch.* 5. Deus oſtendet ſplendo-
„ rem ſuum in te : nominabitur tibi nomen tuum
„ à Domino in ſempiternum : Pax juſtitiæ, &

,, honor pietatis. *S. Aug. ſer.* 350. Fratres, ſe-
,, ctamini caritatem, dulce ac ſalubre vinculum
,, mentium; ſine qua dives pauper eſt, cum
,, qua pauper dives eſt. Hæc in adverſitatibus
,, tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris
,, paſſionibus fortis, in bonis operibus hilaris,
,, inter viros fratres lætiſſima. ,, 1. A pureza, e penitencia foraõ ſuas excellencias. Deos pela Virgem o engrandeceo. Dilata a devoçaõ da Senhora, fazendo pelo Rozario continua nos fieis a memoria da vida e doutrina de Chriſto: eſte o fim dos vicios, o remedio dos males. 3. Aplacou a juſtiça Divina, fez ſe comunicaſſe mais liberal a mizericordia aos juſtos, e peccadores.

5. Noſſa Senhora das Neves. *Job.* 38.
,, Numquid ingreſſus es theſauros nivis, quæ
,, præparavi in tempus hoſtis, in diem pugnæ &
,, belli? *Eccli.* 43. Aſpergit nivem, pulchritu-
,, dinem candoris ejus admirabitur oculus. *Sap.*
,, 16. Nix autem & glacies ſuſtinebant vim
,, ignis, & non tabeſcebant. *Iſai.* 55. Nix deſ-
,, cendit de cœlo, & inebriat terram, & germi-
,, nare eam facit. *Prov.* 25. Sicut frigus nivis
,, in die meſſis, ita legatus fidelis. *S. Aug. in Pſal.*
,, 147. Non deſperet nix, non deſperet nebula,
,, cryſtallum. De nive tamquam de lana confici-
,, tur tunica; nebula in pœnitentia ſalutem inve-
,, nit: ſint inter prædeſtinatos duriſſimi, & ſi chry-
,, ſtallum facti fuerint, non erunt duri miſericor-
,, diæ Dei. ,, 1. Mediante o patrocinio da Virgem alcançaremos de Deos graça de apagar os ardores da concupiſcencia, e conſervar o candor

da pureza. 2. Naõ deixará a Senhora ſem grande recompenſa qualquer obſequio que ſe lhe faça, como aceitou os que offereciaõ os fundadores do Templo das Neves. 3. Reprezenta a neve a pureza da Senhora, cujos influxos ſó aproveitaõ os que na pratica das virtudes correm com fervor.

6. Transfigurcçaõ do Senhor. *Eccli.*42. „ Magnalia ſapientiæ ſuæ decoravit Dominus: „ quam deſiderabilia ſunt! quis ſatiabitur videns gloriam ejus? *Habac.* 3. Laudis ejus plena eſt terra, ſplendor ejus ut lux erit. *Iſai.* 24. Confundetur ſol cum regnaverit Dñus in monte, & in conſpectu ſenum ſuorum fuerit glorificatus. *Exod.* 24. Erat ſpecies gloriæ Dñi quaſi ignis ardens ſuper verticem montis. 2. *Petr.* 1. Notam fecimus vobis Dñi noſtri Jeſu Chriſti virtutem & præſentiam, ſpeculatores facti illius magnitudinis. *S. Aug. ſer.* 78. Splenduit ſicut ſol, ſe lumen eſſe ſignificans, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Quod eſt iſte ſol oculis carnis, hoc ille oculis cordis. *S. Leo Magn. ſer.* 94. *de Transf.* Ipſum audite, quem legis myſteria prænuntiaverunt, quem Prophetarum ora cecinerunt. Ipſum audite, qui ſanguine ſuo mundum redemit; qui viam aperuit ad cœlum. „ 1. Excita a noſſa fé, ſegura a eſperança, acende a caridade. 2. Transfigurado reprezenta a gloria, e premio dos eſcolhidos, por que devemos ſuſpirar. 3. Só eſtá bem quem eſtá com Jeſus: ſem ſua graça tudo ſaõ trevas, erros, precipicios.

10. S. Lourenço Martyr. *Eccli.* 3. ,, Ignem
,, ardentem extinguit aqua: & eleemoſina reſi-
,, ſtit peccatis, & Deus proſpector eſt ejus qui
,, reddit gratiam. *Job.* 30. Cutis mea denigrata
,, eſt ſuper me, & oſſa mea aruerunt præ caú-
,, mate. *Pſal.* 16. Probaſti Dñe cor meum,
,, & viſitaſti nocte; igne me examinaſti, & non
,, eſt inventa in me iniquitas. *Iſai.* 3. Cum am-
,, bulaveris in igne non combureris, & flãma
,, non ardebit in te. *Thren.* 1. De excelſo miſit
,, ignem in oſſibus meis, & erudivit me. *S. Aug.*
,, *ſer.* 304. Quomodo Beatus Laurentius appoſitos
,, ignes non timeret, niſi intus flamma caritatis
,, ejus arderet? Atroces incendiorum flammas
,, non pertimeſcebat in corpore, quia ardentiſſi-
,, mo cœleſtium gaudiorum deſiderio flagrabat.
,, In comparatione fervoris quo pectus ejus ar-
,, debat, exterior perſecutorum flamma frige-
,, bat. *S. Pet. Chryſol. ſer.* 135. Craticulam ſup-
,, plicii lectum quietis putabat: ſupplicium di-
,, xi ſecundùm animum punientis, non ſecun-
,, dum conſcientiam patientis. ,, 1. Naõ teme os tormentos por Chriſto quem ſe abraza no amor de Deos. 2. Serve no altar cheio de caridade, liberal, e fiel na diſtribuiçaõ das eſmolas, conſagra nas chamas ſeo corpo, e eſpirito puro ao Altiſſimo. 3. Naõ padece a obſcuridade do carcere, pois como ſempre luzira no exemplo da vida, Deos o quis illuſtrar na morte, e na Igreja ſempre.

12. S. Clara Virgem. *Joel.* 1. ,, Plange quaſi
,, Virgo accincta ſacco. *Judith.* 15. Quia feci-
,, ſti viriliter, & confortatum eſt cor tuum, eo
,, quod

„ quod caſtitatem amaveris. *Ezech.* 16. Eras „ nuda: & veſtivi te diſcoloribus: & decora „ facta es vehementer nimis. *Eccli.* 48. Fecit „ quod placuit Deo, & fortiter ivit in via quam „ mandavit illi Propheta magnus, & fidelis in „ conſpectu Dei 2. *Mach.* 15. Conſiderans ad- „ ventum multitudinis, extendens manus in „ cœlum prodigia facientem Dominum invoca- „ vit. *S. Aug. Epiſt.* 140. Veram fidem, veram- „ que pietatem in corde geſtabant, qua poſſent „ contemperari numero ſocietatique ſanctorum, „ non in ſe ipſis, ſed in Domino gloriantium. „ 1. Virgem prudente, que a muitas guiou pelo caminho da juſtiça. 2. Cheia de caridade defen- deo do perigo as ſervas de Deos, e no exem- plo, e patrocinio as dotou da maior e mais no- bre herança. 3. Pobre, humilde, paciente ſe fes digna do amor, e veneraçaõ de toda a Igreja.

Boa Morte da Senhora. *Cant.* 2. „ Fulcite „ me floribus, ſtipate me malis, quia amore „ langueo. *Pſal.* 121. Lætatus ſum in his quæ „ dicta ſunt mihi; in domum Domini ibimus. „ *Eccli.* 24. Ego quaſi terebynthus extendi ra- „ mos meos, & rami mei honoris & gratiæ. „ *Prov.* 13. Spes quæ di ffertur affligit animam: „ lignum vitæ deſiderium veniens. *Tob.* 3. Nunc „ Domine ſecundum voluntatem tuam fac me- „ cum, & præcipe in pace recipi ſpiritum meum. „ *S. Aug. de Geneſ. contra Manich. lib.* 2. *c.* 24. „ Facies terræ, dignitas terræ, Mater Domini, „ Virgo Maria, quam irrigavit Spiritus Sanctus, „ ut quaſi de limo tali ille homo fieret, qui in „ voluntate Patris eam impleret, atque ſerva-

„ ret,

„ ret. *S. Jo. Damaſc. de Dormit. Deip. orat.* 2.
„ Cum divina gloria in manus Dei ſanctam tradidit animam. Ejus corpus, quod Deus ineffabili quadam ratione ſuſcepit, cum Angelica & Apoſtolica melodia elatum, in loculo fuit depoſitum. „ 1. Morte a mais precioza, naõ effeito da culpa, mas do amor, pela qual eſperamos ſer favorecidos por Deos no fim da vida. 2. Bemaventurada pela vehemencia da caridade, e mais virtudes, pela aſſiſtencia dos Anjos, e Santos, e do meſmo Deos: que felicidade dos devotos da Senhora, que ella quer honrar com ſimilhante aſſiſtencia! 3. Apartou-ſe, e ainda permanece para conſolaçaõ dos fieis na vida, e na morte.

15. Aſſumpſaõ de Noſſa Senhora. 3. Reg. 10. *Ingreſſa Jeruſalem multo cum comitatu, & divitiis, venit ad Regem Salomonem.* Pſalm. 44. *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato.* Cant. 8. *Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto deliciis affluens?* 2. Reg. 2. *Surrexit Rex in occurſum ejus: poſitusque eſt thronus matri Regis.* Iſai. 3. *Erit lux lunæ ſicut lux ſolis.* Eccli. 24. *In civitate ſanctificata ſimiliter requievi, & in Jeruſalem poteſtas mea.* 2. Par. 9. *Dedit Reginæ cuncta quæ voluit, & poſtulavit, & multo plura.* S. Auguſt. in Pſalm. 166. *Non ſolum vox tua ſonet laudes Dei, ſed opera tua concordent cum voce tua: erit Deo noſtro jucunda laus, ſi bene vivendo laudetur.* S. Ildefonſ. ſer. 3. de Aſſumpt. *Qui celſitudinem, ac magnificentiam throni ejus perſcrutari non poſſumus, ſaltem theſauros ejus humilitatis perſcrutemur.* S. Ambroſ. lib. 2. de

Virg.

Virg. *Inceſſu affectuque ita fuit venerabilis, ut non tam veſtigium pedis tolleret, quam gradum virtutis attolleret.* 1. Sobe ao Ceo para ſer noſſa Advogada; exaltada ſobre os Córos dos Anjos, atrahe noſſos affectos ás alturas. 2. Sua humildade a mais profunda, com a pureza inviolavel, e dignidade infinita recebe o premio, louvada de todas as geraçoẽs. 3. Ditozos os que tem parte no triunfo de ſua gloria! Aquelles que com devoçaõ a invocarem, que imitarem ſeos exemplos, aquelles em quem a Senhora puzer os olhos, ſeraõ ſalvos.

S. Joaquim Pay da Mãy de Deos. Deut. 10. *Dominus amavit eos, elegitque ſemen eorum poſt eos.* Tob. 3. *Exauditæ ſunt preces amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei.* Eccli. 26. *Mulieris bonæ beatus vir.* Luc. 1. *Erant ambo juſti, incedentes in omnibus mandatis, & juſtificationibus Domini ſine querela.* Act. 15. *Quæ ad Patres repromiſſio facta eſt, hanc Deus adimplevit filiis.* S. Aug. in Pſalm. 87. *Laudemus modo Deum quantum poſſumus, mixtis gemitibus; quia laudando eum, deſideramus eum, & nondum tenemus: cum tenuerimus, ſubtrahetur omnis gemitus, & remanebit ſola & pura, & æterna laudatio.* 1. Excellente na caridade, liberal nas eſmolas, generozo nos deſprezos, na oraçaõ continua, com huma ſingular uniaõ com ſua eſpoza, mereceo produzir o milhor fruto na Virgem. 2. Illuſtre pelos aſcendentes, mais illuſtre pela deſcendencia, de que participa o eſplendor das virtudes, e meritos da gloria. 3. Deos lhe communicou a bençaõ de todas as gentes, fazendo-o ſi-

ſimilhante aos antigos Padres, de cujas excellencias foi cabal retrato, para ſervir de exemplo, e patrocinio a todos os filhos da Igreja, principalmente no eſtado do matrimoion.

20. S. Bernardo Abbade. Act. 7. *Fuit in Eccleſia cum Patribus noſtris, qui accepit verba vitæ dare nobis.* 2. Par. 9. *Expoſuit omnia, nec quidquam fuit quod non perſpicuum fieret.* 1. Tim. 1. *Gratias ago ei qui me confortavit, quia fidelem me exiſtimavit.* Coloſ. 4. *Servus Chriſti ſemper ſolicitus pro vobis in orationibus, ut ſtetis perfecti & pleni in omni voluntate Dei.* Iſai. 41. *Semen amici mei, elegi te, & non abjeci te: ne timeas, quia ego tecum ſum Deus tuus.* S. Aug. ſer. 37. *lib.* 50. Homil. *Si vis veræ caritatis ordinem cuſtodire, fac juſtitiam, dilige miſericordiam, fuge luxuriam.* S. Bernard. ſer. 1. in Vigil. Ss. Apoſtolor. *Tria ſunt quæ in feſtivitate vigilanter conſiderare debemus, auxilium Sancti, exemplum ejus, confuſionem noſtram.* S. Jo. Clim. Grad. 26. *Illuſtrationis divinæ copia, advocatus & patronus qui Deum quodammodo cogere poſſit.* 1. Filho adoptivo da Virgem, Doutor Melliſluo, admiravel na vida Religioſa, e nos prodigios. 2. Pay de Santos Monges, e Prelados, defende a Igreja dos erros, e ciſmas, firma nos clauſtros a Regular obſervancia. 3. Pay cheio de amor, cuja caridade, e doutrina enche de filhos illuſtres a eſcola da perfeiçaõ.

22. Oitava da Aſſumpſaõ, Coroaçaõ da Senhora. Iſai. 62. *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei; quia complacuit Domino in te.* Eſth. 1. *Præcepit Rex iis*

qui

qui in conſpectu ejus miniſtrabant, ut introducerent Reginam coram ſe, poſito ſuper caput ejus diademate. Judith. 17. *Dominus contulit ei ſplendorem, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.* Apoc. 11. & 12. *Apertum eſt templum Dei in cælo. Et ſignum magnum apparuit in cælo, Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus ejus, & in capite ejus corona ſtellarum duodecim.* Cant. 4. *Veni de Libano ſponſa mea, veni coronaberis.* Baruch. 5. *Circumdabit te Deus diploide juſtitiæ, & imponet mitram capiti honoris æterni.* S. Ambroſ. de Virg.lib.2. cap. 2. *Tunc etiam Maria tympanum ſumens, choros Virginales excitabit cantantes Domino, quod per mare ſæculi ſine ſæcularibus fluctibus tranſierunt.* S.Aug. ſer. 27. de Verb. Dñi. *In Martha erat imago præſentium, in Maria futurorum: quod agebat Martha, ibi ſumus; quod agebat Maria hoc ſperamus. Hoc agamus bene, ut illud habeamus plene.* 1. He coroada Rainha dos Ceòs, como Filha primogenita do Eterno Padre, verdadeira Mãy do Filho de Deos, Eſpoza mui amada do Eſpirito Santo. 2. Só ſem exemplo agradou ao Senhor mais que todos, he por todos honrada eternamente. 3. Humilhouſe na terra tomando officio de Eſcrava quando eleita Mãy; agora coroada a exalta o poder de Deos ſobre todos os Santos, e Anjos.

24. S. Bartholomeo Apoſtolo. Apoc. 21. *In fundamentis civitatis ſanctæ Jeruſalem nomina duodecim Apoſtolorum Agni.* Act. 4. *Loquebantur verbum Dei cum fiducia; & virtute magna reddebant teſtimonium Reſurrection is Jeſu Chriſti.* Marc. 3. *Vocavit ad ſe quos voluit: & dedit illis po-*

poteſtatem curandi infirmos, & ejiciendi dæmonia. Hebr. 2. *Cum initium accepiſſet ſalus enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata eſt, conteſtante Deo ſignis & portentis.* Mich. 3. *Pellem deſuper excoriaverunt.* S. Aug. in Pſalm. 87. *Quare fundamenta ſunt Apoſtoli? Quia eorum auctoritas portat infirmitatem noſtram. Quare ſunt portæ? Quia per ipſos intramus ad Regnum Dei.* S. Jo. Chryſoſt. Hom. 33. in cap. 9. Matth. *Diabolo cum toto orbe, & turba dæmonum innumera contra duodecim illos irruente, non brevi tempore, ſed per totum vitæ ſpatium vicerunt.* 1. Deixa até a pelle, mais enobrecido com a purpura do ſangue, com que confirma o Evangelho que enſinára. 2. Vence todo o orgulho do ſeculo, affugenta o demonio das almas, e dos corpos. 3. Derrama a luz do Evangelho para dar vida aos que jaziaõ nas trevas do erro; moſtra no exemplo o primor das virtudes, nos prodigios a força da graça, e poder de Deos.

28. S. Agoſtinho Doutor Principal da Igreja, e Biſpo. *Eccli.* 46. „ Maximus in ſalutem electorum Dei, quam gloriam adeptus eſt? Quis „ ante illum ſic reſtitit? 2. *Mach.* 5. Seceſſerat „ in deſertum locum, ibique cum ſuis vitam „ agebat. 1. *Eſdr.* 10. Orante eo collectus eſt „ ad eum cœtus grandis nimis virorum & mu„ lierum. *Exod.* 32. Si quis Domini eſt, junga„ tur mihi: congregatique ſunt ad eum filii Le„ vi. 2. *Paral.* 11. Sacerdotes & Levitæ vene„ runt ad eum relinquentes poſſeſſiones ſuas, & „ quicumque dederant cor ſuum ut quærerent „ Dominum. *Act.* 4. Multitudinis erat cor unum

&

„ & anima una, nec quiſquam aliquid ſuum eſſe „ dicebat, ſed erant illis omnia communia. *Joſ.* „ 22. Præcepit vobis famulus Domini, ut diliga- „ tis Deum, & ambuletis in omnibus viis ejus &c. „ *Iſai*.58.Dominus implebit ſplendoribus animam „ tuam: eris quaſi hortus irriguus, & ſicut fons „ aquarum. *Gen.* 49. Finitis mandatis, quibus „ filios inſtruebat, obiit; appoſitusque eſt ad „ populum ſuum. *S. Aug. ſerm.* 240. Facite no- „ ſtrum miniſterium fructuoſum. Adjuvate nos „ & orando, & obtemperando, ut nos vobis „ non tam præeſſe, quam prodeſſe delectat. *S.* „ *Hieronym. Epiſt.* 172. *inter oper. S. Aug.* Quid- „ quid dici potuit & ſublimi ingenio, & ſcriptu- „ rarum ſanctarum hauriri fontibus, à te poſitum „ atque diſſertum eſt. *S. Paulin. Epiſt.* 25. *inter* „ *oper. S. Aug.* Accepimus inſigne præcipuum „ dilectionis & ſolicitudinis tuæ, opus ſancti & „ perfecti in Domino viri, fratris noſtri Augu- „ ſtini, quod ita miramur atque ſuſcipimus, ut „ dictata divinitus verba credamus. *S. Fulgent.* „ *lib.* 2. *de verit. præd. cap.* 18. Hunc legat „ omnis qui ſalutem æternam adipiſcit deſiderat: „ humiliter orans miſericordiæ Dominum, ut „ eundem ſpiritum intelligentiæ legens accipiat, „ quem ille accepit ut ſcriberet. *Joan. Papa* 2. „ *Epiſt.* 3. Doctrinam Auguſtini ſecundum Præ- „ deceſſorum meorum ſtatuta, Romana ſequi- „ tur & ſervat Eccleſia. *S. Gregor. Magn. lib.* „ 8. *Epiſt.* 37. Si cupitis delicioſo pabulo ſagi- „ nari, Beati Auguſtini opuſcula legite; & ad „ comparationem ſiliginis illius noſtrum furfurem „ ne quæratis. „ 1. Defenſor da graça, Refor- mador

mador do Clero, Meſtre da Igreja, exemplar dos fieis. 2. Luz dos Doutores como ſol a todos comunica ſeos rayos, legislador dos Regulares vive na perfeiçaõ de ſeos Clerigos. 3. Venceo os erros em ſi, e nos mais; ainda até poſtrando com ſeos eſcritos os inimigos da Igreja, que edifica com ſua doutrina, e com o exemplo de ſeos filhos.

29. Degolaçaõ de S. Joaõ Baptiſta. *Matth.* 17. „ Dico vobis quia Elias jam venit, & non co„ gnoverunt in eo quæcumque voluerunt. *Mich.* „ 3. Repletus ſum fortitudine ſpiritus Domini, „ judicio, & virtute; ut annuntiem Iſrael peccatum „ ſuum. 2. *Reg.* 22. Tu es lucerna mea Domi„ ne, in te enim curram accinctus. *Eccli.* 48. In „ diebus ſuis non pertimuit principem, & poten„ tia nemo vicit illum. *Matth.* 14. Audivit He„ rodes famam Jeſu, & ait: Hic eſt Joannes „ Baptiſta, ipſe ſurrexit à mortuis. *S. Ambroſ.* „ *lib.* 3. *de Virg.* Joannis Prænuntii Chriſti non „ ſtrictim prætereunda eſt recordatio. Ab adul„ teris juſtus occiditur: præmium ſaltatricis mors „ eſt Prophetæ. *S. Aug. in Pſalm.* 226. Magnus „ ille per quem multa ſancta præcepta, & ſalu„ bria monita, & divina ſacramenta Spiritus „ Sanctus operatus eſt. „ 1. A verdade he perſeguida; mas o Juſto a confeſſa, e honra ainda na prizaõ, e morte. 2. Dá teſtemunho de Chriſto S. Joaõ ao naſcer, na prégaçaõ, e morte. 3. Degolado, victima da caſtidade, e juſtiça, mais altamente perſuade eſtas virtudes, e condena a crueldade, gula, e luxuria dos impios.

SETEMBRO.

4. OItava do grande P. S. Agoſtinho. 1. *Cor.* 15. ,, Gratia Dei ſum id quod ,, ſum , & gratia ejus in me vacua non fuit. *Act.* ,, 20. Miniſterium accepi à Domino Jeſu , teſtificari Euangelium gratiæ Dei. *Coloſſ.* 1. Chriſti ,, factus ſum ego miniſter ſecundum diſpenſationem Dei , ut impleam verbum Dei. *Iſai.* 34. ,, Requirite diligenter in libro Domini , quia ,, quod ex ore meo procedit , ille mandavit. 1. ,, *Paral.* 28. Ecce diviſiones ſacerdotum in omne ,, miniſterium domus Domini aſſiſtunt tibi , & ,, parati ſunt facere omnia præcepta tua. *S. Aug.* ,, *ſerm.* 356. Ante oculos veſtros ſumus. Nullius aliquid deſideramus niſi bona opera veſtra. ,, *S. Fulgent. lib.* 2. *de verit. præd. cap.* 18. Beatus Auguſtinus indutus virtute ex alto abundantius omnibus Catholicis Patribus laboravit. ,, Non autem ipſe,ſed gratia Dei cum illo. Ipſius ,, enim miniſterio Dominus uberiorem fidelibus ,, ſuis inſtructionem præbuit. *S. Paulin. Epiſt.* ,, 25. *inter oper. S. Aug.* O' vere ſal terræ , quo ,, præcordia noſtra , ne poſſint ſæculi vaneſcere ,, errore , condiuntur ! O' lucerna digna ſuper ,, candelabrum Eccleſiæ poſita ! Os tuum fiſtulum aquæ vivæ , & venam fontis æterni meritò dixerim. ,, 1. Vazo de gloria , e de honra, que dilata o culto do Senhor por todo o orbe. 2. Sempre amante , e penitente , chora com ſuavidade os males proprios , e alheios , e tudo Deos nelle , e por elle converte em bem. 3. Pobre volun-

luntario na caza de Deos, até os vazos da Igreja dedica ao remedio da pobreza: naõ tem de que fazer teſtamento, e deixa a mais precioza herança no exemplo da vida, e nos eſcritos.

8. Natividade de Noſſa Senhora. Num. 24. *Orietur Stella ex Jacob, & conſurget Virga de Iſrael.* Iſai. 11. *Egredietur virga de radice Jeſſe, & flos de radice ejus aſcendet.* Geneſ. 26. *Benedicam tibi, complens juramentum quod ſpopondi Abraham patri tuo.* Zach. 2. *Gaude & lætare filia Sion: quia ecce ego venio & habitabo in medio tui, ait Dominus.* Soph. 3. *Dominus in medio tui; ipſe ſalvabit te. Gaudebit ſuper te in lætitia, ſilebit in dilectione ſua, exultabit ſuper te in laude.* S. Aug. de Sancta Virgin. c. 5. *Unius Sanctæ Virginis partus omnium ſanctarum Virginum eſt decus: Mater membrorum ejus eſt, quia cooperata eſt caritate ut fideles in Eccleſia naſcerentur.* S. Jo. Damaſc. ſer. in Nativ. B. M. *Dei genitricis natalem complectamur, per quam mortalium genus redintegratum eſt, per quam primigeniæ matris Evæ mœror in lætitiam mutatus eſt.* 1. Annuncia ao mundo ſingular jubilo, dá gloria a Deos, paz aos homens, liberdade aos captivos, ſaude aos enfermos. 2. O Naſcimento da Senhora, como aurora da graça, poẽ termo á noute, e trevas do erro, e peccado, e nos fas ver as mizericordias divinas. 3. Naſce eſcolhida para remedio das almas que eſtavaõ perdidas, e ſeraõ livres pela graça do Filho que eſta Menina ha de dar ao mundo, luz imenſa.

Nome SS. de Maria. 1. Mach. 14. *Nominatum eſt nomen gloriæ ejus uſque ad extremum terræ.*

ra. Eccli. 41. *Bonum nomen permanebit in ævum.* Iſai. 60. *In ſplendore ortûs tui omnes venient laudem Domino annuntiantes.* 2. Eſdr. 9. *Tu ipſe, Domine Deus qui elegiſti, poſuiſti nomen ejus.* Judic. 5. *Audite Reges, auribus percipite Principes: Ego ſum, ego ſum quæ Domino canam. Benedicta inter mulieres, benedicatur in tabernaculo ſuo. Qui diligunt te Domine, ſicut ſol in ortu ſuo ſplendent, ita rutilant.* Baruc. 5. *Deus oſtendet ſplendorem ſuum in te; nominabitur tibi nomen à Deo, pax juſtitiæ & honor pietatis.* S. Aug. Epiſt. 155. *His virtutibus divinitùs impertitis & bona vita nunc agitur, & poſtea pra ium ejus, quæ niſi æterna eſſe non poteſt, beata vita. Hic ſunt eædem virtutes in actu, ibi in effectu; hic in opere, ibi in mercede; hic in officio, ibi in fine.* S. Bern. Epiſt. 174. *Prædica reverendam Angelis, deſideratam Gentibus, Patriarchis, Prophetiſque progenitam, electam ex omnibus, prælatam omnibus.* 1. Eſteja ſempre o nome de Maria no coraçaõ, e na boca, e ſeremos livres dos perigos, abençoados por Deos. 2. Nos trabalhos, duvidas, doenças, he alivio, ſaude, e vida. 3. Mar de todas as graças, ſem a tempeſtade da culpa, aonde os fieis ſeguros navegaõ ao porto da Gloria.

9. Beato Tello Arcediago, Fundador de S. Cruz de Coimbra. 2. Mach. 14. *Vir amator civitatis, & bene audiens pro affectu Pater appellabatur.* Eccli. 50. *Manus ſuas extulit in omnem congregationem filiorum, dare gloriam Deo à labiis ſuis, & in nomine ipſius gloriari.* Judic. 13. *Crevit puer, & benedixit ei Dominus; cœpitque ſpiritus Domini eſſe cum eo.* Hebr. 12. *Omnis diſciplina*

plina in præſenti videtur non eſſe gaudii, ſed mœroris; poſtea fructum pacatiſſimum exercitatis per eam reddet juſtitiæ. Deut. 33. *Perfectio tua Domine, & doctrina tua viro ſancto tuo, qui dixit Patri ſuo, & matri ſuæ: Neſcio vos.* Iſai. 51. *Conſolabitur Dominus Sion, & ponet deſertum ejus quaſi delicias, & ſolitudinem ejus quaſi hortum Domini. Gaudium, & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis.* S. Ephrem ſerm. in Patr. qui tempor. ſuis conſumati ſunt. *Amici illi Dei, caritate pleni, nihil prorſus corruptibile ſuper terram poſſidentes, ſed crucem ſuam jugiter tollentes, ſequebantur Salvatorem. Propterea Deus vehementer eos diligens, in portum vitæ collegit ipſos.* S. Aug. ſer. 112. de temp. *Oportet ut mundo corde, & caſto corpore ſapientiam divinam diſcere diligatis, & intelligere appetatis.* Deſde a infancia coſtumado ao jugo do Senhor, aperfeiçoado na caridade na viſita dos Lugares ſantos, abrio a eſcola da perfeiçaõ em S. Cruz. 2. Pay de huma glorioza Congregaçaõ, dada ſua bençaõ, e eſpirito aos filhos que gerára em Chriſto, ſobe a experimentar no premio, quam ſuave he o Senhor para os que o amaõ, e ſervem fieis. 3. Penitente até na morte, em cinza, e cilicio depois de huma vida inculpavel, deixa a todos facil com ſeo exemplo a cruz da penitencia, e Religiaõ.

14. Exaltaçaõ da S. Cruz. Sap. 14. *Cum perirent ſuperbi gigantes, ſpes orbis terrarum ad ratem confugiens, remiſit ſæculo ſemen nativitatis. Benedictum lignum, per quod fit juſtitia.* Act. 5. *Quem vos interemiſtis, ſuſpendentes in ligno, hunc Deus exaltavit ad dandam pœnitentiam Iſraeli.* Exod.

Exod. 17. *Fugavit Joſue Amalec, ædificavitque Moyſes altare, & vocavit nomen ejus; Dominus exaltatio mea.* Rom. 5. *Commendat caritatem ſuam Deus in nobis, quoniam juſtificati in ſanguine Chriſti, ſalvi erimus ab ira per ipſum.* 1. Cor. 1. *Verbum Crucis pereuntibus ſtultitia eſt; iis qui ſalvi fiunt Dei virtus eſt.* S. Aug. tr. 8. in Jo. *Agnoſce eum qui ſupra te eſt, ut agnoſcant te quæ infra te ſunt. Ideo cum Daniel agnoviſſet ſupra ſe Deum, agnoverunt illum ſupra ſe leones. Si autem ſuperiorem contemnis, ſubderis inferiori.* 1. He exaltada a S. Cruz, inſignia do abatimento de Chriſto, q̃ exaltará os humildes eternamente. 2. Que felicidade padecer, e ſer deſprezado na terra, quando o animo eſtá fixo em Chriſto? Aſſim foi coroado o Rey da gloria, e ha de coroar aos ſeos. 3. Armados do final da cruz havemos de vencer os inimigos da alma, e ſubir á coroa.

21. S. Mattheos Apoſtolo, e Evangeliſta. *Matth.* 9. „ Vidit Jeſus hominem ſedentem in „ telonio, Matthæum nomine, & ait illi: Sequere me: & ſurgens ſecutus eſt eum. *Pſal.* 17. „ Ex uſuris & iniquitate redimet animas eorum; „ & honorabile nomen eorum coram illo. *Pſal.* „ 101. Scribantur hæc in generatione altera, & „ populus qui creabitur laudabit Dominum. *Phil.* „ 3. Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus „ ſum propter Chriſtum detrimenta. *Luc.* 5. Fecit ei convivium magnum Levi in domo ſua. „ 2. *Theſſ.* 2. Tenete traditiones quas didiciſtis „ ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam noſtram. „ Ipſe qui dilexit nos, & dedit conſolationem „ æternam, & ſpem bonam in gratia, exhorte-

„ tur corda veſtra , & confirmet in omni opere „ & ſermone bono. *S. Aug. lib.* 10. *Confeſſ. c.* 28. „ Coruſcaſti , & ſplendidiſti , & fugaſti cæcitatem „ meam , flagraſti & induxiſti ſpiritum. *S. Epiphan. Hæreſ.* 51. Oportebat ad exemplum eo„ rum qui ſalvandi erant , ut ei potiſſimum præ„ dicandæ ſalutis munus injungeret , qui à pec„ catis converſus , & à telonio ſuſcitatus fuerat ; „ ut ab illo quanta ſibi eſſet adventu Chriſti be„ nignitas collata homines diſcerent. „ 1. He a avareza raiz de todos os males; arrancada eſta florece o peccador penitente em todas as virtudes. 2. De publicano faz Chriſto a S. Mattheos ſeo Apoſtolo , moſtrando que vinha chamar , e ſalvar peccadores. 3. Sem dilaçaõ deixa Mattheos ſeos lucros , entregue ao ſeguimento de Chriſto: exemplo que os mundanos devem imitar ao menos no affecto , eſtimando mais que tudo a ley , e agrado do Senhor.

24. Noſſa Senhora das Mercês. *Eſth.* 15. „ Invoca Dominum , & lóquere Regi pro nobis, „ & libera nos de morte. *Judith.* 13. Laudate „ Deum noſtrum, qui non deſerit ſperantes in ſe, „ & in me ancilla ſua adimplevit miſericordiam „ ſuam. *Gen.* 26. Benedicentur in ſemine tuo „ omnes gentes terræ. *Cant.* 4. Favus diſtillans „ labia tua , ſponſa ; mel & lac ſub lingua tua , & „ odor veſtimentorum tuorum ſicut odor thuris ; „ hortus concluſus, fons ſignatus. *Eccli.* 24. Ego „ mater ſanctæ ſpei : in me omnis ſpes vitæ , & „ virtutis. *S. Aug. in Pſal.* 50. Quia magnam „ miſericordiam deprecatur , magnam miſeriam „ confitetur ; quærunt parvam miſericordiam tu-

„ am ,

,, am, qui neſciendo peccaverunt. Attendis con-,, temptores ut corrigas, attendis ut doceas, at-,, tendis confitentes ut ignoſcas. ,, 1. Naõ deſampara a Senhora aos que a invocaõ, he certa eſperança dos mortaes. 2. Ella nos livra dos laços da culpa, e flagellos da pena por ſua interceſſaõ poderoza. 3. Naõ he o juſto vexado mais do q̃ pode ſoffrer com o auxilio da graça: com a meſma tentaçaõ Deos fará que ſejaõ prodigioſos os lucros, e meritos.

29. Dedicaçaõ de S. Miguel Archanjo. Job. 38. *Quis poſuit menſuras terræ, vel quis tetendit ſuper eam lineam, cum me laudarent ſimul aſtra matutina, & jubilarent omnes filii Dei?* Dan. 7. *Thronus ejus flamma ignis. Millia millium miniſtrabant ei, & decies centena millium aſſiſtebant ei.* Apoc. 5. *Audivi vocem Angelorum multorum in circuitu throni: erat numerus eorum millia millium.* Hebr. 12. *Acceſſiſtis ad Sion montem, & civitatem Dei viventis, Jeruſalem cæleſtem, & multorum millium Angelorum frequentiam.* 2. Theſſ. 1. *Digni habeamini Regno Dei, pro quo & patimini; ſi juſtum eſt retribuere requiem nobiſcum in revelatione Domini Jeſu de cælo cum Angelis virtutis ejus.* S. Aug. de civit. Dei lib. 10. c. 7. *Illi in cæleſtibus ſedibus conſtituti immortales & beati, Creatoris ſui participatione congaudent, cujus æternitate firmi, cujus veritate certi, cujus munere ſancti ſunt. De illa ſuperna curia, geritur namque ibi cura de nobis, ad nos miniſtrata per Angelos ſancta ſcriptura deſcendit.* 1. Procuremos imitar os Anjos na devoçaõ comque aſſiſtem, e louvaõ a Deos, na prontidaõ com que obedientes ao Senhor vem tra-

tar de noſſo bem. 2. A pureza, a caridade nos fará ſimilhantes aos Anjos. 3. Elles ſe humilhaõ na prezença do Senhor que louvaõ, e amaõ ſem ceſſar: ſe iſto fazemos, ſeremos deſde agora participantes de ſua felicidade.

30. S. Jeronymo Doutor. Eccli. 51. *Animam meam direxi ad ſapientiam, & in agnitione inveni eam: poſſedi hæreditatem in ſanctificatis omnibus.* Prov. 14. *In corde prudentis requieſcit ſapientia, & indoctos quoſque erudiet.* 1. Tim. 6. *Depoſitum cuſtodi, devitans profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ.* Deut. 18. *Ponam verba mea in ore ejus, loqueturque omnia quæ præcepero illi.* 1. Eſdr. 7. *Juxta manum Dei ſui bonam ſuper ſe, paravit cor ſuum, ut inveſtigaret legem Domini, & faceret, & doceret.* S. Hieronym. in c. 2. Aggæi. *Si Sacerdos eſt, ſciat legem Domini. Sacerdotis eſt ad interrogationem reſpondere de lege.* ::: *Magiſque noctes & dies in ſcripturarum tractatu, quam in ratiociniis, & ſupputatione conſumant.* S. Aug. lib. 19. de civit. Dei c. 19. *Intereſt quid amore teneat veritatis, quid officio caritatis impendat. Nec ſic debet eſſe otioſus, ut utilitatem non cogitet proximi; nec ſic actuoſus, ut contemplationem non requirat Dei. In otio non iners vacatio delectare debet, ſed aut inquiſitio, aut inventio veritatis: ut in ea quiſque proficiat, & quod invenerit teneat, & alteri non invideat.* 1. Sempre enſinou, e aprendeo até a ultima velhice, ſendo conſumado nas ſciencias. 2. Foge do mundo, e he no retiro Meſtre univerſal da Igreja: Quem melhor penetrou as divinas letras? Perfeito na ſciencia dos Santos enſina ainda com mais

effica-

efficacia a pratica das virtudes. 3. Monge ſolitario, Padre eſpiritual, e director de inumeraveis almas juſtas, ainda hoje he Protector, e exemplar de ſantos Religioſos, e Sacerdotes.

OUTUBRO.

ROzario de Noſſa Senhora. Eccl. 24. *Quaſi plantatio roſæ in Jericho. Flores mei fructus honoris & honeſtatis.* Cant. 2. *Ego flos campi, & lilium convallium. Flores apparuerunt in terra noſtra.* Iſai. 35. *Florebit quaſi lilium, germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans.* Oſe. 14. *Ero quaſi ros: germinabit ſicut lilium, & erumpet radix ejus ut Libani: ibunt rami ejus, erit quaſi oliva gloria ejus; & odor ejus ut Libani.* Judic. 5. *Nova bella elegit Deus, & portas hoſtium ipſe ſubvertit. Salvatæ ſunt reliquiæ populi, Dominus in fortibus dimicavit.* S. Aug. tr. 29. in Jo. *Doce ut faciam, non tantum ut ſciam. Mandata facienda ſuſcipimus, ut accipere promiſſa mereamur. Promiſſis ergo credimus.* S. Petr. Chryſol. ſer. 143. *Videtis quibus eſt virgo oppignerata muneribus. Ave, gratia plena. Hæc eſt gratia quæ dedit cœlis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem vitiis, vitæ ordinem, moribus diſciplinam. Hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo, ſalutem ſæculis reddit ura.* 1. Vencem os Chriſtãos naõ ſó aos Mouros, mas aos vicios com as armas do Rozario. 2. A memoria dos miſterios de noſſa redençaõ que no Rozario ſe reprezentaõ, he o remedio que o Ceo poz aos males da terra. 3. Quem reza com devoçaõ o Rozario,

zario, e o traz comſigo, dá teſtemunho de ſua piedade, e tem prendas do patrocinio da Virgem: porem ſeria abuzar de ſua mizericordia ter as contas ao peito, ſem querer lançar o demonio do coraçaõ, nem deixar o coſtume da culpa.

2. Anjos Cuſtodios. Gen. 32. *Abiit Jacob itinere quo cœperat, fueruntque ei obviam Angeli.* Iſai. 63. *Angelus faciei ejus ſalvavit eos.* Dan. 6. *Deus meus miſit Angelum ſuum, & concluſit ora leonum, & non nocuerunt mihi.* Judith. 13. *Vivit Dominus, quoniam cuſtodivit me Angelus ejus, & revocavit me vobis.* Hebr. 1. *Omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſolutis.* S. Aug. de Doctr. Chriſt. lib. 1. rap. 3. *Manifeſtum eſt hoc præcepto quo jubemur diligere proximum, etiam Sanctos Angelos contineri, à quibus tanta nobis miſericordiæ impenduntur officia.* S. Bern. ſer. in Pſal. 90. *Quoties graviſſima cernitur urgere tentatio, invoca Cuſtodem tuum, ductorem tuum, adjutorem tuum.* 1. Saõ continuos os beneficios que recebemos pelos Anjos da guarda; ſeja continua ſua memoria, e agradecimento. 2. A cada peſſoa dá Deos ſeo Anjo: naõ deſprezes alguem, que he offenſa do ſoberano Principe que o acompanha. 3. Vive com reſpeito ao teo Anjo, nem te deſcuides da ſalvaçaõ que elle ſempre ſolicita para ti, por mais que andes perdido, ou te procure perder o máo anjo, leaõ bramindo que cerca buſcando a quem devore.

4. S. Franciſco de Aſſis. Galat. 6. *Ego ſtigmata Domini Jeſu in corpore meo porto.* Coloſſ. 1. *Adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in cor-*

corpore meo. Iſai. 6. *Volavit ad me unus de Seraphim: & tetigit os meum.* Apoc. 20. *Vidi alterum Angelum habentem ſignum Dei vivi.* Ezech. 28. *Hæc dicit Dominus: Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore: Tu Cherub extentus, & protegens, & poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti.* Pſalm. 39. *Ego autem mendicus ſum & pauper; Dominus ſolicitus eſt mei.* S. Aug. in Pſalm. 141. *Nihil excellentius eſt via caritatis, & non in illa ambulant niſi humiles.* S. Greg. Magn. lib. 20. Moral. cap. 36. *Ecce relinquentes temporalia, gloriam poteſtatis æternæ mercati ſunt.* S. Jo. Chryſoſt. ſerm. 47. in Matth. *Anima pauperis voluntarii fulget ut aurum, ſplendet ut gemma, non habet theſaurum terram, ſed cœlum.* S. Anton. Lisbon. ſerm. 2. Domin. 1. Quadrag. *Ex ſpeciali dono Dei datus eſt ut animas lucraretur. Legem inſuper abolitam operibus inſtauravit.* 1. A continua memoria da Paixaõ o fes deſprezar o mundo, abrazarſe no amor de Deos, ſer ſimilhante a Chriſto. 2. Serafim humilde aplica todo ſeo eſtudo a conhecer o ſeo nada, e a imenſa bondade de Deos: ſabendo que ſó cada hum he o que he diante de Deos. 3. Crucificou a carne, crucificado o mundo, ſó vive para Deos; e aſſim he de maior proveito ao mundo, obrando nelle maravilhas em beneficio das almas.

Patrocinio de S. Jozé. Prov. 4. *Cuſtodiet te; dabit capiti tuo argumenta gratiarum, & corona inclyta proteget te.* Eccli. 6. *Amicus fidelis, protectio fortis: qui invenit illum, invenit theſaurum; medicamentum vitæ & immortalitatis.* Pſal.

27

27. *Adjutor meus, & protector meus; in ipſo ſperavit cor meum, & adjutus ſum.* Iſai. 31. *Proteget protegens, & liberans, tranſiens & ſalvans.* 2. Mach. 14. *Qui populum ſuum conſtituit, ut in æternum cuſtodiret, qui ſuam portionem ſignis evidentibus protegit.* S. Aug. in Pſalm. 39. *Dando conſolatur ut permaneas, auferendo corripit ne pereas; nuſquam tibi deeſt, tu illi noli deeſſe.* S. Bernard. ſerm. 1. de S. Joſeph. *Ipſe eſt clavis veteris teſtamenti, in qua Patriarchalis & Prophetalis dignitas promiſſum conſequitur fructum. Hic ſolus poſſedit, quod eis divina dignatio repromiſit. Memento igitur noſtri, & tuæ orationis ſuffragio apud tuum putativum Filium intercede.* 1. Protector na vida, e na morte, que fas precioſa aos ſeos devotos. 2. He efficaz ſeo patrocinio por meio da Senhora que o honra como Eſpoſo, e do Filho de Deos, aquem elle ſuſtentou no mundo. 3. Naõ deixará de conſeguir todas as graças para ſeos devotos, moſtrando no Ceo ao Salvador os calos, e ſinaes dos trabalhos, e virtudes com que o ſervio fiel na terra.

10. S. Franciſco de Borja. 2. Tim. 2. *Siquis emundaverit ſe erit vas in honorem ſanctificatum & utile Domino, ad omne opus bonum paratum.* Eccli. 3. *Sapiens cor abſtinebit ſe à peccatis, & in operibus juſtitiæ ſucceſſus habebit.* Rom. 14. *Regnum Dei juſtitia eſt, & pax in Spiritu Sancto: qui in hoc ſervit Chriſto, placet Deo.* Eccl. 8. *Non eſt in hominis poteſtate prohibere ſpiritum, nec habet poteſtatem in die mortis. Omnia hæc conſideravi.* Eccli. 41. *Noli metuere judicium mortis: memento quæ ante te fuerunt, & quæ ſuperven-*

ventura ſunt tibi: Omnia, quæ de terra ſunt, in terram convertentur. S. Aug. Epiſt. 55. cap. 4. *In hac vita virtus non eſt, niſi diligere quod diligendum eſt. Id eligere prudentia eſt; nullis inde averti moleſtiis, fortitudo eſt; nullis illecebris, temperantia eſt; nulla ſuperbia, juſtitia eſt.* S. Paulin. Epiſt. 24. *Bona quæ nobiſcum non intuleramus in hunc mundum, nec poteramus efferre, quaſi mutuata reddidimus; neç ut cutem à carne diſtraximus, ſed ut veſtem à corpore depoſuimus.* 1. Deixa as grandezas do ſeculo, para ſer piqueno na caza de Deos, que o faz grande na Igreja, e no Ceo. 2. A reprezentaçaõ da morte, e vaidade das couzas mundanas o move a entregarſe todo a ſervir áquelle Senhor que nunca falta. 3. Elle o ſervio fiel, e humilde, e o Senhor o encheo de gloria temporal, e eterna.

15. S. Tereza Virgem. Levit. 26. *Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, ambulabo inter vos, & ero Deus veſter.* Deut. 4. *Cave ne quando obliviſcaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum, quia Deus tuus æmulator.* Oſe. 2. *Sponſabo te mihi in ſempiternum.* Sap. 3. *Felix eſt ſterilis, & incoinquinata habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum.* Jacob. 1. *Religio munda apud Deum & Patrem hæc eſt, immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo.* S. Aug. de Virginit. cap. 2. *Cum ipſa Eccleſia Virgo ſit deſponſata uni viro Chriſto, quanto digna ſunt honore membra ejus quæ hoc cuſtodiunt etiam in ipſa carne? Virginalis integritas Angelica portio eſt.* S. Greg. Niſſen. de Virginit. cap. 13. *Virginalis vita illius futuri ævi beatitudinis imago eſſe videtur, cum multa*

multa ſigna illorum bonorum afferat, quæ ex ſpe nobis propoſita, & parata ſunt. 1. Como Eſpoza zela a honra de Deos em ſi, e nos Córos de Virgens puras que prezenta ao Cordeiro ſem macula. 2. Na oraçaõ, e penitencia funda ſua Reforma, em que florece o Eſpirito naõ ſó de Elias, mas de Chriſto. 3. Debaixo da proteçaõ da Senhora, e de S. Jozé vive ſegura, nem a moleſtaõ as preſeguiçoẽs que goſta de padecer por Chriſto.

18. S. Lucas Evangeliſta. 2. Cor. 8. *Illius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias; & ordinatus eſt ab Eccleſiis comes peregrinationis noſtræ in hanc gratiam quæ miniſtratur à nobis.* Luc. 1. *Viſum eſt mihi aſſecuto omnia à principio diligenter ex ordine ſcribere.* Act. 1. *Sermonem feci de omnibus quæ cœpit Jeſus facere & docere.* 2. Tim. 4. *Lucas eſt mecum ſolus.* Baruch. 4. *Hic liber mandatorum Dei, & lex quæ eſt in æternum: omnes qui tenent eam, pervenient ad vitam.* Philipp. 1. *Digne Euangelio converſamini, in uno ſpiritu unanimes, collaborantes fidei Euangelium.* S. Jo. Chryſoſt. hom. 28. in Geneſ. *Vides quomodo ſiquis amore Dei accendatur, omnia agit, nullis humanis jam præpeditus à virtutis curſu.* S. Aug. ſerm. 311. *Cogitate quale fuit mittere homines per orbem prædicare hominem mortuum reſurrexiſſe, in cœlum aſcendiſſe, & pro iſta prædicatione perpeti omnia quæ inſaniens mundus inferret, damna, exilia, vincula, tormenta, flammas, beſtias, cruces, mortes.* 1. Medico dos corpos, e das almas; pintor que retratou ao vivo em ſi, e em outros a imagem do Filho de Deos.

2. Trabalha no Evangelho até os grilhoẽs, e morte; e na vida exemplar moſtra a pratica do que eſcreveo. 3. Tras ſempre pela mortificaçaõ em ſeo corpo, e eſpirito a Cruz de Chriſto, e dilatado entre as gentes o Evangelho do Reino, entra na poſſe da gloria.

20. S. Iria Virgem M. 1. Cor. 3. *Siquis templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus: templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* 2. Reg. 22. *Factus eſt Dominus firmamentum meum: liberabit me quia complacui ei: ſecundum munditiam manuum reddet mihi.* Judith. 13. *Non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari, ſed ſine pollutione peccati revocavit me.* Dan. 13. *Melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quam peccare in conſpectu Domini. Flens ſuſpexit in cœlum: erat cor ejus fiduciam habens in Domino. Falſum teſtimonium tulerunt contra me, & ecce morior.* Pſalm. 33. *Exquiſivi Dominum, & exaudivit me, & ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.* S. Aug. de Virginit. cap. 52. *Hoc agite Virgines Dei, ſequimini Agnum. Humiliter ad humilem venite, ſi amatis; & ne diſcedatis ab eo, ne cadatis.* S. Gregor. Magn. hom. 12. in Euang. *Tunc regni janua lugentibus claudetur, quæ modo quotidiè pœnitentibus aperitur: erit tunc pœnitentia, ſed fructuoſa jam non erit, quia nequaquam tunc veniam invenit, qui modo aptum veniæ tempus perdit.* 1. Virgem perſeguida ſegue a Chriſto por infamia: ſaõ confundidos os que a infamaõ, Deos a chama á duplicada coroa. 2. Quem naõ reziſte aos principios, e ſe deixa arraſtar da paixaõ, cahe nos maiores precipicios: a Virgem inno-

innocente condenada ſerve de conſolaçaõ, e remedio aos que padecem na fama. 3. Vem a morte como ladraõ de noute: entaõ ſe provaõ, e manifeſtaõ as obras, e intençoẽs ocultas: ſaõ premiadas as que o mundo reprova: Deos que vê o coraçaõ, naõ attende á vaidade, e engano mais que para abater a ſoberba, e exaltar a humildade.

21. S. Urſula, ou as Onze mil Virgens. 2. *Cor.* 6. „ Separamini, dicit Dominus, & immundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos, „ & ero vobis in Patrem, & vos mihi in filias. „ *Sap.* 14. Tua Pater providentia gubernat, „ quoniam dediſti & in mari viam, & inter fluctus ſemitam firmiſſimam, oſtendens quoniam potens es ex omnibus ſalvare. *Apoc.* 12. „ Vicerunt propter ſanguinem Agni, & propter „ verbum teſtimonii ſui; & non dilexerunt animas ſuas uſque ad mortem: propterea lætamini cœli. 1. *Mach.* 1. Elegerunt magis mori, „ quam coinquinari; & noluerunt infringere legem Dei ſanctam. *S. Hilar. in Matth. c.* 27. „ Prudentes Virgines hæ ſunt, quæ opportunum in corporibus operandi tempus amplexæ, „ in primum ſe occurſum adventus Dominici „ præparaverint. *S. Aug. de Virginit. c.* 54. Vacat vobis, liberum eſt cor à conjugalibus vinculis. Inſpicite pulchritudinem amatoris veſtri: cogitate æqualem Patri, ſubditum & „ Matri; etiam in cœlis dominantem, & in „ terris ſervientem. „ 1. Virgens ditozas, que na perda dos bens, e das vidas, achåraõ as palmas da pureza, e do martyrio. 2. Ditozas na

fé, caſtidade, e fortaleza, ditozas no premio; ditozos os que gozaõ ſeo patrocinio. 3. Por terra, e por mar, entre barbaros, e algozes naõ podem ſer violadas, unidas em caridade ao Eſpozo Celeſte, por elle ſaõ chamadas ás bodas eternas.

28. Santos Apoſtolos Simaõ, e Judas. 2. Cor. 10. *Pervenimus ad vos in Euangelio Chriſti, ſpem habentes creſcentis fidei veſtræ in vobis magnificari.* Hebr. 2. *Ab eis qui audierunt in nos confirmata eſt ſalus, conteſtante Deo ſignis, & portentis, & variis virtutibus, & Sancti Spiritus diſtributionibus.* 1. Theſſ. 2. *Cupide volebamus tradere vobis non ſolum Euangelium, ſed etiam animas noſtras.* Jo. 14. *Dicit ei Judas non ille Iſcariotes: Domine, quid factum eſt, quia manifeſtaturus es teipſum nobis, & non mundo? Reſpondit Jeſus: Siquis diligit me, ſermonem meum ſervabit.* Judæ Epiſt. *Voſmetipſos in dilectione Dei ſervate, expectantes miſericordiam Domini noſtri Jeſu Chriſti in vitam æternam.* S. Aug. Tract. 75. in Jo. *Quæſierat de Chriſti manifeſtatione, & audivit de dilectione atque manſione.* Et tr. 93. *Teſtimonium perhibebitis. Ille (Spiritus Sanctus) in cordibus veſtris, vos in vocibus veſtris: ille inſpirando, vos ſonando.* 1. Inſignes no amor, no zelo, nos prodigios. 2. Confeſſaõ os louvores de Deos, movem os povos á penitencia ſaudavel; defendem os fieis dos perigos. 3. Levaõ paz aos homens, e os reconciliaõ com Deos, entregando as vidas pela gloria do Senhor, e ſalvaçaõ das almas.

NO-

NOVEMBRO.

1. TOdos os Santos. Hebr. 12. *Acceſſiſtis ad Sion montem & civitatem Dei, multorum millium Angelorum frequentiam, & Eccleſiam primitivorum, qui conſcripti ſunt in cœlis.* Apoc. 7. *Agnus qui in medio throni eſt, reget illos, & deducet eos ad vitæ fontes.* Pſal. 35. *Inebriabuntur ab ubertate domûs tuæ.* Iſai. 51. *Gaudium & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio, & vox laudis; ſalus autem in ſempiternum erit.* Deut. 33. *Omnes Sancti in manu Dei ſunt, & accipient de doctrina ejus.* Eccli. 11. *Datio Dei permanet Juſtis, & profectus illius ſucceſſus habebit in æternum.* S. Aug. de Geneſ. ad liter. lib. 12. c. 26. *Una ibi & tota virtus amare quod videas, & ſumma felicitas habere quod amas. Ibi enim beata vita in fonte ſuo bibitur.* S. Jo. Chryſoſt. hom. 5. in Matth. *Habent vim pro nobis, & quidem maximam, orationes, ſupplicationeſque Sanctorum.* S. Cyprian. de Mortalit. *Patriam noſtram Paradiſum computamus. Maguus illic nos carorum numerus expectat: frequens nos & copioſa turba deſiderat, jam de ſua immortalitate ſecura, & adhuc de noſtra ſalute ſolicita.* 1. Chama Chriſto bemaventurados os pobres, manſos, penitentes, mizericordiozos, e os mais que praticaõ as bemaventuranças: por ellas foraõ os Santos á gloria; ſó por eſte meio a poderemos conſeguir. 2. Celebramos todos os Santos juntos, para ſatisfazer as faltas q̄ fizemos no culto de cada hum, e multiplicar os interceſſores diante de Deos. 3. Seos exemplos mo-

movem noſſa tibieza, paraque vendo o que fizeraõ aquelles que eraõ de noſſa condiçaõ, com animo generozo ſirvamos ao Senhor que os coroou de gloria.

2. Todos os Defuntos. Job. 13. *Ecce animam meam porto in manibus meis: etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo; & ipſe erit ſalvator meus.* Rom. 14. *Sive vivimus, ſive morimur, Domini ſumus.* 2. Mach. 12. *Hi qui cum pietate dormitionem acceperunt, optimam habent repoſitam gratiam. Sancta ergo & ſalubris cogitatio, pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur.* Pſal. 142. *Auditam fac mihi mane miſericordiam tuam, quia in te ſperavi.* Tob. 12. *Quando orabas cum lacrymis, & ſepeliebas mortuos, ego obtuli orationem tuam Domino.* S. Aug. de cura pro mort. c. 1. *Non parva eſt univerſæ Eccleſiæ quæ in hac conſuetudine claret auctoritas. ut in precibus Sacerdotis ad altare locum habeat etiam commemoratio defunctorum.* Et c. 4. *Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana, & catholica ſocietate Defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, ſub generali commemoratione ſuſcepit Eccleſia, ut ab una eis exhibeantur pia matre cõmuni.* S. Epiph. hæreſ. 75. n. 7. *Qui pro fratribus precantur, bene de illis ſperare conſtat, quaſi peregre profectis. Cæterum quæ pro mortuis concipiuntur preces, iis utiles ſunt.* 1. Eſtaõ as almas do purgatorio em graves penas, podem, e devem ſer aliviadas pelas oraçoẽs, e eſmolas dos fieis. 2. Ao meſmo tempo que as ſocorremos, ellas agradecidas intercedem por nós com toda a efficacia: e que naõ alcanſaraõ de Deos eſtas almas

mas amigas ſuas, as quaes elle quer eternamente honrar? 3. A devoçaõ de as ſocorrer he remunerada neſta vida com muitas graças, e ſe vaõ ſeos devotos ao purgatorio, Deos faz que haja muitos que delles ſe lembrem, e por elles recebe com maior benignidade os ſuffragios da Igreja.

4. S. Carlos Borromeo Cardeal, e Arcebiſpo. *Exod.* 26. „ Cortinas de byſſo, & hyacintho, „ ac purpura, coccoque bis tincto, facies & ſaga ſilicina ad operiendum tectum tabernaculi. „ *Eccli.* 45. Similem illum fecit in gloria ſanctorum. *Sap.* 11. Omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti. 1. *Cor.* 9. Cum „ liber eſſem ex omnibus, omnium me ſervum „ feci, ut plures lucrifacerem. *Jo.* 10. Ego ſum „ Paſtor bonus. *S. Aug. contra Julian. lib.* 2. *c.* „ 10. Talibus poſt Apoſtolos Sancta Eccleſia „ plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, paſtoribus, nutritoribus crevit. *S. Ambroſ. in* „ *Matth. lib.* 6. *n.* 60. Beatus ille, cui manum „ ſapientia tenet. Utinam meos quoque teneat „ actus, teneat manum juſtitiæ, teneat Dei verbum, inducat in penetralia ſua, ſpiritum avertat erroris, convertat ſalutis. „ 1. Humilde nas grandezas, penitente entre delicias, livre, e ſervo de todos por amor. 2. Reformador do Clero, Exemplar de Prelados, Advogado dos pobres. 3. Incanſavel no zelo, fervorozo na oraçaõ, liberal nas eſmolas, attento ao culto divino, e bem de todos.

8. Oitava dos Santos. *Pſal.* 32. „ Beata „ gens, cujus eſt Dominus Deus ejus: populus

„ quem

,, quem elegit in hæreditatem ſibi. *Coloſſ.* 1. Dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine, & tranſtulit nos in regnum Filii dilectionis ſuæ. *Apoc.* 17. Agnus Dominus dominorum eſt, & Rex regum; & qui cum illo ſunt vocati, electi, & fideles. *Tob.* 13. Benedicite Dñum omnes electi ejus; agite dies lætitiæ, & confitemini illi. *Eccli* 49. Oſſa eorum pullulent de loco ſuo. *S. Jo. Chryſoſt. hom* 26. *in* 2. *ad Cor. n.*5. Sepulcha Sanctorum qui Crucifixo ſervierunt regias aulas ſplendore vincunt. Simul atque limina tranſilieris, locus ipſe mentem ad cœlum, ad ſupremum Regem, ad Angelorum exercitum, ad inacceſſam gloriam traſmittit. *S. Aug. ſer.* 139. Congaudent nobis, non ſi honoremus, ſed ſi imitemur eos; quamquam quod & honoramus, nobis prodeſt, non illis. ,, 1. No culto dos Santos conciliamos ſeo patrocinio, temos prendas da futura gloria, alivio dos males prezentes. 2. Honra Deos as cinzas de ſeos ſervos com prodigios, moſtrando quanto mais vale a memoria dos juſtos, que todas as grandezas do ſeculo. 3. Devemos imitar ſuas virtudes, para que elles ſe gozem da noſſa piedade, pois nos prezamos de honrar ſua memoria, e tanto ſolicitamos alcanſar ſeo patrocinio.

Patrocinio de Noſſa Senhora. *Levit.* 26. ,, Ponam tabernaculum meum in medio veſtri, & non abjiciet vos anima mea. *Cant.* 4. Turris David ædificata cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. *Prov.* 8 Ego diligentes me diligo, & qui ma-

„ ne vigilant ad me invenient me. Mecum ſunt „ divitiæ & gloria; ut ditem diligentes me. *Sap.* „ 7. Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam; & „ propoſui pro luce habere illam. Venerunt mihi „ omnia bona pariter cum illa. *Eccli.* 24. Tranſite „ ad me omnes qui concupiſcitis me, & à ge- „ nerationibus meis adimplemini. *S. Aug. in Pſal.* „ 58. Totum quidquid ſum, de miſericordia tua „ eſt. *S. Bernar. hom. 2. ſuper Miſſus eſt.* Micans „ meritis, illuſtrans exemplis, cujus ſplendor „ præfulget in ſupernis, & inferos penetrat, fo- „ vet virtutes, excoquit vitia. In periculis, in „ anguſtiis, in rebus dubiis, Mariam cogita, „ Mariam invoca; non recedat ab ore, non „ recedat à corde.„ 1. He forte, e efficaz o Patrocinio da Senhora na vida, na morte, e no purgatorio. 2. He Eſtrela de Jacob que nos guia com ſegurança entre os perigos da vida. 3. Para que ſeja de maior proveito o Patrocinio, devemos ajuntar á devoçaõ ſincera a imitaçaõ fiel de ſeos exemplos.

11. S. Martinho Biſpo. *Matth.* 25. „ Nu- „ dus eram, & cooperuiſtis me. 2. *Tim.* 2. La- „ bora ſicut bonus miles Chriſti Jeſu. Nemo „ militans Deo, implicat ſe negotiis ſæculari- „ bus. *Act.* 26. Conſtituam te miniſtrum eorum, „ eripiens te de populo, ut accipiant remiſſio- „ nem peccatorum, & ſortem inter Sanctos. *Gal.* „ 4. Sicut Angelum Dei excepiſtis me. *Job.* 29. „ Splendebat lucerna Dei ſuper caput meum, „ quando parabant cathedram mihi, & ſenes aſ- „ ſurgentes ſtabant. *Eccli.* 48. Amplificatus eſt „ in mirabilibus ſuis. *S. Aug. ſer.* 17. *in Pſal.* 118.

„ Do-

„ Doce me ſuavitatem, inſpirando caritatem; „ doce me diſciplinam, donando patientiam; „ doce me ſcientiam, donando intelligentiam. *S.* „ *Bernard ſer. de S. Martin. n.* 2. Miſericor- „ dem eum in paupere ſe expertum Salvator ipſe „ apud Angelos gloriatur, datam ſibi medieta- „ tem veſtis oſtendens. „ 1. Dá a eſmola ao po- bre; Chriſto ſe confeſſa obrigado á recompenſa, e premio. 2. Pobre, e humilde em vida, entra rico de merecimentos no Ceo, honrado de hy- mnos Angelicos. 3. Na caridade com o proximo moſtra a que tem com Deos: o meſmo Senhor a confirma com prodigios, engrandecendo na ter- ra eſte grande Prelado da Igreja.

21. Prezentaçaõ de Noſſa Senhora no Tem- plo. *Iſai.* 59. „ Qui elegerint quæ ego volui, „ & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo „ mea, & in muris meis locum; nomen ſem- „ piternum dabo eis. *Eccli.* 24. In habitatione „ ſancta coram ipſo miniſtravi. *Pſal.* 51. Ego „ ſicut oliva fructificavi in domo Dei. *Cant.* 3. „ Surgam & quæram quem diligit anima mea. „ *Ruth.* 2. Quod reliqueris parentes tuos, reddet „ tibi Dominus pro opere tuo: & plenam mer- „ cedem accipies à Domino. *S. Aug. de Virginit.* „ *c.* 5. Unius Sanctæ Virginis partus omnium „ Sanctarum Virginum eſt decus. Ipſæ cum Ma- „ ria Matres Chriſti ſunt, ſi Patris ejus faciunt „ voluntatem *S. Bernard. de laud. Virg. Matr.* „ *hom.* 2. Dedit Virgini partum, qui ei jam ante „ & Virginitatis inſpiraverat votum, & humi- „ litatis prærogaverat meritum. „ 1. Templo de Deos, conſagrado pela inchente de graças do

Eſpirito Santo, ſe aperfeiçoa no retiro da Caza do Senhor. 2. Obedece humilde, ora devota, padece com entranhas de amor para todos no Templo. 3. Guarda com toda a perfeiçaõ a pobreza, caſtidade, e obediencia, exemplar das Eſpozas de Chriſto, que a elle ſe haviaõ de conſagrar na Igreja.

22. S. Cecilia V. e M. *Judith.* 15. „ Manus Domini confortavit te, & ideo eris benedicta in æternum. *Cant.* 3. Sub umbra illius, quem deſideraveram, ſedi; & fructus ejus dulcis gutturi meo. *Jon.* 2. In voce laudis immolabo tibi: quæcumque vovi reddam Domino. *Judith.* 10. Deus Patrum noſtrorum det tibi gratiam, & omne conſilium ſui cordis ſua virtute corroboret. *Pſal.* 40. Propter innocentiam ſuſcepiſti me, & confirmaſti me in conſpectu tuo in æternum. *S. Aug. de Virginit. c.* 8. Neque quia Virginitas eſt, ſed quia Deo dicata eſt, honoratur, quæ licet in carne ſervetur, ſpiritus tamen religione ac devotione ſervatur. Ac per hoc ſpiritualis eſt etiam virginitas corporis, quam vovet, & ſervat continentia pietatis. *S. Hilar. in Matth. c.* 27. Prudentes Virgines ſunt, quæ opportunum in corporibus operandi tempus amplexæ, in primum ſe occurſum adventus Dominici præparaverint. „ 1. Lirio entre eſpinhas, que naõ foi tocada das tentaçoens, e tormentos. 2. Abelha officioza no favo ſuaviſſimo da pureza, e caridade, com que ſervio a Deos, e levou outros ao conhecimento, e amor da virtude. 3. Nella ſe logrou em copioſos fru-

tos

tos a ſemente do caſto conſelho, da caridade, e mais virtudes: éſta a ſuaviſſima harmonia com que entoava os louvores Divinos.

25. S. Catharina V. e M. *Judith.* 11. ,, Mi- ,, rabantur ſapientiam ejus, & dicebant: Non ,, eſt talis mulier ſuper terram, in aſpectu, in ,, pulchritudine, & in ſenſu verborum. 1. *Reg.* ,, 25. Eratque mulier illa prudentiſſima, & ,, ſpecioſa. *Ezech.* 10. Ecce rota una juxta Che- ,, rubim. *Eſth.* 2. Erat enim incredibili pulchri- ,, tudine, & omnium oculis gratiſſima, & ama- ,, bilis. *Oſe.* 2. Sponſabo te mihi in fide. *S. Aug.* ,, *de Virginit. c.* 27. Laudate Dominum dulcius, ,, quem cogitatis uberius: ſperate felicius, cui ,, ſervitis inſtantius: amate ardentius, cui pla- ,, cetis adtentius. Vos afferetis ad nuptias Agni ,, canticum novum, quod cantabitis in citha- ,, ris veſtris. *S. Jo. Chryſoſt. hom.* 27. *in Gen.* ,, Adverte quomodo vult cor noſtrum in quiete ,, & tranquillitate eſſe, & mentem noſtram à ,, perturbationibus alienam, affectionibusque ,, omnibus liberam. ,, 1. Virgem, Martyr, Doutora. 2. Eſpoſa fiel, Meſtra da verdade, Exemplar das virtudes. 3. Immovel na roda, ſem perigo na inſtabilidade do ſeculo, na vio- lencia das penas, ſobe á corôa.

30. S. André Apoſtolo. *Sap.* 18. ,, Simili ,, pœna ſervus cum Domino afflictus eſt, & po- ,, pularis homo Regi ſimilia paſſus. *Rom.* 8. ,, In his omnibus ſuperamus propter eum qui ,, dilexit nos. 2. *Cor.* 2. Deo gratias, qui ſem- ,, per triumphat in nobis in Chriſto Jeſu, & ,, odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per nos in

,, omni

„ omni loco. *Hebr.* 12. Propoſito ſibi gaudio „ ſuſtinuit crucem. *Zach.* 4. Educet lapidem „ primarium, & exæquabit gratiam gratiæ ejus. „ *S. Aug. Tract.* 7. *in Jo.* Quam beatam diem „ duxerunt, quam beatam noctem? Quis eſt, „ qui nobis dicat quæ audierint illi à Domino? „ Ædificemus & nosmet ipſi in corde noſtro, „ & faciamus domum quò veniat ille, & doceat „ nos, colloquatur nobis. *S. Leo Magn. ſer.* 1. „ *de Pent.* Ubi Deus magiſter eſt, quam citò „ diſcitur quod docetur: tuba Euangelicæ præ„ dicationis intonuit, imbres chariſmatum, flu„ mina benedictionum omne deſertum, & uni„ verſam aridam rigaverunt. „ 1. Digno Apoſtolo de Chriſto, e Irmaõ de Pedro no zelo da prégaçaõ, gloria dos milagres, amor da Cruz. 2. Viveo conforme ao Crucificado, e naõ quis apartarſe mais da Cruz. 3. Seguio o Cordeiro, miniſtro ſeo no officio de tirar peccados, edificar virtudes: ficando a Igreja ſantificada no ſeo Sangue, e exemplo.

DEZEMBRO.

4 SAnta Barbara V. M. *Job.* 38. „ Num„ quid mittes fulgura, & ibunt, & reve„ rentia dicent tibi: Adſumus? *Judith.* 8. Ora „ pro nobis, quoniam mulier ſancta es, & „ timens Deum. *Judic.* 11. Reverſa eſt ad Pa„ trem ſuum, & fecit ei ſicut voverat, quæ „ ignorabat virum. *Tob.* 3. Tu ſcis Domine quia „ nunquam concupivi virum, & mundam ſer„ vavi animam meam. *S. Aug. in Pſal.* 146.

„ Sic

,, Sic time Deum, ut ſperes in miſericordia ejus:
,, vis ab ipſo fugere, ad ipſum fuge: vis fugere
,, ab irato, fuge ad placatum. *S. Cyprian. Epiſt.*
,, 56. Quando perſecutiones fiunt, tunc dantur
,, coronæ fidei, tunc probantur milites Dei,
,, tunc martyribus patent cœli. ,, 1. Na fé firme,
na eſperança ſegura, na caridade inflamada re-
cebe a coroa eterna de Eſpoza fiel do Rey da
gloria. 2. Ella nos defende dos raios, e caſtigos
que noſſas culpas provocaõ: mas he preciza a
penitencia para ſer permanente o favor do Ceo.
3. Muitas vezes victorioza, tiunfa do mundo,
demonio, e carne.

6. S. Affonſo Henriques Rey de Portugal.
1. *Reg.* 13. ,, Quæſivit Dominus ſibi virum
,, juxta cor ſuum: & præcepit ei ut eſſet Dux
,, ſuper populum ſuum. *Eccli.* 47. De omni cor-
,, de ſuo laudavit Dominum; & dilexit Deum,
,, qui fecit illum, & dedit illi contra inimicos
,, potentiam; & dedit illi teſtamentum Regni,
,, & ſedem gloriæ. *Prov.* 29. Rex qui judicat in
,, veritate pauperes, thronus ejus in æternum
,, firmabitur. 2 *Mach.* 15. Accipe ſanctum gla-
,, dium, munus à Deo, in quo dejicies adver-
,, ſarios populi mei. 2. *Eſdr.* 4. Una manu ſua
,, faciebat opus, & altera tenebat gladium. *Iſai.*
,, 37. Protegam Civitatem iſtam, ut ſalvem
,, eam propter me, & propter David ſervum me-
,, um. *S. Aug. contra Creſcon. lib.* 3. *c.* 51. In
,, hoc Reges, ſicut eis divinitus præcipitur, Deo
,, ſerviunt in quantum Reges ſunt, ſi in ſuo
,, Regno bona jubeant, mala prohibeant, non
,, ſolum quæ pertinent ad humanam ſocietatem,

,, ve-

„ verum etiam quæ ad divinam religionem. *S.*
„ *Leo Magn. Epiſt.* 7. *ad Theodoſ. Auguſt.* Quan-
„ tum præſidii Dominus Eccleſiæ ſuæ in fide
„ veſtræ clementiæ præparavit, oſtenditur: ut
„ vobis non ſolum Regium, ſed etiam ſacerdo-
„ talem animum ineſſe gaudeamus. Siquidem
„ præter publicas curas piiſſimam ſolicitudinem
„ Chriſtianæ Religionis habetis. „ 1. Rey Santo, forte, e ſabio. 2. Religiozo, valerozo, victoriozo. 3. Excellente no amor da Patria, e dos Vaſſalos, no zelo da Fé, e Religiaõ, florece na mizericordia, e mais virtudes.

7. S. Ambrozio Biſpo, e Doutor da Igreja. *Sap.* 6. „ Non abſcondam à vobis ſacramenta,
„ ſed ponam in lucem ſcientiam illius, & non
„ præteribo veritatem. 3. *Reg.* 3. Poſtulaſti tibi
„ ſapientiam: ecce feci tibi ſecundum ſermones
„ tuos, & dedi tibi cor ſapiens & intelligens.
„ *Prov.* 16. Cor ſapientis erudiet os ejus: & la-
„ biis ejus addet gratiam. Favus mellis, com-
„ poſita verba: dulcedo animæ, ſanitas oſſium.
„ *Eccli* 11. Brevis in volatilibus apis, & initium
„ dulcoris habet fructus illius. *Jac.* 3. Quæ
„ deſurſum eſt ſapientia, pudica eſt, pacifica,
„ modeſta, plena miſericordia, & fructibus bo-
„ nis. *S. Aug. Confeſſ. lib.* 5. *c.* 13. Veni Medio-
„ lanum ad Ambroſium Epiſcopum in optimis
„ notum orbi terræ, pium cultorem tuum,
„ cujus eloquia ſtrenuè miniſtrabant adipem
„ frumenti tui, & lætitiam olei, & ſobriam vi-
„ ni ebrietatem populo tuo. *S. Ambroſ. in Luc.*
„ *lib.* 10. *n.* 49. Juſtus homo ad imaginem Dei
„ eſt, ſi propter imitandam divinæ converſatio-
„ nis

„ nis ſimilitudinem, mundum hunc Dei co-
„ gnitione contemnat, voluptatesque terrenas
„ verbi Dei perceptione deſpiciat, quo alimur
„ in vitam. „ 1. Doutor mellifluo, na ſuavidade
comque atrahia os animos a Deos. 2. Meſtre,
e Defenſor da verdade com a lingua, e açaõ. 3.
Paſtor zelozo, caritativo, incanſavel pelo bem
das ovelhas, e gloria de Deos; ſem buſcar o
proprio intereſſe: por iſſo Deos o honrou com
gloria mui grande.

8. Immaculada Conceiçaõ de Noſſa Senhora. *Judith.* 13. „ Benedictus Dominus qui te
„ direxit in vulnera capitis principis inimicorum
„ noſtrorum. 1. *Paral.* 29. Opus grande eſt;
„ neque enim homini præparatur habitatio,
„ ſed Deo. *Pſal.* 45. Sanctificavit tabernaculum
„ ſuum Altiſſimus: Deus in medio ejus. *Geneſ.*
„ 17. Benedicam ei, & ex illa dabo Filium, cui
„ benedicturus ſum. *Iſai.*44. Dominus faciens,&
„ formans te, ab utero auxiliator tuus. *Cant.* 4.
„ Tota pulchra es, amica mea; & macula non
„ eſt in te. *S. Aug. de natura, & gratia c.* 36.
„ Excepta Beata Virgine, de qua cum de pec-
„ catis agitur nullam prorſus haberi volo quæſ-
„ tionem. *S. Bernard. ſer.* 1. *de Aſſumpt.* Cum
„ tanto honore, quo tanta Mater digna fuit;
„ cum ea gloria, quæ tantum decuit Filium. *S.*
„ *Epiph. hæreſ.* 78. Eva hominibus cauſam mor-
„ tis attulit: Maria verò vitæ cauſam præbuit,
„ per quam vita nobis nata eſt. „ 1. Era conveniente ſer prezervada de toda a culpa a Virgem Mãy do Salvador. 2. Concebida nos eſplendores da gloria, tem nella Deos ſeo agrado.

3.

3. Sem peccado original, nem actual, nos provoca a que buſquemos a maior pureza debaixo de ſeo patrocinio.

10. Translaçaõ da Caza de Noſſa Senhora de Nazareth para Loreto. *Apoc.* 21. „ Oſtendit „ mihi civitatem ſanctam Jeruſalem deſcenden- „ tem de cœlo à Deo. *Iſai.* 33. Reſpice Sion „ civitatem ſolemnitatis noſtræ: oculi videbunt „ Jeruſalem, habitationem opulentam, taber- „ naculum quod nequaquam transferri poterit. „ *Hebr.* 12. Greſſus rectos facite: acceſſiſtis „ enim ad civitatem Dei viventis Jeruſalem cœ- „ leſtem: itaque Regnum immobile ſuſcipien- „ tes, ſerviamus Deo cum metu & reverentia. „ 4. *Reg.* 21. In templo hoc ponam nomen „ meum in ſempiternum. 2. *Par.* 7. Elegi lo- „ cum iſtum in domum ſacrificii: oculi mei „ erunt aperti, & aures meæ erectæ ad ora- „ tionem ejus qui in loco iſto oraverit. *S. Aug.* „ *ſer.* 336. Celebritas hujus Congregationis, de- „ dicatio eſt Domus orationis. Domus ergo no- „ ſtrarum orationum iſta eſt Domus Dei. *S. Jo.* „ *Damaſc. orat.* 1. *de Nativ. B. V.* Templum „ Dei ſanctum, quod Princeps Salomon con- „ ſtruxit, & habitavit. *S. Bernard. ſerm.* 2. *de* „ *Aſſumpt.* Quæ vel Angelica puritas dignitati illi „ audeat comparari, quæ digna fuit Spiritus „ Sancti ſacrarium fieri, & habitaculum Filii „ Dei? „ 1. Santificada com inchente de graças a Senhora, deixou tambem ſagrado o lugar da ſua habitaçaõ. 2. Aonde Deos entra, aonde aſſiſte a Senhora, chovem as bençaõs, as graças, os beneficios do Ceo. 3. Aqui ouve Deos, e deſpa-

deſpacha favoravelmente as ſuplicas de ſeos ſervos. Por eſte meio ſe conſeguem todos os bens, e ſe evitaõ todos os males.

11. S. Dámazo Papa. *Malach.* 2. ,, Pactum ,, meum fuit cum eo vitæ & pacis : & dedi ei ,, timorem , & timuit me : lex veritatis fuit in ,, ore ejus. *Hebr.* 13. Fidelis erat in tota domo ,, ejus tamquam famulus , in teſtimonium eo,, rum quæ dicenda erant. 1. *Mach.* 14. Ero,, gavit pecunias multas ; juſtitiam & fidem ,, conſervavit genti ſuæ , & exquiſivit omni mo,, do exaltare populum ſuum. *Eccli.* 49. In omni ,, ore quaſi mel indulcabitur ejus memoria, & ut ,, muſica in convivio vini. *S. Aug. in Pſal.* 126. ,, Cuſtodimus vos ex officio diſpenſationis , ſed ,, cuſtodiri vobiſcum volumus. Tamquam vo,, bis paſtores ſumus , ſed ſub illo Paſtore vo,, biſcum oves ſumus. *S. Greg. Magn. hom.* 17. ,, *in Euang.* Jura diſciplinæ foris exhibeat , & ,, intus paterna caritate diligat. Quod tunc Re,, ctor bene exhibet , cum ſeipſum diligere per ,, privatum amorem neſcit. ,, 1. Promoveo o culto do Senhor com ſua piedade , e doutrina. 2. Seo zelo naõ ſatisfeito em a reforma do Clero Romano , ſe dilatou excitando por S. Jeronymo , e S. Ambrozio todo o Oriente , e Occidente á maior perfeiçaõ. 3. Liberal com os pobres , a todos ſoccorria como verdadeiro Paſtor , e Biſpo de ſuas almas.

13. S. Luzia V. M. *Prov.* 11. ,, Pondus ,, æquum voluntas ejus. *Baruc.* 1. Det Dominus ,, virtutem nobis , & illuminet oculos noſtros. ,, *Rom.* 13. Abjiciamus opera tenebrarum , &

,, induamur arma lucis. *Jerem.* 1. Dedi te in ,, columnam ferream, & murum æneum: bella- ,, bunt adverſus te, & non prævalebunt, quia ,, ego tecum ſum, ait Dominus, ut liberem te. ,, *Apoc.* 3. Qui vicerit faciam illum columnam ,, in templo Dei mei. *S. Ambroſ. lib.* 1. *de Vir-* ,, *ginit.* Ubicumque Dei Virgo eſt, Dei tem- ,, plum eſt: nec lupanaria infamant caſtitatem, ,, ſed caſtitas etiam loci abolet infamiam. *S.* ,, *Aug. ſerm.* 249. *de temp.* Glorioſum inter cæ- ,, teras virtutes locum tenet caſtitas, quia ipſa ,, ſola eſt, quæ mundas hominum mentes præ- ,, ſtat videre Deum. ,, 1. Apartou os olhos da vaidade, illuſtrada com a luz do Ceo, comunica os raios de ſua caridade em beneficio dos fieis. 2. Coluna imovel no templo de Deos, como vencedora pela fé, e caſtidade. 3. Luz que alegra a Igreja ſanta no exemplo, com a proteçaõ, e auxilio.

18. Expectaçaõ do Parto da Virgem Maria. *Iſai.* 62. ,, Propter Sion non tacebo, & propter ,, Jeruſalem non quieſcam, donec egrediatur ,, ut ſplendor Juſtus ejus, & Salvator ejus ut ,, lampas accendatur; & videbunt gentes Ju- ,, ſtum meum. *Habac.* 2. Si moram fecerit ex- ,, pecta illum, quia veniens veniet, & non tar- ,, dabit. Dominus in Templo ſancto ſuo: ſileat ,, à facie ejus omnis terra. *Sophon.* 3. Expecta ,, me, dicit Dominus. Lauda filia Sion: jubila ,, Iſrael; lætare & exulta in omni corde: Do- ,, minus in medio tui, non timebis malum ul- ,, tra. *Agg.* 2 Adhuc unum modicum eſt, & ve- ,, niet deſideratus cunctis gentibus. *Zach.* 2. Gau-

„ de & lætare filia Sión, quia ecce ego venio, „ & habitabo in medio tui, ait Dominus. *S.* „ *Aug. ſer.*215. Quis digne æſtimare poteſt Deum „ propter homines naſci voluiſſe, ſine virili ſe- „ mine Virginem concepiſſe, ſine corruptione „ peperiſſe, & poſt partum in integritate per- „ manſiſſe? Jeſus Chriſtus uterum Virginis in- „ travit, membra fœminæ immaculatus imple- „ vit. *S. Bern. de Adv. Dñi. ſer.* 1. Diligenter „ penſate rationem Adventus hujus, quærentes „ quis ſit qui veniat, unde, quo, ad quid, quan- „ do, & quia, Venit de corde Dei Patris in ute- „ rum Virginis, venit à ſummo Cœlo in infe- „ riores partes terræ.„ 1. Copioza caridade, gran- de mizericordia, que venha o Filho de Deos á terra buſcar as almas perdidas! com que ancia eſperaria a Virgem Mãy ao Salvador? 2. O de- zejo ardentiſſimo da gloria de Deos, e bem das almas a fazia ſuſpirar por ver já em ſeos braços o dezejado de todas as gentes. 3. Sua oraçaõ mais efficaz que a dos Patriarcas, Profetas, e mais Juſtos fas deſcer das nuvens eſſa celeſtial ben- çaõ ſobre a terra, e que eſta liberal, e bendita nos dê o Salvador.

21. S. Thomé Apoſtolo. *Jo.* 11. „ Dicit er- „ go Thomas, qui dicitur Didymus, ad condiſ- „ cipulos: Eamus & nos, & moriamur cum „ eo. *Et c.* 14. Dicit ei Thomas: Domine, ne- „ ſcimus quo vadis: & quomodo poſſumus viam „ ſcire? Dicit ei Jeſus: Ego ſum via, & veri- „ tas, & vita. *Et c.* 20. Affer manum tuam, „ & mitte in latus meum. *Coloſſ.* 2. In quo „ ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ

„ abſcon-

„ abſconditi. 1. *Jo.* 1. Quod audivimus, quod „ vidimus oculis noſtris, & manus noſtræ contrectaverunt, teſtamur. *Iſai.* 12. Factus eſt „ mihi in ſalutem. Haurietis aquas in gaudio de „ fontibus Salvatoris. *Geneſ.* 27. Accede huc, „ tangam te fili mi. *Pſal.* 76. Deum exquiſivi, „ manibus meis contra eum, & non ſum de„ ceptus. *S. Aug. in Jo. tr.* 121. Videbat tange„ batque hominem, & confitebatur Deum, quem „ non videbat, neque tangebat: ſed per hoc quod „ videbat atque tangebat, illud jam remota du„ bitatione credebat. *S. Petr. Chryſol. ſer.* 84. „ Thomas non ſolum cordis ſui, ſed omnium „ hominum curabat incertum, & prædicaturus „ hæc in gentibus, quemadmodum tantæ fidei „ aſtrueret ſacramentum executor ſtrenuus per„ quirebat. „ 1. Duvidando curou noſſa incredulidade; confeſſando ſe fas meſtre da verdade. 2. Vê a Chriſto homem, e o reconhece Deos: benditos os que ſem o ver nelle crem, o louvaõ, e amaõ. 3. Quer morrer com Jeſus, e dilatado o Evangelho até as naçoẽs mais barbaras, e remotas, vai receber a coroa de ſeu Apoſtolado, eſmaltando a purpura da inocencia com o ſangue do Martyrio.

Cõmemotaçaõ de Noſſa Senhora. *Eſth.* 15. „ Invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, „ & libera nos de morte. *Pſal.* 48. Veritas de „ terra orta eſt, & juſtitia de cœlo proſpexit. *Ju„ dith.* 13. Nomen tuum Dominus ita magnifi„ cavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, „ qui memores fuerint virtutis Domini. *Eccli.* „ 24. Qui creavit me, requievit in tabernaculo

„ meo;

„ meo ; & dixit mihi :. in electis meis mitte ra-
„ dices. *Iſai.* 7. Ecce Virgo concipiet & pariet
„ Filium. *Cant.* 4. Hortus concluſus ſoror mea
„ ſponſa ; fons ſignatus , puteus aquarum viven-
„ tium. *Iſai.* 62. Eris corona gloriæ in manu
„ Domini. *S. Aug. de peccator. merit. & remiſſ.*
„ *lib.* 2. *c.* 24. Virginem Matrem pia fide ſan-
„ ctum germen in ſe fieri promerentem , quam
„ eligeret , creavit , de qua crearetur elegit. *S.*
„ *Ambroſ. de Virgin. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 6. Sit vobis
„ tamquam in imagine deſcripta virginitas Bea-
„ tæ Mariæ , de qua velut ſpeculo refulgeat
„ ſpecies caſtitatis, & forma virtutis. Hinc ſuma-
„ tis licet exempla vivendi , ubi tamquam in ex-
„ emplari magiſteria expreſſa ſanctitatis , quid
„ corrigere , quid effingere , quid tenere debea-
„ tis oſtendunt. *S. Bern. de V. Deipera ſer.*
„ 2. *n.* 8. Quæramus gratiam , & per Ma-
„ riam quæramus ; quia quod quærit invenit ,
„ & fruſtrari non poteſt. „ 1. Auxilio dos Chri-
ſtãos , Refugio dos peccadores , Rainha dos An-
jos , e dos homens. 2. Nas liberaes maõs da
Virgem pôs Deos ſeos thezouros , todo noſſo
bem ; tudo nos quer cõmunicar por Maria. 3.
A Senhora nos livra dos males paſſados , e ſeos
effeitos , e penas; dos prezentes, e futuros : Deos
por ella derrama em nós ſuas graças copiozas ,
ſuas grandes mizericordias.

Santos Apoſtolos. *Marc.* 3. „ Vocavit ad ſe
„ quos voluit ; & dedit illis poteſtatem curandi
„ infirmitates, & ejiciendi dæmonia. *Luc.* 6. Vo-
„ cavit Jeſus diſcipulos ſuos , & elegit duode-
„ cim ex ipſis , quos & Apoſtolos nominavit.
„ *So-*

,, *Sophon.* 3. Dabo vos in nomen, & in laudem ,, omnibus populis. *Iſai.* 51. Nolite timere opprobrium hominum, & blaſphemias eorum ne ,, metuatis: ego, ego ipſe conſolabor vos. *Agg.* ,, 2. Spiritus meus erit in medio veſtrûm, nolite timere. *Jo.* 15. Jam non dicam vos ſervos: vos autem dixi amicos; quia omnia ,, quæcumque audivi à Patre meo, nota feci ,, vobis. *Matth.* 28. Docete omnes gentes. *S.* ,, *Aug. ſer.* 295. Celebramus diem feſtum Apoſtolorum nobis ſanguine conſecratum. Amemus fidem, vitam, labores, paſſiones, confeſſiones, prædicationes. Proficimus enim amando, non iſta propter carnalem lætitiam celebrando. *S. Bernard. ſer.* 1. *de SS. Apoſt. Petr. &* ,, *Paul.* Tales decebat humano generi Paſtores, ,, & Doctores conſtitui, qui & dulces eſſent, & ,, potentes, & ſapientes. Hi ſunt Magiſtri noſtri, ,, qui à Magiſtro omnium vias vitæ plenius didicerunt., & docent nos uſque ad hodiernum ,, diem.,, 1. Nuvens, ou fontes ſaudaveis que fecundaõ a terra dos humanos coraçoẽs com a doutrina, e influxo do Ceo. 2. Sol da terra, luz do mundo, Paſtores, Meſtres nos milagres, exemplos, patrocinio. 3. Ovelhas entre lobos, com ſinceridade de pombas, e aſtucia de ſerpentes, que vencêraõ toda a malicia do ſeculo, reduzindo os incredulos á ſciencia dos Santos.

Evangeliſtas. *Iſai.* 41. ,, Primus ad Sion dicet: Ecce adſum, & Jeruſalem Euangeliſtam ,, dabo. *Epheſ.* 4. Dedit quoſdam Apoſtolos, ,, quoſdam Prophetas, alios vero Euangeliſtas, ,, alios autem Paſtores & Doctores: ad conſum-

,, matio-

„ mationem ſanctorum. 2. *Tim.* 4. Opus fac „ Evangeliſtæ; miniſterium tuum imple. *Apoc.* „ 4 In medio ſedis, & in circuitu ſedis quatuor „ animalia plena oculis ante & retro. *S. Aug.* „ *Annot. in Job. cap.* 37. Firmabis cum auſtro „ cœlos, qui æqualiter ad videndum fuſi ſunt. „ Cœlos Evangeliſtas ſolemus accipere. Firmata „ eſt auctoritas Evangeliſtarum in Eccleſiiis, „ firmata miſericordia Dei. *S. Hieron. Paulino.* „ Quadrigas Domini, & verum Cherubim, quod „ interpretatur ſcientiæ multitudo: per totum „ corpus oculati ſunt, ſcintillæ emicant, diſ- „ currunt fulgura, pedes habent rectos, & in „ ſublime tendentes, terga pennata, & ubique „ volantia, tenent ſe mutuo: & pergunt quocum- „ eos flatus Spiritus Sancti perduxerit. „ 1. Cherubins na ſciencia, Serafins no amor, cercaõ o throno de Deos, e manifeſtaõ ſua gloria. 2. Enchêraõ ſeo miniſterio trazendo, e enviando por toda a terra as boas novas da paz, e reconciliaçaõ com Deos. 3. Evangelizaõ a paz, e com ella todos os bens para os que como elles daõ credito ao Evangelho, e fazem digna penitencia.

Pontifices, ou Biſpos Martyres. *Dan.* 3. „ Sequimur te in toto corde, & timemus te, & „ quærimus faciem tuam: erue nos, & da glo- „ riam nomini tuo Domine. 2. *Cor.* 4. In mor- „ tem trahimur propter Jeſum, ut & vita Jeſu „ manifeſtetur in carne noſtra mortali. *Apoc.* 6. „ Datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ; & dictum „ eſt illis ut requieſce ent, donec compleantur „ conſervi illorum, qui interficiendi ſunt ſicut

 „ &

„ & illi. *Phil.* 1. In nullo terreamini ab adver-
„ ſariis; quæ illis eſt cauſa perditionis, vobis
„ autem ſalutis, & hoc à Deo: quia vobis do-
„ natum eſt pro Chriſto non ſolum ut in illo
„ credatis, ſed ut etiam pro illo patiamini;
„ idem certamen habentes, quale & vidiſtis in
„ me. 3. *Reg.* 19. Altaria tua deſtruxerunt,
„ Prophetas tuos occiderunt gladio. 1. *Reg.* 22.
„ Convertimini, & interficite Sacerdotes Domi-
„ ni. *Matth.* 12. Mitto ad vos Prophetas, & Sa-
„ pientes, & Scribas; & ex illis occidetis, &
„ crucifigetis. *S. Aug. in Pſalm.* 67. Martyres
„ in Eccleſiis locum ſummum tenent, atque
„ apice ſanctæ dignitatis excellunt. Jam vero in
„ Martyrio prima confeſſio eſt, & pro ea quid-
„ quid acciderit tolerandi ſequens aſſumitur for-
„ titudo; deinde poſt omnia tolerata, finitis an-
„ guſtiis, latitudo conſequitur in præmio. „ 1.
Athlantes que ſuſtentaõ a Igreja, e defendem os filhos que geraraõ pelo Evangelho. 2. Guias, Pays, Meſtres da verdade. 3. Baluartes, e muros inexpugnaveis da caza do Senhor, que adornaõ, enobrecem, e enchem de bens.

Martyres naõ Pontifices. 1. *Mach.* 1. „ Elege-
„ runt magis mori, & noluerunt infringere legem
„ Dei ſanctam; & trucidati ſunt. *Dan.* 11. Ru-
„ ent in gladio, & in flamma, & in captivitate;
„ ut conflentur, & albentur uſque ad tempus
„ præfinitum. 1. *Petr.* 4. Si exprobramini in no-
„ mine Chriſti, beati eritis; quoniam quod eſt
„ honoris, & virtutis Dei, & qui eſt ejus ſpi-
„ tus ſuper vos requieſcit. *Pſalm.* 43. Hæc omnia
„ venerunt ſuper nos, nec obliti ſumus te Do-
„ mine.

„ mine. *Judith.* 8. Omnes qui Deo placuerunt, „ per multas tribulationes tranſierunt fideles. *S.* „ *Aug. ſerm.* 302. Martyrum ergo veſtigia imi- „ tando ſectemur, ne ſolemnitates eorum ina- „ niter celebremus. *S. Jo. Chryſoſt. hom.* 73. *ad* „ *popul. Antioch.* Diſce luctationes, ut victorias „ imiteris: aſpernare divitias, ac pecunias, & „ omnem reliquam ſæculi pompam. Ne beatos „ judices eos, qui divites ſunr, ſed qui marty- „ rium patiuntur: non eos qui in deliciis, ſed „ qui in ſartaginibus verſantur: non eos qui opi- „ paræ menſæ aſſident, ſed qui in lebete torren- „ tur. „ 1. Chamas de fogo, que alumiando as trevas do ſeculo, inflamaõ os fieis no amor de Deos. 2. Ouro pela caridade, purificado no cri- zol dos tormentos. 3. Hoſtias pacificas entregues á morte, cujo cheiro de ſuavidade recrea o mun- do, affugenta os males, atrahe as bençãos do Ceo.

Hum ſó Martyr Pontifice. *Apoc.* „ 3. Ser- „ vaſti verbum patientiæ meæ, & ego ſervabo „ te ab hora tentationis quæ ventura eſt. *Phil.* „ 2. Propter opus Chriſti uſque ad mortem ac- „ ceſſit, tradens animam ſuam. 1. *Mach.* 13. „ Non mihi contingat parcere animæ meæ in „ omni tempore tribulationis: non enim melior „ ſum fratribus meis. *Act.* 9. Ego oſtendam „ illi, quanta oporteat eum pro nomine meo „ pati. *S. Aug. ſerm.* 311. Celebratio ſolemnita- „ tis Martyrum, imitatio debet eſſe virtutum. „ Facile eſt honorem Martyris celebrari: ma- „ gnum eſt fidem atque patientiam Martyris imi- „ tari. *S. Bernard. ſer. de S. Malachia.* Læte-

,, mur quod Angelus noſter aſcendit ad cives ſuos,
,, pro filiis captivitatis legatione fungens, corda
,, nobis concilians Beatorum, vota illis intimans
,, miſerorum. Lætemur quia cœleſtis curia ex
,, nobis habet, cui ſit cura noſtri, qui ſuis nos
,, protegat meritis, quos firmavit exemplis, mi-
,, raculis confirmavit. ,, 1. Pay, Paſtor, Exemplar dos fieis. 2. Enſina, defende, alegra a Igreja com a doutrina, exemplo, e patrocinio. 3. Forte, ſabio, ſanto no governo, no exemplo, nos tormentos : engradecido nos prodigios, & na piedade que ainda inſpira.

Hum ſó Martyr naõ Pontifice. *Prov.* 10.
,, Fortitudo ſimplicis via Domini : juſtus in æter-
,, num non cõmovebitur. *Eccli.* 4. Tentatio-
,, nem, & metum, & probationem inducet ſu-
,, per illum donec credat animæ illius, & firma-
,, bit illum. *Tren.* 3. Ceperunt me inimici mei
,, gratis ; dixi, perii : vocem meam Domine au-
,, diſti ; dixiſti, ne timeas. 2. *Mach.* 6. Prompto
,, animo pro graviſſimis, ac ſanctiſſimis legibus
,, honeſta morte perfungar. *Hebr.* 11. Magis
,, eligens affligi, quam temporalis peccati habere
,, jucunditatem, aſpiciebat in remuneratorem.
,, 2. *Petr.* 2. Aſpectu, & auditu juſtus erat, ha-
,, bitans apud eos qui de die in diem animam
,, juſtam iniquis operibus cruciabant. *S. Aug. ſer.*
,, 311. *n.* 3. Divites eſſe vultis, honorati eſſe vul-
,, tis, ſani eſſe vultis ? totum ille contempſit, ad
,, cujus memoriam conveniſtis. Quid tantum
,, amatis, quod contempſit quem ſic honoratis ?
,, *S. Jo. Chryſoſt. ſer. in laud. S. Juliani M.*
,, Quantò afflictionem temporis diuturnitate pro-
duce-

„ ducebat tyrannus, tanto patientiam ejus proba„ tiorem reddebat: Sancti anima tempore exami„ nata, magis fulgebat. Cunctos ad admiratio„ nem ſui non voce tantum ſuadens, ſed factis, „ tubâ clariorem mittens vocem cohortabatur. „ 1. Soldado, Rey, Anjo ſuperior ás delicias, aos tormentos, a quanto ſe reſpeita no ſeculo. 2. A memoria do fogo eterno, e das delicias da gloria o fez temer a Deos mais que ao mundo, amar a Deos ſobre tudo. 3. Teſtemunha fiel da verdade na vida, e na morte precioza, na doutrina, patrocinio, e exemplo.

Confeſſor Pontifice, ou Biſpo. 1. *Reg.* 2. „ Suſcitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui juxta „ cor meum, & animam meam faciet. Elegi „ eum ex omnibus mihi in Sacerdotem, ut aſ„ cenderet ad altare meum. *Num.* 25. Erit ipſi „ pactum ſacerdotii ſempiternum, quia zelatus „ eſt pro Deo ſuo, & expiavit ſcelus filiorum Iſ„ rael. *Hebr.* 5. Nec quiſquam ſumit ſibi hono„ rem, ſed qui vocatur à Deo tamquam Aaron. „ *Exod.* 3. Vocavit eum Dominus, & ait: Vidi „ afflictionem populi mei: veni & mittam te, ut „ educas populum meum. *Eccli.* 32. Rectorem „ te poſuerunt; noli extolli: eſto in illis quaſi „ unus ex ipſis; curam illorum habe. 2. *Mach.* „ 2. Dedit illis legem, ne obliviſcerentur præ„ cepta Domini, & ut non exerrarent mentibus; „ & hortabatur, ne legem amoverent à corde. „ 1. *Petr.* 5. Paſcite qui in vobis eſt gregem „ Dei, providentes. ::: neque dominantes in cle„ ris, ſed forma facti gregis ex animo. *S. Aug.* „ *ſer.* 46. Non ſe paſcunt Paſtores, ſed oves.

Quod

„ Quod Præpoſiti ſumus propter vos eſt. Sumus
„ Præpoſiti; unde rationem reddemus Deo de
„ diſpenſatione noſtra. *S. Bern. de S. Malach. ſer.*
„ 2. *n.* 6. Sanctus Pontifex qui in ſpiritu humili-
„ tatis hoſtias pacificas cœlis frequenter invexe-
„ rat, hodie per ſemetipſum introivit ad altare
„ Dei, ipſe hoſtia & ſacerdos. Migrante ſacerdo-
„ te, ſacrificii ritus in melius mutatus eſt, fons
„ lacrymarum ſiccatus eſt, holocauſtum omne
„ conditur lætitia & exultatione. „ 1. Altar, ho-
ſtia, ſacerdote que aplaca a ira de Deos, attra-
he as bençaõs do ceo. 2. Chamado por Deos,
exemplar de ſeo rebanho, que apaſcentou com a
doutrina mais pura. 3. Oliveira de que manou
oleo, e balſamo preciozo; cujos ramos de vida
trazem ſaude ás gentes no exemplo, doutrina,
e patrocinio.

Doutor da Igreja. *Eccli.* 15. „ A Deo pro-
„ fecta eſt ſapientia: & in ore fideli abundabit,
„ & exaltabit illum apud proximos ſuos. *Sapient.*
„ 8. Propoſui ſapientiam adducere mihi ad con-
„ vivendum; ſciens quoniam mecum communi-
„ cabit de bonis. *Jer.* 15. Inventi ſunt ſermones
„ tui, Domine, & comedi eos; & factum eſt
„ mihi verbum tuum in lætitiam cordis. *Act.* 26.
„ Auxilio adjutus Dei ſto, teſtificans minori at-
„ que maiori, nihil extra dicens quàm ea quæ
„ Prophetæ locuti ſunt. *Dan.* 11. Sapientia &
„ fortitudo Domini ſunt: tibi Deus confiteor,
„ teque laudo; quia ſapientiam, & fortitudinem
„ dediſti mihi. *S. Aug. contr. Julian. lib.* 2. *c.* 10.
„ Quod invenerunt in Eccleſia tenuerunt: quod
„ didicerunt docuerunt: quod à Patribus acce-
perunt

,, perunt hoc filiis tradiderunt. Docti, graves, ,, ſancti, veritatis acerrimi defenſores: in quo- ,, rum ratione, eruditione, libertate non potes ,, invenire quod ſpernas. *S. Petr. Chryſol. ſer.* ,, 126. Aperite ſenſus, corda dilatate, & gremi- ,, um veſtræ mentis extendite: ut quidquid de ,, cœleſtibus iſte theſauris vobis largiter effude- ,, rit, ad æternam gloriam, & cenſum perpetim ,, poſſidere poſſitis. ,, 1. Lua cheia em ſeos dias, Eſtrela reſplandecente em perpetuas eternidades, Sol entre nuvens de gloria. 2. Cheio do eſpirito da ſabedoria abre ſua boca no meio da Igreja, e a edifica, dilata o numero dos fieis, e os aperfeiçoa. 3. Dá efficacia a ſua voz com o exemplo; pregaõ ſuas virtudes, oraçaõ, e penitencia; prega ſua memoria, e prodigios.

Confeſſor naõ Pontifice. Joſue 11. *Non præteriit de univerſis mandatis, nec unum quidem verbum quod juſſerat Dominus.* Tob. 1. *Cuſtodivit animam ſuam, & memor fuit Domini in toto corde ſuo.* Et c. 2. *Immobilis in Dei timore permanſit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ ſuæ.* Job. 1. *Erat vir ſimplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo.* Eccli. 51. *Ambulavit pes meus iter rectum; zelatus ſum bonum, & non confundar.* 2. Cor. 7. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore Dei.* Prov. 4. *Cum ingreſſus fueris ſemitas æquitatis, non arctabuntur greſſus tui; & currens non habebis offendiculum.* S. Aug. tr. 83. in Jo. *Ubi dilectio, ibi neceſſario fides & ſpes: ubi dilectio proximi, ibi neceſſario dilectio Dei. Hoc præceptum Domini teneamus, ut nos invicem*

vicem diligamus, & quidquid aliud præcepit, faciamus. S. Gregor. Magn. lib. 10. Moral. c. 16. in c. 12. Job. *Juſti ſimplicitas & lampas eſſe dicitur, & contempta. Intus ardet flamma caritatis, foris nulla gloria reſplendet decoris. Lucet ergo & deſpicitur, qui flagrans virtutibus, abjectus æſtimatur. Sed uſqueque lampas iſta contemnitur? Parata ad tempus ſtatutum extremi judicii, quo Juſtus quanta poteſtate fulgeat declarabitur.* 1. Sincero, recto, temente a Deos, apartado do mal, aplicado a todo o bem. 2. Apartou a viſta das vaidades, anciozo ſó dos bens eternos; eſcolheo a vida penitente no mundo, para gozar as delicias da gloria. 3. Guiado pelos caminhos rectos da juſtiça, da virtude, e verdade, naõ ſe apartou mais delles até chegar ao termo do eterno deſcanço.

Abbade, Religiozo, ou Solitario. Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus.* Gen. 19. *Salva animam tuam; noli reſpicere poſt tergum; ſalvum te fac, ne pereas.* 2. Cor. 6. *Exite de medio eorum, & ſeparamini, dicit Dominus; immundum ne tetigeritis: & ego recipiam vos; & ero vobis in Patrem, vos eritis mihi in filios.* Matth. 8. *Magiſter, ſequar te quocumque ieris.:: Sequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.* Ruth. 2. *Reliquiſti parentes tuos: plenam mercedem recipies à Domino Deo, ad quem veniſti, & ſub cujus confugiſti alas.* Ezech. 34. *Qui habitant in deſerto, ſecuri dormient in ſaltibus: & ponam eos in circuitu collis mei benedictionem.* Iſai. 32. *Habitabit in ſolitudine judicium, & erit opus juſtitiæ pax, & cultus juſtitiæ, ſilen-*

ſilentium, & ſecuritas uſque in ſempiternum. Jerem. 51. *Fugite de medio Babylonis, & ſalvet unuſquiſque animam ſuam; quoniam tempus ultionis eſt à Domino.* Apoc. 18. *Exite de illa populus meus, ut ne participes ſitis delictorum ejus, & de plagis ejus non accipiatis.* Act. 1. *Erant perſeverantes unanimiter in oratione.* Baruch. 1. *Plorabant, & jejunabant, & orabant in conſpectu Domini.* S. Aug. ſer. 355. *Ecce quomodo vivimus: nulli licet in ſocietate noſtra habere aliquid proprium. Bene ſentio de fratribus meis.* S. Baſil. Magn. Conſt. Monaſt. c. 18. *Tales nos ab initio Deus eſſe voluit, & ea de cauſa condidit. Hi Servatoris, inſtitutorumque vitæ ejus, quam in carne degit, imitatores ſunt ſinceri: duci obedientes, ſi modo probè vitæ regulam obſervent.* S. Jo. Chryſoſt. hom. 69. in Matth. *Nihil in tabernaculis eorum triſte inveneritis, ſed tamquam in cœlo tuguria fabricati, ſic longè a ſæculi perturbationibus habitant, adverſus diabolum militantes.* S. Aug. de moribus Eccleſ. cathol. c. 31. *Deſertis mundi illecebris, in communem vitam caſtiſſimam, ſanctiſſimamque congregati ſimul ætatem agunt, viventes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, nulla ſuperbia tumidi, nulla pervicacia turbulenti, nulla invidentia lividi; ſed modeſti, verecundi, pacati.* 1. Tudo renunciou até a vontade propria, ſeguio a Chriſto abraçado com ſua cruz. 2. Pobre, caſto, obediente, Martyr oculto pela vehemencia do amor. 3. Perfeito, e Juſto por andar com Deos na oraçaõ, penitencias, e fervorozo exercicio das virtudes heroicas.

Santa Virgem, e Martyr. 2. Reg. 22. *Factus*

ctus eſt Dominus firmamentum meum, liberavit me, quia complacui ei: ſecundum munditiam manuum mearum reddet mihi. Cant. 8. *Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum, ut ſignaculum ſuper brachium tuum, quia fortis eſt ut mors dilectio.* Ezech. 16. *Dedi coronam decoris in capite tuo; & profeciſti in Regnum, quia perfecta es in decore tuo.* Phil. 1. *Secundum expectationem, & ſpem meam magnificabitur Chriſtus in corpore meo.* Jac. 1. *Religio munda apud Deum & Patrem hæc eſt, immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo.* Apoc. 3. *Scient quia ego dilexi te: tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* S. Aug. de Virgin. c. 29. *Præſumite itaque, fidite, roboramini, permanete qui vovetis Domino Deo veſtro vota perpetuæ continentiæ, non propter præſens ſæculum, ſed propter regnum cœlorum.* S. Hieronym. Epiſt. 22. *Sponſa Chriſti arca eſt teſtamenti intrinſecus, & extrinſecus deaurata, cuſtos legis Domini: ſuper hoc propitiatorium quaſi ſuper Cherubim ſedere vult Deus.* S. Athanaſ. de Virginit. *O' Virginitas! corona quæ nunquam marceſcit, ſacrarium Spiritus Sancti, gemma pretioſiſſima à paucis inventa.* 1. Lirio entre eſpinhas ſem lezaõ, Eſpoza dedicada na pureza, e martyrio. 2. Segue ao cordeiro ſem macula, canta as victorias do Senhor, inflamada em caridade. 3. Pomba ſem fel de amargura, abrigada nas chagas do Salvador, por quem guardou inviolavel a pureza, derramou conſtante o ſangue.

Virgem naõ Martyr. Deut. 4. *Cave nequando obliviſcaris pacti quod pepigit tecum; quia Dominus Deus tuus, Deus æmulator eſt.* Cant. 6. *Ego*

Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi, qui paſcitur inter lilia. Sap. 3. *Felix ſterilis, & incoinquinata habebit fructum in reſpectione animarum ſanctarum.* Iſai. 61. *Induit me veſtimentis ſalutis, quaſi ſponſam ornatam monilibus ſuis.* Oſe. 2. *Sponſabo te mihi in ſempiternum, & ſponſabo te mihi in juſtitia, & in miſericordia, & in miſerationibus.* Rom. 2. *Deus reddet iis, qui ſecundum patientiam boni operis incorruptionem quærunt, vitam æternam.* Epheſ. 6. *Gratia cum omnibus qui diligunt Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in incorruptione.* S. Aug. ſer. 93. *Corde vigila, ſpe vigila, caſtitate vigila, operibus vigila: & quando corpore dormieris, veniet tempus ut ſurgas: tunc ſponſus ille incorporeis nexibus amplectetur, tunc te introducet in domum ubi nunquam dormias, ubi nunquam tua lámpas poſſit extingui.* S. Gregor. Naſſen. de ſancta virginit. c. 13. *Pudicam virginem quæ rationem vitæ ducem ſequitur, ab omnibus animi affectionibus omnino ſe abducere oportet; ac ſponſo, qui eam adornavit, integram ſe, atque adeo puram cuſtodire, ut nec ſordes, nec rugas, nec aliquid minus, etiamſi fieri poteſt, contrahat.* 1. Teve ſua lampada prevenida com o oleo das boas obras, eſcolhida por ſua pureza para gozar as eternas bodas. 2. Vigiou na eſperança, caridade, e mais virtudes, em cujo exercicio fervorozo foi chamada á coroa. 3. Caſta, humilde, penitente, coroou as virtudes todas com a generoza perſeverança.

Martyr naõ Virgem. *Pſalm.* 62. „ Adhæſit „ anima mea poſt te Deus meus; me ſuſcepit „ dextera tua. *Judith.* 9. Deus cœlorum exaudi

„ di me deprecantem, & de tua miſericordia præ-
„ ſumentem; ut gentes agnoſcant, quia tu es
„ Deus, & non eſt alius præter te. *Eccli.* 1.
„ Initium ſapientiæ timor Domini, & cum
„ electis fœminis graditur. *Ruth.* 3. Benedicta
„ es à Domino, ſcit enim omnis populus mu-
„ lierem te eſſe virtutis. *Sophon.* 3. Gaudebit ſu-
„ per te Dominus in lætitia, ſilebit in dilectione
„ ſua, exultabit ſuper te in laude. 1. *Cor.* 1.
„ Infirma mundi elegit Deus, ut fortia confun-
„ dat. *S. Aug. de Bono viduit. c.* 23. Agite cur-
„ ſum veſtrum, & perſeveranter currite, ut
„ comprehendatis. Orate vigilanter, atque fer-
„ venter, ut adjutorio dexteræ Excelſi, & abun-
„ dantia miſericordioſiſſimæ gratiæ Domini, &
„ perſeveretis in eo quod eſtis, & proficiatis ad
„ id quod eritis. *S. Petr. Chryſol. ſer.*66. Quam-
„ quam mirabilis Deus in viris, mirabilius ta-
„ men & glorioſius triumphat in fœminis. *S.*
„ *Greg. Magn. hom.* 11. Nec Sancta hæc mori
„ pro Domino potuiſſet in corpore, ſi prius à
„ terrenis deſideriis mortua non fuiſſet in mente.
„ Erectus namque in virtutis culmine animus,
„ tormenta deſpexit, præmia contempſit, feri-
„ ente robuſtior, judicante ſublimior. „ 1. A
fortaleza, e zelo da gloria de Deos faz execu-
tar por ſeo amor açoens as mais heroicas. 2. O
temor de Deos faz deſprezar as vaidades, os tor-
mentos, e aperfeiçoado pelo amor ardente alcan-
ſa repetidas coroas. 3. Conſervou em ſeo peito
os preceitos do Senhor inviolaveis, triunfando de
ſeos inimigos.

Santa nem Virgem, nem Martyr. *Eccli.* 23.

Domi-

,, Domine Pater, omne deſiderium averte à me,
,, & animæ irreverenti, & infrunitæ ne tradas
,, me. *Tob.* 3. Ad te Domine oculos meos dirigo;
,, tu ſcis quia mundam ſervavi animam meam
,, ab omni concupiſcentia: nunquam cum lu-
,, dentibus miſcui me, neque cum his qui in le-
,, vitate ambulant. *Eſth.* 14. Domine qui ha-
,, bes omnium ſcientiam, tu ſcis, quia nun-
,, quam lætata ſit ancilla tua niſi in te. 1. *Reg.*
,, 2. Exultavit cor meum in Domino, & dilata-
,, tum eſt os meum, quia lætata ſum in ſaluta-
,, ri tuo. *Baruc.* 5. Indue te decore ſempiternæ
,, gloriæ; Deus enim oſtendet ſplendorem ſuum
,, in te. 1. *Theſſ.* 4. Non vocavit nos Deus in
,, immunditiam, ſed in ſanctificationem. *S. Am-*
,, *broſ. in Luc. lib.* 7. *n.* 84. Religioſa mentis in-
,, tentio Dei verbo, ſi cum fide congruat, etiam
,, ipſis operibus antefertur. Studeamus & nos
,, habere quod nemo nobis poſſit auferre. *S. Aug.*
,, *tract.* 5. *in Epiſtol. Jo.* Hæc margarita eſt pre-
,, cioſa charitas; ſine qua nihil tibi prodeſt,
,, quodcumque habueris; quam ſi ſolam habeas,
,, ſufficit tibi. ,, 1. Palma carregada do fruto das boas obras, e deſpojos do triunfo das vaidades. 2. Perola precioza, ou ſábia negociadora, que no fecundo campo da Igreja poſſuio a mais precioza, Chriſto Jeſus, ou ſeo amor. 3. Rola gemendo pela continua penitencia, cujas lagrimas Deos poz em ſua prezença, para remuneraçaõ de perpetua alegria, e bençaõs, cujos effeitos ſe comunicaõ no patrocinio aos que a imitaõ, e invocaõ.

Santa Viuva. *Judith.* 8. ,, Vidua in omnibus

,, bus famoſiſſima, quoniam timebat Deum valdè ; nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. *Luc.* 2. Vidua quæ non diſcedebat de templo, jejuniis & obſecrationibus ſerviens die ac nocte. *Act.* 9. Hæc erat plena bonis operibus, & eleemoſinis, quas faciebat. 1. *Tim.* 5. Viduas honora, quæ verè viduæ ſunt. *S. Ambroſ. de Vid.* Ut ad gratiam virtutis viduas adhortamur, ita ad Eccleſiaſticam diſciplinam fœminas provocamus. Agrum Eccleſiæ fertilem cerno, nunc integritatis flore vernantem, nunc viduitatis gravitate pollentem, nunc etiam conjugii fructibus redundantem. *S. Auguſt. Epiſt.* 130. Concerta in oratione vincere hoc ſæculum; ora in ſpe, ora fideliter & amanter, ora inſtanter atque patienter, ora ut vidua Chriſti nondum habens ejus conſpectum. *S. Petr. Chryſol. ſer.* 22. Præmitte theſaurum tuum in cœlos, ne cœleſtem animam demergas in terram. ,, 1. Conheceo, amou, perſeverou na piedade com Deos, e com o proximo. 2. Dezamparada, oprimida ſeguio ao Salvador com fidelidade, e conſtancia. 3. Naõ poz ſua confiança nos bens do ſeculo: enviou ao Ceo por maõ dos pobres ſeo thezouro ; por iſſo goza as verdadeiras, e ſolidas riquezas, e delicias, de que tambem cõmunicará com os que por ella recorrem a Deos deſde eſte valle de lagrimas.

Dedicaçaõ da Igreja. *Gen.* 28. ,, Verè Dominus eſt in loco iſto : non eſt hic aliud niſi domus Dei & porta cœli. *Exod.* 29. Sanctificabitur altare in gloria mea : ſanctificabo & taber-

„ bernaculum meum in eis. 3. *Reg.* 8. Sint ocu-
„ li tui aperti ſuper domum hanc die ac nocte
„ Domine, ut exaudias deprecationem populi
„ tui. 1. *Paral.* 22. Cernitis quod Dñus Deus
„ veſter vobiſcum ſit: præbete corda veſtra
„ ut quæratis Dominum; & conſurgite, & ædi-
„ ficate ſanctuarium Domino. 1. *Eſdr.* 1. Do-
„ minus Deus cœli ipſe præcepit mihi ut ædi-
„ ficarem ei domum. *Iſai.* 60. Gloria Libani ve-
„ niet ad ornandum locum ſanctificationis meæ,
„ & locum pedum meorum glorificabo. *Ezech.*
„ 37. Dabo ſanctificationem meam in medio
„ eorum, & erit Tabernaculum meum in eis.
„ *Agg.* 1. Aſcendite in montem, portate ligna,
„ ædificate domum, & acceptabilis mihi erit,
„ & glorificabor, dicit Dominus. *Zach.* 9. Sal-
„ vabit Dominus Deus gregem populi ſui,
„ quia lapides ſancti elevabuntur ſuper terram
„ ejus. *S. Baſil. in Pſal.* 28. Neceſſaria eſt ædi-
„ ficatio quæ in ipſa Dei aula perficitur. In
„ templo aſtant ſancti Angeli, adeſt Dominus,
„ qui animum ingredientium intuetur. *S. Jo.*
„ *Chryſoſt. hom.* 33. *in Matth.* Communis omni-
„ um Domus eſt Eccleſia: ideo communiter
„ omnibus pacem offerimus. Hîc noſtræ opes
„ poſitæ ſunt, hîc ſpes noſtra omnis. Quid enim
„ hoc loco non magnum eſt, & admirandum?
„ *S. Aug. ſer.* 336. Quod hic factum corporali-
„ ter videmus in parietibus, ſpiritualiter fiat in
„ mentibus: & quod hîc perfectum cernimus in
„ parietibus & lignis, hoc ædificante gratia Dei
„ perficiamus in corporibus noſtris.„ 1. No
Templo de Deos, caza de Oraçaõ, devemos
com

com piedade implorar a mizericordia, agradecer os beneficios, diſpor-nos a novas graças. 2. Aqui ſe obra a ſalvaçaõ, deſpachando Deos propicio as ſuplicas dos fieis; aqui os pôem á ſua meza: que impiedade profanar o lugar ſanto? 3. Reprezenta o Templo a gloria em que eſperamos adorar a Mageſtade de Deos: tambem a alma he templo que nos Sacramentos ſe conſagra ao Senhor: aperfeiçoem-ſe os fieis nas virtudes para ſerem pedras vivas do eſpiritual edificio, Jeruſalem celeſte.

Defuntos: Almas do Purgatorio. *Matth.* 5. ,, Non exies inde, donec reddas noviſſimum ,, quadrantem. 2. *Reg.* 24. Peccavi valde, ſed ,, precor Domine, ut transferas iniquitatem ,, ſervi tui, quia ſtultè egi nimis. *Mich.* 7. Ad ,, Dominum aſpiciam, expectabo Deum Salvato- ,, rem meum; conſurgam cùm ſedero in tene- ,, bris. Iram Domini portabo, quoniam peccavi ,, ei. *Baruc.* 3. Domine omnipotens audi nunc ,, orationem mortuorum Iſrael: noli meminiſſe ,, iniquitatum Patrum noſtrorum; ſed memento ,, manus tuæ, & nominis tui. *Pſal.* 59. Da no- ,, bis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus ,, hominum. 2. *Cor.* 8. In præſenti tempore ,, veſtra abundantia illorum inopiam ſuppleat; ,, ut & illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ,, ſupplementum. *S. Aug. de cura pro mort. c.* 18. ,, Ad mortuos pro quibus curam gerimus, exi- ,, ſtimamus prævenire quod pro eis ſive altaris, ,, ſive orationum, ſive eleemoſinarum ſacrificiis ,, ſolemniter ſupplicamus. *S. Jo. Chryſoſt. hom.* ,, 3. *in Epiſt. ad Philipp.* Juvemus eos (defun-

,, ctos

„ ctos) pro viribus, procuremus illis aliquid au„ xilii, precantes, adhortemur & alios, ut pro „ illis orent, pauperibusque indeſinenter pro „ illis eleemoſinas demus. „ 1. As Almas do Purgatorio podem impetrar para nós copiozas graças; naõ podem por ſi ſatisfazer, mas devem ſer ſocorridas pelas boas obras dos fieis. 2. Ajudemos éſtas almas ſantas, dezamparadas, que ſaõ templo de Deos, Irmans noſſas, agradecidas a qualquer beneficio, efficazes no patrocinio. 3. Supra noſſa piedade ſua indigencia e dezamparo; e ſerá grande o premio de as ſocorrer, ainda nos bens da ſaude, honra, e fazenda. Pelo contrario que caſtigos naõ deve temer neſta vida e na outra quem ſe naõ compadece das almas ſantas? Naõ he o eſquecêlas huma crueldade barbara?

Nas Exequias dos Defuntos. *Job.* 14. „ Lignum habet ſpem: ſi in pulvere emortuus „ fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit. *Jac.* 4. Quæ eſt vita noſtra? Vapor eſt „ ad modicum parens. *Pſal.* 101. Defecerunt „ ſicut fumus dies mei, & oſſa mea ſicut cremium aruerunt; dies mei ſicut umbra declinaverunt. *Eccli.* 7. Mortuo ne prohibeas gratiam. „ *Dan.* 12. Qui dormiunt in terræ pulvere evigilabunt. 1. *Cor.* 15. Oportet corruptibile hoc „ induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. *S. Aug. ſerm.* 172. Sit pro „ viribus cura ſepeliendi, & ſepulchra conſtruendi, quia hæc in Scripturis ſanctis inter bona „ opera deputata ſunt. Impleant hæc homines „ erga ſuos officia poſtremi muneris. Verum il-

,, la quæ adjuvant ſpiritus defunctorum, oblationes, orationes, erogationes, multo pro eis obſervantiùs, inſtantius, abundantiùs impendant, qui ſuos carne, non ſpiritu mortuos, non ſolùm carnaliter, ſed etiam ſpiritualiter ament. *S. Ambroſ. Epiſt.* 39. (Sororem) non tam deplorandam, quam proſequendam orationibus reor; oblationibus animam ejus Domino commendandam arbitror. *S. Greg. Naz. Epiſt.* 95. *Gregorio Nyſſ.* Quæ ut Dei legibus conſentaneum erat vixit, Eccleſiæ decus, Chriſti ornamentum; beatæ illius fœminæ memoriam pro deliciis habeo. Hic ſermo brevis quidem, amplus tamen ad illius funus honeſtandum, tum ad te conſolandum a nobis habitus ſit. *S. Baſil. hom. de gratiarum actione. n.* 7. Neque intempeſtivæ mortes, neque aliæ ullæ calamitates inopinatæ nos unquam conſternabunt, ſi pietatis doctrinâ imbuamur. Filius mihi erat adoleſcens, bonorum hæres, ſolamen ſenectutis, generis ornamentum, flos æqualium, familiæ columen, ætate gratiſſimâ interiit, terra & pulvis factus eſt. Quid faciam? Scindam veſtem? : : Ne turberis, præſentia facias leviora ſpe futurorum.,,

1. Nada acháraõ em ſuas maõs os avarentos, os eſcravos do peccado: ſó a virtude depois da morte ſe conſerva milhorada no premio, e deixa na terra o exemplo que nos provoca á imitaçaõ. 2. Como náo cheia de celeſtiaes riquezas partio ao porto da gloria a alma juſta, ſeja acompanhada dos affectos dos que nella reſpeitáraõ os dons de Deos, e teremos algum dia o jubilo de parti-

ticipar ſua felicidade. 3. Morreo, e naõ morreo, vive no exemplo, vive na memoria dos que ſe reconhecem obrigados: piamente eſperamos viva eternamente na gloria, e com eſta alma ſanta, os que agora honraõ ſuas Exequias.

§. XXXIX.

LUGARES COMUNS.

A*Bnegaçaõ* de ſi meſmo: negar ao corpo, e vontade tudo o que apetece contrario á lei de Deos, e reta razaõ: perder o amor das delicias, e cuidados do ſeculo, por ſeguir a doutrina, e exemplo do Salvador, e dos Santos. Gen. 12. *Egredere de terra tua, & de cognatione tua &c.* Deut. 33. *Qui dixit Patri ſuo, & Matri ſuæ; neſcio vos: & fratribus ſuis ignoro vos: & neſcierunt filios ſuos. Hi cuſtodiunt eloquium meum.* Matth. 16. *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum.* Phil. 3. *quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratus ſum propter Chriſtum detrimenta.* S. Aug. ſerm. 96. *Subducat ſe ſibi, ut hæreat Deo. Sive minas, ſive blandimenta, ſive quaslibet prohibitiones, ſi ſequi vis, in crucem verte; tolera, porta, noli ſuccumbere.* Kempis lib. 3. de Imit. cap. 32. *Non potes perfectam poſſidere libertatem, niſi totaliter abneges temetipſum; compediti ſunt omnes proprietarii, & ſui ipſius amatores, cupidi, curioſi, gyrovagi, quærentes ſemper mollia, non quæ Jeſu Chriſti.* S.Gregor.

gor. ſuper Ezech. *Semetipſum abnegat, qui mutatus ad meliora incipit eſſe quod non erat, & deſinit eſſe quod erat.*

Abſtinencia: determina o uzo licito do comer, e beber, refreando o apetite: huma he geral de todos os máos dezejos, outra eſpecialiſſima nos dias de jejum: em todos ſe ha de moderar, e cortar o exceſſo nocivo; para dar culto a Deos, domar, e ſujeitar a carne ao eſpirito, e conſeguir a graça: ſeja a refeiçaõ a ſuas horas, naõ de iguarias regaladas, nem diſto ſe cuide entre dia; receba-ſe com açaõ de graças. Ezech. 4. *Cibus tuus quo veſceris erit in pondere: aquam in menſura bibes.* Luc. 21. *Ne graventur corda veſtra in crapula, & ebrietate, & curis hujus vitæ.* 1. Tim. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſumus.* 1. Petr. 2. *Sobrii eſtote, & vigilate.* Jerem. 35. *Non bibemus vinum, quia pater noſter præcepit nobis: Non bibetis vinum vos & filii veſtri uſque in ſempiternum.* S. Aug. de Perfect. Juſtit. cap. 12. *Abſtinet ſe ab omni re mala, qui peccato ſine quo non eſt vel nunquam omnino conſentit, vel ſi aliquando premitur, non opprimitur, ſicut luctator fortior.* S. Jo. Chryſ. hom. 1. in Gen. *Jejunium animæ noſtræ alimentum eſt: leves ei pennas producit ut in ſublime feratur, & ſumma contemplari queat, voluptatibusque & omnibus quæ in hoc mundo habentur ſuavia, ipſa ſit ſuperior.*

Adoraçaõ; e culto ſupremo ſe deve a Deos, Senhor ſupremo de todas as couzas: naõ ſó reſpeitando ſua infinita Mageſtade em eſpirito humilde, mas com ſinaes externos, ſacrificios, genu-

nuflexoẽs, canticos, e mais actos de *Latria.* Eſta naõ ſe pode dar á creatura, mas deve-ſe aos Santos o culto de *Dulia*, venerando nelles os dons de Deos, congratulando-nos da victoria que por elles fes Chriſto, e dos premios com que os honra; o que tudo redunda em gloria do Senhor. Aſſim veneramos as Imagens, e Reliquias dos Santos. Hyperdulia ſe diz o culto da Virgem Māy de Deos, ſobre os Santos, e Anjos. *Hebr.* 1. „ Cum introducit Primogenitum in „ orbem terræ, dicit: Adorent eum omnes „ Angeli ejus. *Jo.* 4. Veri adoratores ado- „ rabunt Patrem in ſpiritu, & veritate. *Gen.* „ 19. Venerunt duo Angeli: Lot cum vidiſſet „ eos, adoravit pronus in terram. *Apoc.* 7. Ce- „ ciderunt in conſpectu throni in facies ſuas, & „ adoraverunt Deum. *Pſalm.* 150. Laudate Do- „ minum in ſanctis ejus. *S. Aug. Epiſt.* 17. Scias „ à Chriſtianis non ut numen adorari, quod ſit „ factum & conditum à Deo, ſed unum ipſum „ Deum, qui fecit, & condidit omnia. *Acta S.* „ *Polycarp. apud Euſeb. hiſt. lib.* 4. *cap.* 15. Chri- „ ſtum Dei Filium adoramus: Martyres tam- „ quam diſcipulos & imitatores Domini meritò „ amore proſequimur, quorum nos conſortes ac „ condiſcipulos fieri omnibus modis optamus.

Adverſidades, tribulaçoẽs, deſgoſtos ſoffridos por amor de Deos, nos ajudaõ a merecer o Ceo. *Tob.* 3. „ Cum iratus fueris miſericordiam fa- „ cies, & in tempore tribulationis peccata dimit- „ tis. *Judith.* 8. Abraham per multas tribulatio- „ nes probatus, Dei amicus effectus eſt. Omnes „ qui placuerunt Deo, per multas tribulationes

„ tranſie-

,, tranſierunt fideles. *Jer.* 30. Tempus tribula-
,, tionis eſt. Quid clamas ſuper contritione tua?
,, inſanabilis eſt dolor tuus propter multitudinem
,, iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua
,, feci hæc tibi. Et à vulneribus tuis ſanabo te.
,, *Nah.* 1. Bonus Dominus, & confortans in die
,, tribulationis. *S. Aug. de Civit. lib.* 1. *cap.* 8.
,, Intereſt plurimum qualis ſit uſus vel earũ rerum
,, quæ proſperæ, vel earum quæ dicuntur adver-
,, ſæ. Nam bonus temporalibus nec bonis ex-
,, tollitur, nec malis frangitur: malus ideo hu-
,, juſcemodi infelicitate punitur, quia felicitate
,, corrumpitur.

Adulterio: peccado carnal de peſſoa cazada com outra: eſpiritualmente ſe dis adulterio todo o peccado, e mais eſpecial a idolatria, porque ſe viola a fé, e lealdade devida a Deos, por ſeguir ſeo inimigo. *Prov.* 6. ,, Qui adulter eſt, propter
,, cordis inopiam perdet animam ſuam. *Tob.* 4.
,, Præter uxorem tuam nunquam patiaris crimen
,, ſcire. *Jer.* 3. Tu fornicata es cum amatori-
,, bus multis: tamen revertere ad me, dicit Do-
,, minus, & ego ſuſcipiam te. *Marc.* 6. Non li-
,, cet tibi habere uxorem fratris tui. *Jo.* 8. Hæc
,, mulier modo deprehenſa eſt in adulterio. *S.*
,, *Ambroſ. l. de Abr. c.* 2. Nemo alienum affe-
,, ctet thorum, nec latendi ſpe, aut faciendi
,, impunitate, nec longiore mariti abſentia pro-
,, vocetur. Adeſt Præſul conjugii Deus, quem
,, nihil latet, nullus evadet. *S. Aug. lib.* 1. *de*
,, *ſerm. Domini in monte*, *cap.* 28. Quiſquis for-
,, nicationis cauſa vult abjicere uxorem, prior
,, debet eſſe à fornicatione purgatus. *Id. de ver-*
,, *bis*

„ *bis Domini*, *ſerm.* 46. Intactam uxorem quæ-
„ ris? intactus eſto: puram quæris? noli eſſe
„ impurus. „

Advogado: expõe, ou defende a cauza de outro em juizo. *Deut.* 27. „ Maledictus qui præver-
„ tit judicium advenæ, & pupilli, & viduæ. *Iſai.*
„ 5. Væ qui juſtificatis impium pro muneribus.
„ *Act.* 24. Citato Paulo cœpit accuſare Tertul-
„ lus, dicens: Cum in multa pace agamus &c.
„ *Jer.* 5. Incraſſati ſunt & impinguati; præ-
„ terierunt ſermones meos peſſimè. Cauſam pu-
„ pilli non direxerunt. *S. Aug. Epiſt. ad Marc.*
„ Non debet judex vendere juſtum judicium,
„ aut teſtis verum teſtimonium, quia vendit ad-
„ vocatus juſtum patrocinium, aut peritus ve-
„ rum conſilium. Illi inter utramque partem ad
„ examen adhibentur: iſti ex una conſiſtunt. *Id.*
„ *Epiſt.* 153. *n.* 25. Dicitur Advocato: Redde
„ quod accepiſti, quando contra veritatem ſtetiſti
„ &c. „

Advogado noſſo he Chriſto, & diante delle os Santos. 1. *Jo.* 2. „ Advoçatum habemus Je-
„ ſum Chriſtum juſtum. *Rom.* 8. Qui etiam in-
„ terpellat pro nobis. *Jo.* 33. Si fuerit pro eo
„ Angelus loquens, miſerebitur ejus. 4. *Reg.* 4.
„ Numquid habes negotium, & vis ut loquar
„ Regi, ſive principi militiæ? *S. Aug. ſerm.* 285.
„ Martyres noſtri advocati, neque hoc in ſe,
„ ſed in illo cui capiti perfecta membra cohæ-
„ ſerunt: ille eſt enim verè advocatus unus qui
„ interpellat pro nobis.

Agradecimento; dá graças ao bemfeitor 1. Theſſ. 5. *Semper gaudete, ſine inter miſſione orate,*

omni-

omnibus gratias agite : hæc eſt voluntas Dei. Act. 4. *Omnes clarificabant id quod factum fuerat.* Tob. 12. *Benedicite Deum cœli , & coram omnibus viventibus confitemini illi.* Gen. 24. *Pronus adoravi Dominum , benedicens Domino , qui perduxit me recto itinere.* S.Aug.in Pſal. 70. *Sine intermiſſione laudare , in proſperis quia conſolaris ; in adverſis , quia corrigeris : antequam eſſem , quia feciſti me ; cum eſſem , quia ſalutem dediſti : cum peccaſſem , quia ignoviſti : cum converſus eſſem , quia adjuviſti : cum perſeveraſſem , quia coronaſti.* S. Ambroſ. ſuper Luc. ſerm. 6. *Reddamus amorem pro debito , caritatem pro munere , gratiam pro ſanguine.* S. Bernard. in Cant. ſerm. 1. *Debet ad ſingula quæque beneficia benedici Deus in donis ſuis ; alioquin ingratus reputabitur , cum diſcuſſio venerit , qui non poteſt dicere Deo : Cantabiles mihi erant juſtificationes tuæ.* Exemplos de agradecimento. O Rei de Sodoma : *Gen.* 14. Labaõ : *Gen.* 24. & 29. Faraó : *Gen.* 41. Jetró : *Exod.* 2. Joſué : cap. 6. Noemi ; Saul ; David ; Salamaõ ; Elias ; Eliſeo ; Naamaõ ; Aſſuero , &c. Dar graças pelos beneficios : Melchiſedech : o Servo de Abrahaõ : Jacob : os Hebreos : *Exod.* 14. *Num.* 21. & 31. *Joſué* 8. Debora : *Judic.* 5. Gedeaõ : Ana Mãy de Samuel : o Cego de naſcimento : *Jo.* 9. O Centuriaõ : *Act.* 23. Na perda dos bens : *Job.* 1. &c.

Alegria : exprime o affecto do animo , que poſſue , ou eſpera algum bem. 2. Paral. 20. *Reverſus eſt cum lætitia magna , eo quod dediſſet eis Dominus gaudium de inimicis ſuis.* Tob. 5. *Gaudium tibi ſit ſemper. Forti animo eſto , in proximo*

ximo eſt ut à Deo cureris. 2. Eſdr. 8. *Abiit omnis populus ut faceret lætitiam magnam. Et fuit lætitia magna nimis.* Pſalm. 4. *Dediſti lætitiam in corde meo.* S. Aug. in Pſalm. 149. *Exaltantur ſuperbi, ſed non in ſalutem; manſueti in ſalutem, ſuperbi in mortem.*

Alma; principio com que vivemos, ſentimos, entendemos: ſuſtancia creada á imagem de Deos, inviſivel, incorporal, e que ha de ter fim. Alma ſenſitiva he a dos brutos: vegetativa a das plantas: Toma-ſe pela vida; ou por todo o homem, como parte delle mais nobre, e eſpiritual. Gen. 2. *Inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viventem.* Ezech. 8. *Anima quæ peccaverit, ipſa morietur.* Matth. 10. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem occidere non poſſunt.* Pſalm. 32. *Anima noſtra ſuſtinet Dominum, quoniam adjutor, & protector noſter eſt.* S. Ambroſ. in Pſalm. 118. *Hæc eſt animæ noſtræ vitalis ſubſtantia, quæ alitur & paſcitur, & gubernatur; nec quicquam eſt aliud quod vivere faciat rationalem animam, quam eloquium Dei.* S. Aug. de Doctr. Chriſt. *O' anima Chriſtiana evigila; Domini tui imitare veſtigia, qui eſt via non errans, veritas non fallens, vita non deficiens; via in exemplo, veritas in promiſſo, vita in præmio.* Claramente ſe conhece a imortalidade da alma em Henoch trasladado; Abraham, Iſaac, e Jacob, dos quaes vivos ſe dizia Deos o Senhor: em Coré baxando vivo ao inferno: Samuel que veio depois da morte fallar a Saul: os reſuſcitados por Elias, e Chriſto: o bom Ladraõ: o rico e Lazaro chagado, cujo exemplo

emplo propõe o Senhor: Eleazaro, e os ſette Machabeos mortos, na eſperança da eterna vida.

Altar, lugar deputado para offerecer ſacrificios, e orações ao Senhor. Gen. 8. *Ædificavit Noe Altare Domino Deo: obtulit holocauſtum ſuper Altare.* Exod. 40. *Altare aureum, in quo adoletur incenſum coram arca teſtimonii. Unctionis oleo unges tabernaculum cum vaſis ſuis, ut ſanctificentur: Altare holocauſti, & omnia vaſa ejus; ut ſint Sancta ſanctorum.* 1. Reg. 24. *Ædificavit ibi David Altare Domino, & obtulit holocauſta, & pacifica; & propitiatus eſt Dominus terræ, & cohibita eſt plaga.* 1. Matth. 4. *Obtulerunt ſacrificium ſecundum legem ſuper Altare holocauſtorum novum quod fecerunt.* S. Aug. in Pſal. 25. *Eſt Altare coram oculis Dei. Eſt cœleſte altare; & non amplectitur illud, niſi qui lavat manus. Multi altare hoc tangunt indigni, & tolerat Deus pati injuriam ad tempus.*

Ambição: apetite deſordenado da honra. 4. *Reg.* 14. „ Contentus eſto gloria, & ſede in do-
„ mo tua. *Jer.* 22. Numquid regnabis, quoniam
„ confers te cedro? *Matth.* 20. Quicumque vo-
„ luerit inter vos eſſe primus, erit veſter ſervus.
„ 1. *Cor.* 13. Caritas non eſt ambitioſa. *Hebr.*
„ Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vo-
„ catur à Deo. *S. Aug. in Pſal.* 118. *ſer.* 12. Non
„ ſit finis boni operis in laudibus hominum; ſed
„ ad Dei laudes omnia referamus. *Id. in aliud*
„ *Pſal.* Noluit Chriſtus regnum terrenum cum
„ ſuperbia; quæ eſt cathedra peſtilentiæ: non fe-
„ re quiſquam eſt, qui careat amore dominandi,
„ & humanam non appetat gloriam. *Ambroſ. ſuper*

,, *per Luc.l.*3. Ærugo mentis eſt appetentia digni-
,, tatum. *S. Bern. lib.*3. *de conſideratione.* O' am-
,, bitio ambientium crux, quomodo omnes tor-
,, quens omnibus places? nil acrius cruciat, nil
,, moleſtius inquietat; nil tamen apud miſeros
,, mortales celebrius negotiis ejus.,, He caſtigada a ambiçaõ em Adaõ, e Eva: *Gen.* 5. Torre de Babel: *Gen.* 1. Coré e ſeos cumplices: *Num.* 16. Abimelech filho de Gedeaõ; Abſalaõ, Adonias, Zamri, Athalia, Nabucodonoſor, Aman, &c. Vede Matth. 18 Marc. 9. & 11. Luc. 9. & 20. Jo. 5. & 12. Act. 8. 2. Cor. 10. 1. Tim. 1.

Amigo: amizade, amor de mutua benevolencia fundado na cõmunicaçaõ de algum bem, natural, domeſtico, civil, ou divino: ſeja a amizade de coraçaõ, e boca, firme, honeſta, agradavel, ſem intereſſe: o amigo eſcolhido entre muitos, fiel, verdadeiro. Prov. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus eſt, & frater in anguſtiis comprobatur.* Eccli. 37. *Omnis amicus dicet: Et ego amicitiam copulavi: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus. Non obliviſcaris amici tui in animo tuo.* Judic. 16. *Quomodo dicis quod amas me, cum animus tuus non ſit mecum?* 1 Reg. 18. *Conglutinata eſt anima Jonathæ animæ David, & dilexit eum quaſi animam ſuam.* S. Aug. l. 9 confeſſ. *Sicut amici adulantes pervertunt, ſic inimici litigantes plerumque corrigunt. Melius eſt cum ſeveritate diligere, quam cum lenitate decipere.* S. Hier. ad Rufin. *Obſecro te, ne amicum qui diu quæritur, vix invenitur, difficilé ſervatur, pariter cum oculis, mente amittas.* Celebra-ſe nas Eſcrituras a amizade de Jonathas, e David: Jacob, e Rachel: Ruth, e Noemi:

mi: Hiram, e Salamaõ: Chriſto, e Lazaro. Moſtra Deos ſingular amizade e benevolencia aos que deo a ſeo Unigenito para os guardar; por iſſo Abraham, e os Juſtos ſe dizem amigos de Deos: Chriſto eſpozo, e amigo da Igreja, dos Santos, dos peccadores.

Amor de Deos: animo recto comque ſe ama Deos por ſer quem he, e por Deos o proximo. Deve ſer ſumo, ſincero, continuo. Deut. 6. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* 1. Paral. 16. *Quærite Dominum, & virtutem ejus, quærite faciem ejus ſemper.* Matth. 22. *Hoc eſt maximum & primum mandatum.* Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* 1. Jo. 4. *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipſe prior dilexit nos.* S. Aug. l. 1. conf. c. 5. *Quid mihi es? Miſerere ut loquar. Quid tibi ſum ipſe, ut amari te jubeas à me, & niſi faciam iraſcaris mihi, & mineris ingentes miſerias? Hei mihi!, parva-ne eſt ipſa miſeria, ſi non amem te?* S. Gregor. Magn. Moral. l. 15. c. 7. *Altare Dei eſt cor noſtrum, in quo jubetur ignis ſemper ardere, quia neceſſe eſt ex illo ad Deum flãmam caritatis indeſinenter aſcendere.* S. Bernard. ſer. 83. in Cantic. *Deus non ob aliud amat, niſi ut ametur, ſciens ipſo amore beatos qui ſe amaverint.* V. Dominga 12. e 17. depois do Pentecoſtes.

Amor do proximo; por Deos naſce da caridade. *Levit.* 19. ,, Non decipiet unuſquiſque proximum ,, ſuum: non facies calumniam proximo tuo, ,, nec vi opprimes eum. Non morabitur opus ,, mercenarii tui apud te uſque mane. Non male-

,, di-

„ dices ſurdo, nec coram cæco pones offendi-
„ culum. Non eris criminator, nec ſuſurro in
„ populo. Nolite facere iniquum aliquid in ju-
„ dicio, in regula, in pondere, in menſura.
„ *Rom.* 13. Qui diligit proximum ſuum, legem
„ implevit. Dilectio proximi malum non opera-
„ tur. Plenitudo legis eſt dilectio. *Gal.* 5. Omnis
„ lex in uno ſermone impletur; diliges proxi-
„ mum ſicut te ipſum. 1. *Jo.* 4. Diligamus nos
„ invicem, quia caritas ex Deo eſt. Hoc manda-
„ tum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, di-
„ ligat & fratrem ſuum. 1. *Petr.* 1. In fraterni-
„ tatis amore ſimplici corde invicem diligite at-
„ tentiùs. *S. Aug. tract.* 5. *in* 1. *Jo.* Siquis tan-
„ tam habuerit caritatem, ut paratus ſit pro
„ fratribus etiam mori, perfecta eſt in illo cari-
„ tas. *S. Jo. Chryſoſt. hom.* 32. *in Epiſt. ad Cor.*
„ Qui alios diligit ſicut debet, ita vivit in terra,
„ quaſi eſſet in cœlo, ſemper gaudens ſũma tran-
„ quilitate: in hoc omnia bona habet, innume-
„ ras obtinet victorias, & coronas, & inæſtima-
„ biles theſauros pacis.

Amor dos inimigos. Matth. 5. *Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus.* Lev. 19. *Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ.* Eccli. 28. *Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata ſolventur.* Rom. 12. *Benedicite perſequentibus vos. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum; ſi ſitit potum da illi: hoc faciens carbones ignis congeres ſuper caput ejus.* S. Aug. in Pſal. 102. *Diſce diligere inimicum, ſi vis cavere inimicum. Extendite dilectionem uſque ad inimicos, ſecuri eſtote. Benefaciendo*

ciendo adverſariis, honorem defers Chriſto. Vide quantæ virtutis, & æſtimationis ſit hæc benevolentia, hæc victoria. S. Bern. ſer. 51. *Triplex offenſæ genus poteſt homini irrogari, cordis, oris, & operis. Corde odiendo, mala deſiderando; ore detrahendo, infamando: opere offendendo animam, perſonam, ſubſtantiam. Vis de omnibus his honeſtiſſimam ſumere vindictam? ignoſce liberaliter corde, ore, & opere.* V. 6. feira depois da Cinza.

Amor proprio: em tudo buſca o deleite, e conveniencia; ao que dirige as mais couzas. *Jo.* 12. ,, Qui amat animam ſuam, perdet eam. 2. ,, *Tim.* 1. Inſtabunt tempora periculoſa: erunt ,, homines ſeipſos amantes, cupidi, elati &c. ,, *Gen.* 8. Senſus, & cogitatio hominis ad malum ,, prona ſunt. *Prov.* 29. Qui delicatè à pueritia ,, nutrit ſervum, poſtea ſentiet eum contuma- ,, cem. *S. Aug. tr.* 51. *in Jo.* Noli amare in hac ,, vita, ne perdas in æterna vita. Felices qui ,, oderunt cuſtodiendo, ne perderent amando. ,, Quando o homem ſe ama por Deos, he ſanto eſte amor, comque apetece os bens eternos. Porem quando o amor proprio antepoẽ a ſua conveniencia, e goſto temporal, e vizivel ao que Deos manda; entaõ he viciozíſſima raiz de muitos peccados.

Anjo; nome de enviado que vai executar as ordens de quem o manda: eſtá deputado para ſignificar ordinariamente aquelles eſpiritos, que Deos creou no principio do mundo, ſubſtancias incorporeas, inviſiveis, ſimpleces, de natureza finita, incorrutivel, com entendimento, e vontade, miniſtros de ſeo Creador. Huns ajudados

da graça permaneceraõ na verdade, e ſaõ eternamente bemaventurados: outros eſquecidos de Deos, deſvanecidos da propria belleza, perdida a graça, ficaraõ condenados, e demonios. Os bons formaõ nove Córos: Anjos, Archanjos, Principados; Virtudes, Poteſtades, Dominaçoẽs; Thronos, Cherubins, e Serafins: poſtoque naõ conſte ſe alem deſtas 3. Jerarquias ha outras cujo nome ignoramos. Pintaõ-ſe como mancebos com azas, para moſtrar a prontidaõ comque obedecem ao Senhor. Coloſſ. 1. *In ipſo condita ſunt universa, viſibilia & inviſibilia, ſive throni, ſive dominationes, ſive poteſtates.* Pſal. 33. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium ſe.* Act. 10. *Vidit Angelum Dei dicentem ſibi: Orationes tuæ, & eleemoſinæ tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu Domini.* 3. Reg. 19. *Angelus Domini tetigit eum, dixitque: Surge, comede, grandis enim tibi reſtat via.* S. Aug. in Pſal. 103. *Præpoſiti ſunt Angeli cœlorum ſuper poteſtates aëreas. Legem æternam fixam ſemper, & ſtantem intuentur Angeli corde mundo.* S. Baſil. in Pſal. 44. *Angeli mutationem non patiuntur: in quo creati ſunt ſtatu, in hoc perpetuò permanent.* S. Bern. ſer. 12. in Pſal. 91. *Simus devoti, ſimus grati tantis cuſtodibus.*

Avareza: dezejo inſaciavel, e dezordenado de qualquer couza. *Exod.* 20. „ Non concupiſces domum proximi tui. *Deut.* 27. Maledictus qui transfert terminos proximi ſui. *Jerem.* 6. A' minore uſque ad maiorem omnes avaritiæ ſtudent: & à Propheta uſque ad Sacerdotem cuncti faciunt dolum. *Marc.* 10. Quam diffi-

„ difficile eſt confidentes in pecuniis in regnum
„ Dei introire! Facilius eſt camelum per fora-
„ men acus tranſire. *Luc.* 12. Videte & cavete
„ ab omni avaritia. 1. *Tim.* 6. Qui volunt divi-
„ tes fieri, incidunt in tentationem, & in laque-
„ um diaboli. Radix omnium malorum eſt cu-
„ piditas. *Hebr.* 13. Sint mores ſine avaritia,
„ contenti præſentibus. *S. Aug. de libero arbitr.*
„ Quum avaritia alicui dominatur, ſubjectus ma-
„ lis omnibus demonſtratur, quia de avaritia
„ omnia mala oriuntur, & peccatorum omnium
„ ſpinæ producuntur. *S. Gregor. Magn. l.* 20.
„ *Mor.* Avaritia latenter oritur in mente, ſed
„ punctiones peccatorum omnium patenter pro-
„ ducit in operatione. *S. Bern. ſer.* 20. *ſuper Cant.*
„ Avarus terrena eſurit ut mendicus; fidelis con-
„ temnit ut Dominus.„ Reprehendeſe na Eſcri-
tura a avareza de Labaõ, Balaaõ, Achan, Saul,
Nabal, Acab, Giezi, Senacherib, Judas &c.
Vede: Nehem. 5. 1. Mach. 4. 2. Mach. 12. Iſai.
1. & 56. Jer. 6. & 22. Ezech. 22. & 33. Matth.
15. & 23. & 21. & 26. & 28. Marc. 10. luc. 11.
& 18. & 12. & 12. Jo. 12. Act. 5. & 8. & 16. &
19. & 24. 1. Tim. 6. 2. Petr. 2.

Baile: multidaõ dos que ſaltaõ, ou cantaõ:
ou hum ſó neſte exercicio. *Gen.* 33. „ Egreſſa
„ eſt Dina ut videret mulieres regionis illius;
„ quam cum vidiſſet Sichem, adamavit eam &
„ rapuit. *Exod.* 32. Vidit Moyſes Choreas, ira-
„ tus eſt valde, projecit tabulas, & confregit.
„ *Pſalm.* 119. Ab omni via mala prohibui pedes
„ meos. *Job.* 13. Veſtigia pedum meorum conſi-
„ deraſti. *Iſai.* 3. Nutibus oculorum ibant, &
plaude-

„ pludebant, & pedibus compoſito gradu incede-
„ bant. *S. Aug. contra Epiſt. Parmen. lib.* 3. *c.* 6. Iſti
„ meruerant ut de Eccleſia pellerentur, ut ejus
„ cervici etiam mortuorum canum cadavera col-
„ ligarent, ut cum illo ad turpes voces, canta-
„ tionesque ſaltarent.

Baptiſmo; ſacramento da regeneraçaõ. *Ezech.* 36. „ Effundam ſuper vos aquam mundam, & „ mundabimini ab omnibus iniquitatibus veſtris. „ *Gal.* 3. Quicumque in Chriſto Jeſu baptizati „ eſtis, Chriſtum induiſtis. *Epheſ.* 4. Una fi- „ des, unum baptiſma. *Act.* 2. Pœnitentiam agi- „ te, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomi- „ ne Jeſu. *S. Aug. tr.* 80. *in Jo.* Quare non ait, „ mundi eſtis propter baptiſma quo loti eſtis, ſed „ propter verbum quod locutus ſum vobis; niſi „ quia & in aqua verbum mundat? „ V. *Decretum Gratiani de Conſecr. diſt.* 4. He final da reſurreiçaõ: *Rom.* 6. da ſantificaçaõ: Eph. 5. Figurado na arca de Noé: 1. *Petr.* 3. Inſtituido por Chriſto: *Matth.* 28. *Marc.* 16. *Jo.* 9. Symbolo de penitencia: *Luc.* 3. &c.

Beber com exceſſo vinho, ou couza que embebede. *Gen.* 9. „ Bibens vinum inebriatus eſt, „ & nudatus. *Prov.* 20. Luxurioſa res vinum, & „ tumultuoſa ebrietas. *Iſai.* 5. Væ qui conſurgi- „ tis mane ad ebrietatem ſectandam, & potan- „ dum uſque ad veſperam, ut vino æſtuetis. „ *Epheſ.* 5. Nolite inebriari vino in quo eſt lu- „ xuria. *S. Aug. contra Julian. lib.* 3. *cap.* 20. „ Creaturâ panis & vini reſtrictius eſt utendum, „ ne ipſa concupiſcentia ex abundantiore materia „ adverſus nos vehementius concitetur. *Id. lib.*

,, *de ſobriet.* Ebrietas eſt inſania voluntaria, ra-
,, dix criminum, ſubverſio ſenſûs, tempeſtas lin-
,, guæ, procella corporis, naufragium caſtitatis.,,
Abſtiveraõſe de vinho a Mãy de Sanſaõ; S. Joaõ Baptiſta; os Iſraelitas 40. annos no dezerto; os Recabitas.

Bemaventurança: eſtado perfeito no ajuntamento de todos os bens: ſó ſe goza na patria celeſte: na terra ſó ſe goza na eſperança pela pratica das virtudes. *Pſalm.* 3. ,, Quam magna mul-
,, titudo dulcedinis tuæ Domine, quam abſcon-
,, diſti timentibus te. *Iſai.* 63. Ecce ego creo cœ-
,, los novos & terram novam: gaudebitis &
,, exultabitis in ſempiternum in his. *Apoc.* 21.
,, Ecce tabernaculum Dei cum hominibus. 1.
,, *Jo.* 3. Cum apparuerit ſimiles ei erimus, quo-
,, niam videbimus eum ſicuti eſt. *Baruc.* 3. Quam
,, magna eſt domus Dei, & quam ingens locus
,, poſſeſſionis ejus! *Exod.* 33. Oſtendam tibi
,, omne bonum. *S. Aug. lib.* 22. *Civit. Dei.* Ibi
,, Deus erit omnia in omnibus, ipſe finis erit
,, deſideriorum noſtrorum, qui ſine fine videbitur,
,, ſine faſtidio amabitur, ſine fatigatione lauda-
,, bitur. *Id. in Pſalm.* 118. Scio quid velis, quæ-
,, ris beatitudinem. Si ergo vis eſſe beatus, eſto
,, immaculatus. *S. Ambroſ. de Offic.* Quid hoc bo-
,, no melius? Quid hac felicitate felicius, vivere
,, Deo, vivere de Deo? ,, *Vide* Dom. 2. da Quareſma, e 6. Agoſto, 1. e 4. Novembro.

Bençaõ: Bemdizer ſe toma por dar graças: Gen. 14. *Benedixit ei, & ait: Benedictus Abraham Deo excelſo: & benedictus Deus excelſus.* Tob. 11. *Benedicite Deum cœli.* Eccli. 43. *Benedi-*

nedicentes Dominum exaltate illum. Pſalm. 33. *Benedicam Dominum in omni tempore.* Fazer, ou dizer bem, ou invocar ao Senhor para que o faça áquelles que abençoamos. Offerecer dons; conſagrar a Deos, e ſeo culto peſſoas, veſtes, vazos, e outras couzas. Deos abençoa as creaturas: *Gen.* 1. & 5. Ao Sabbado: *Ib.* 2. A Noé e ſeos filhos: *Ib.* 9. Abraham: *Ib.* 12. & 24. *Iſai.* 51. Sara: *Gen.* 17. Iſaac. *Ib.* 25. & 26. Jacob: *Ib.* 28. & 48. Jozé: *Ib.* 49. Aos Irraelitas: *Exod.* 20. *Num.* 6. *Deut.* 2. *Joſ.*. 24. A Sanſaõ, Job, Judith, &c. Hum homem abençoa outro: Melchiſeſdech a Abrahaõ: Iſaac a Jacob, e Ezaú: Jacob a ſeos filhos, e netos: Moyzes, e Aaraõ ao povo. S. Aug. in Pſalm. 66. *Cum benedicit nos Deus, nos creſcimus; & cum benedicimus nos Dominum, nos creſcimus: Utrumque nobis prodeſt. Quam benedictionem petit hæc vox: Benedicat nos Deus? Quam ſervat amicis ſuis, quam ſolis bonis dat.*

Beneficio, fazer bem: bemfeitor. *Benevolencia*, boa vontade, dezejar bem a outros. *Lev.* 19. „ In vinea tua racemos pauperibus, & peregrinis dimitte. *Prov.* 11. Deſiderium juſtorum omne bonum eſt: dividunt propria, & ditiores fiunt: anima quæ benedicit impinguabitur. „ *Act.* 10. Pertranſiit benefaciendo, & ſanando omnes. *Iſai.* Diſcite benefacere, quærite judicium, ſubvenite oppreſſo. *S. Aug. Conf. lib.* 1. *cap.* 11. Neſcit virtus menſuram gratiæ: nec contenta referre quod acceperit, ſed vult cumulare quod ſumpſit.

Bens; huns ſaõ da alma, como as virtudes;

 gu-

outros do corpo, como fazenda, formozura; outros da fortuna, como fazenda. *Eccli.* 39. ,, Bona bonis creata ſunt ab initio: ſic nequiſſimis
,, bona, & mala. *Prob.* 13. Peccatores perſequi-
,, tur malum: & juſtis retribuentur bona. *Eſth.*
,, 10. Quærens bona populo ſuo, & loquens ea
,, quæ ad pacem pertinerent. 1. *Theſſ.* 5. Vide-
,, te ne cuiquam quis malum pro malo reddat,
,, ſed ſemper quod bonum eſt perſequamini. *S.*
,, *Aug. de lib. arb.* Virtutes quibus vivitur recte
,, magna bona ſunt. Species quorumlibet corpo-
,, rum, ſine quibus recte vivi poteſt, media bo-
,, na ſunt. *S. Ambroſ. lib.* 2. *de Offic. cap.* 8. Au-
,, rum Eccleſia habet non ut ſervet, ſed ut ero-
,, get, & ſubveniat in neceſſitatibus. *S. Jo. Chry-*
,, *ſoſt.* Nemo malum malo ſanat, ſed bono
,, malum.

Biſpo: Prelado da Igreja. *Act.* 20. ,, Atten-
,, dite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spi-
,, ritus Sanctus poſuit Epiſcopos. 2. *Cor.* 3. Ido-
,, neos nos fecit miniſtros novi teſtamenti. *Phil.*
,, 1. Omnibus ſanctis qui ſunt Philippis & Dia-
,, conibus gratia & pax. 1. *Petr.* 2. Eratis ſicut
,, oves errantes, ſed converſi eſtis ad Paſtorem &
,, Epiſcopum animarum veſtrarum. *S. Aug. in*
,, *Pſalm.* 126. Epiſcopis altior locus factus eſt:
,, & de iſto alto loco periculoſa redditur ratio;
,, niſi eo corde ſtemus hic, ut humilitate ſub pe-
,, dibus veſtris ſimus, & pro vobis oremus, ut
,, qui novit mentes veſtras ipſe cuſtodiat. ,, S.
Joaõ Chryſoſtomo, & S. Baſilio deſcrevem mais particularmente as obrigaçoẽs do Biſpo, que he coraçaõ da Igreja, luz do mundo, ſal da terra, Paſtor

Paſtor das almas, &c.

Blasfemia; palavra contumelioza contra Deos, ou ſeos Santos. *Lev.* 24. „ Educ blaſphemum „ extra, & ponent qui audierunt manus ſuper „ caput ejus; & lapidet eum omnis populus. *Job.* „ 34. Ne deſinas ab homine iniquitatis, qui ad- „ dit ſuper peccata ſua blaſphemiam. *Rom.* 2. „ Nomen Dei per vos blaſphematur inter gen- „ tes. *Apoc.* 13. Aperuit os ſuum in blasphemias „ ad Deum, blaſphemare nomen ejus. *S. Hie-* „ *ronym. Epiſt.* 32. Blasphemia veniam non me- „ retur. *S. Aug. tr.* 11. *in Jo.* Quando vult Deus „ concitare adverſus hæreticos, ſchiſmaticos, „ blaſphematores, non mirentur; quia pertinet „ ad Reges ſæculi Chriſtianos, ut pacatam ve- „ lint Matrem Eccleſiam habere. Nabuchodo- „ noſor decrevit: quicumque dixerint blaſphe- „ miam in Deum, in interitum erunt. Ecce „ quomodo ſævit Rex alienigenia, ne blaſphe- „ metur Deus Iſrael. „ Foraõ blasfemos, Sata- nás, Faraó, o filho de Salumit que foi ape- drejado, os enviados do Rey de Syria, o de Ty- ro, Sedecias, Rabeſac, Senacherib, Nabucodo- nozor, Holofernes, Nicanor, Judeos, Fari- zeos, Eſcribas, Gentios, o Antichriſto, e outros.

Brandura, ſuavidade, affabilidade, no tra- to, palavra, e açaõ deleita ao proximo; e ſe alguma vez para maior bem, ou para evitar o mal convem, naõ deixa de o deſgoſtar. *Eccli.* 4. „ Congregationi pauperum affabilem te facito. ::: „ Redde debitum tuum, & reſponde illi pacifica „ in manſuetudine. *Num.* 12. Erat Moyſes vir

„ mi-

,, mitiſſimus ſuper omnes homines, qui mo-
,, rabantur in terra. 1. *Tim.* 5. Seniorem
,, ne increpaveris, ſed obſecra ut Patrem, ju-
,, venes ut fratres; anus ut matres; juvenculas
,, ut ſorores in omni caſtitate. *Prov.* 15. Vir
,, iracundus provocat rixas: qui patiens eſt mi-
,, tigat ſuſcitatas. *S. Aug. Epiſt.* 133. *Marcelli-*
,, *no:* Imple pii patris officium: ſic ſuccenſe ini-
,, quitati, ut conſulere humanitati memineris.
,, Ideo non ſufficit Apoſtolo monere ut manſue-
,, tudinem ſervemus, ſed ut eam etiam notam
,, omnibus faciamus.

Caliz: vaſo para a bebida: na Igreja ſe con-ſagra para o ſacraficio. Figuradamente ſe toma pelas calamidades, e penas comque Deos nos afflige. *Pſal.* 115. ,, Calicem ſalutaris accipiam.
,, *Iſai.* 51. Conſurge Jeruſalem, quæ bibiſti de
,, manu Domini calicem iræ ejus. *Matth.* 20.
,, Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus
,, ſum? calicem meum bibetis. *Jer.* 25. Accepi
,, calicem de manu Domini, & propinavi cunctis
,, gentibus, ad quas miſit me. 1. *Cor.* 10. Ca-
,, lix benedictionis, cui benedicimus, nonne
,, communicatio ſanguinis Chriſti eſt? Non po-
,, teſtis calicem Domini bibere, & calicem dæ-
,, moniorum. *S. Aug. in Pſalm.* 102. Accipiam
,, calicem Chriſti, bibam paſſionem Domini.
,, Cave ne deficias.

Calumnia: impor crime falſo: vexar a parte nas contendas, ou demandas com engano, em auzencia, ou prezença. *Lev.* 19. ,, Non facies
,, calumniam proximo tuo. *Jer.* 21. Eruite vi
,, oppreſſum de manu calumniantis. *Ezech.* 18.
,, Qui

,, Qui calumniatus eſt, & vim fecit fratri ſuo,
,, ecce mortuus eſt in iniquitate ſua. *Luc.* 3.
,, Neminem concutiatis, neque calumniam fa-
,, ciatis. *S. Baſil. Epiſt.* 65. Ad calumnias ta-
,, cendum non eſt, non ut contradicendo nos
,, ulciſcamur; ſed ne mendacio inoffenſum pro-
,, greſſum permittamus; aut eos qui ſeducti ſunt
,, damno inhærere ſinamus. *S. Aug. lib.* 3. *cap.*
,, 7. *contra liter. Pitilian.* Divina teſtimonia nos
,, adverſus humana vaniloquia proferentes,
,, ab inimicis gloria Chriſti acerba opprobria
,, ſuſtinemus ::: Quiſquis volens detrahit famæ
,, meæ, nolens addit mercedi meæ.

Cantar, moſtra alegria, louvor, açaõ de graças. *Exod.* 15. *Dixerunt : Cantemus Domino.* 2. Reg. 22. *Nomini tuo cantabo.* Pſal. 56. *Cantabo, & pſalmum dicam.* 2. Par. 20. *Statuit cantores Domini.* 2. Eſdr. 12. *Clarè cecinerunt cantores : & lætati ſunt : & cuſtodierunt obſervationem Dei ſui.* S. Aug. ſer. 35. *Cantate vocibus, cantate cordibus, cantate oribus, cantate moribus.* S. Bernard. Epiſt. 398. *Sonent juſtitiam, humilitatem ſuadeant; lumen veritatis mentibus pariant, formam moribus, crucem vitiis, affectibus devotionem. Cantus ſit plenus gravitate, nec laſciviam reſonet, nec ruſticitatem. Sic ſuavis, ut non ſit levis; ſic mulceat aures, ut moveat corda. Triſtitiam levet, iram mitiget.*

Caridade, amor de Deos, e do proximo. *Prov.* 10. ,, Univerſa delicta operit charitas.
,, *Deut.* 6. Diliges Dominum Deum &c. *Marc.*
,, 12. Diliges Dominum ex toto corde. Diliges
,, proximum tuum tamquam teipſum. Maius ho-
,, rum

„ rum aliud mandatum non eſt. 1. *Cor.* 14. Sectamini charitatem, æmulamini ſpiritualia. 1. „ *Petr.* 4. Ante omnia, mutuam in vobiſmetipſis charitatem continuam habentes: quia charitas operit multitudinem peccatorum. 1. *Jo.* 4. „ Deus charitas eſt: & qui manet in charitate, „ in Deo manet, & Deus in eo. *S. Aug. ſer.* 350. „ Totam magnitudinem, & latitudinem divinorum eloquiorum ſecura poſſidet caritas, qua „ Deum, proximumque diligimus. In eo quod „ in ſcripturis intelligis, caritas patet; in eo „ quod non intelligis, caritas latet. Ille tenet & „ quod patet, & quod latet in divinis ſermonibus, qui caritatem tenet in moribus. Dulce, „ ac ſalubre vinculum mentium; ſine qua dives „ pauper eſt, & cum qua pauper dives eſt. *S.* „ *Cyprian. de ſpect.* Nil durum, nil amarum, nil „ grave computat amor verus: periculis inſultat, „ mortem irridet; ſi amor eſt, vincit omnia.

Carne, inimigo da alma. Gen. 6. *Omnis caro corruperat viam ſuam. Finis univerſæ carnis venit coram me.* Job. 7. *Induta eſt caro mea putredine.* Eccli. 14. *Omnis caro ſicut fœnum.* Zach. 14. *Tabeſcet caro uniuſcujuſque.* S. Aug. ſer. 355. *Quid eſt ſecundum carnem ambulare? carnalibus concupiſcentiis conſentire. Quid eſt ſecundum ſpiritum ambulare? Adjuvari ſpiritu in mente, & concupiſcentiis carnis non obedire.* Deve-ſe mortificar a carne. Rom. 8. *Si ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

Caſtidade, abſtinencia dos impuros deleites. *Job.* 31. „ Pepigi fœdus cum oculis meis, ut „ ne cogitarem quidem de virgine. *Judith.* 15.

„ Con-

„ Confortatum eſt cor tuum eo quod caſtitatem „ amaveris. *Matth.* 19. Se ipſos caſtraverunt pro„ pter regnum cœlorum. 2. *Mach.* 14. Multis „ temporibus continentiæ propoſitum tenuit, „ corpus & animam tradere contentus pro per„ ſeverantia. *S. Cyprian. de Pudicit.* Pudicitia „ eſt honor corporum, ornamentum morum, „ ſanitas ſexuum, vinculum pudoris, fons caſti„ tatis, pax domus, concordiæ caput. Hæc nos „ commendat Deo, connectit Chriſto. *S. Aug.* „ *ſer.* 132. Deum time, cui cura eſt ut te vi„ deat; & vel timendo caſtus eſto. Aut ſi pec„ care vis, quære ubi te non videat, & fac quod „ vis. Qui jam voviſtis, corpus arctius caſtigate. „ Mementote Angelorum vitam ducere vos in „ terra. „ Exemplos de Caſtidade: Jozé no Egypto, Suzana em Babylonia, a Rainha das Virgens, S. Nicetas, Bento, Thomás de Aquino, Inés, &c.

Cativeiro, eſtado mizeravel, pena da culpa; e ſe ha paciencia, cauza de maior felicidade. *Tob.* 1. „ Cum captus eſſet, in captivitate poſitus „ viam veritatis non deſeruit. *Et c.* 13. Confite„ re Domino :. ut revocet ad te omnes captivos, „ & gaudeas. *Iſai.* 5. Propterea captivus ductus „ eſt populus meus, quia non habuit ſcentiam. „ *Amos* 7. Humus tua funiculo metietur: & tu „ in terra polluta morieris; & Iſrael captivus „ migrabit de terra ſua. *S. Aug. in Pſal.* 14. De„ bemus noſſe prius captivitatem noſtram, de„ inde liberationem noſtram; debemus noſſe Ba„ byloniam, in qua captivi ſumus, & Jeruſa„ lem, ad cujus reditum ſuſpiramus. Babylon

„ con-

„ confuſio interpretatur, Jeruſalem viſio pacis.

Cegueira do corpo, pode ſer cauza de ſalvaçaõ: cegueira da alma, leva á perdiçaõ. *Gen.* 19. „ Eos (Sodomitas) percuſſerunt cæcitate. „ *Deut.* 28. Si audire nolueris vocem Domini ::: „ percutiat te Dominus amentia, & cæcitate, „ & palpes in meridie, ſicut palpare ſolet cæ- „ cus. 4. *Reg.* 6. Percuſſit eos Dominus, ne „ viderent. *Iſai.* 6. Excæca cor populi hujus; „ oculos ejus claude; ne forte videat. *Tob.* 2. „ Non eſt contriſtatus, quod plaga cæcitatis „ evenerit ei. *Sap.* 2. Excæcavit illos malitia „ eorum. *S. Aug. ſer.* 135. Si attendamus hæ- „ reditariam pœnam noſtram, totus mundus cæ- „ cus eſt. Ideo Chriſtus venit illuminans, quia „ diabolus fuerat excæcatus.

Chriſtaõ, que profeſſa a ley de Chriſto. *Act.* 11. *Converſati ſunt in Eccleſia, & docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primùm Antiochiæ diſcipuli Chriſtiani.* Rom. 16. *Salutate omnes Sanctos.* 1. Jo. 2. *Qui dicit ſe in ipſo manere, debet, ſicut ille ambulavit, & ipſe ambulare.* 1. Petr. 5. *Vos eſtis genus electum, gens ſancta.* 1. Tim. 6. *Labora ſicut bonus miles Chriſti.* S. Aug. in Pſal. 36. *Ipſe eſt Chriſtianus qui & in domo ſua peregrinum ſe eſſe cognoſcit. Patria noſtra ſurſum eſt.* S. Leo Magn. ſer. de Nativ. *Agnoſce ò Chriſtiane dignitatem tuam; & divinæ conſors naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri converſatione redire.*

Chriſto noſſo Salvador. Sap. 7. *Candor eſt lucis æternæ, ſpeculum ſine macula.* Hebr 1. *Conſtituit hæredem univerſorum: qui cum ſit ſplen-*

dor gloriæ ::: ſedet ad dexteram majeſtatis in excelſis. Jer. 17. *Ego non ſum turbatus te Paſtorem ſequens.* Jo. 14. *Nemo venit ad Patrem niſi per me.* S. Ambroſ. de Iſaac c. 8. *Chriſtus eſt os noſtrum, per quod Patri loquimur; oculus noſter, per quem Patrem videmus.* S. Aug. in Pſal. 86. *Si ſacramentum cogites, Chriſtus Sanctus ſanctorum (eſt); ſi gregem ſubditum cogites, Chriſtus Paſtor paſtorum; ſi fabricam cogites, Chriſtus fundamentum fundamentorum.*

Cidade, morada: cidadaõ, habitador. *Gen.* 4. ,, Cain ædificavit civitatem, & vocavit eam ,, ex nomine filii ſui Henoch. *Epheſ.* 2. Vos ,, eſtis cives Sanctorum. 4. *Reg.* 2. Habitatio ,, civitatis hujus optima eſt. 2. *Eſdr.* 11. Qui ,, habitaturi eſſent in Jeruſalem civitate ſancta. ,, *Iſai.* 1. Vocaberis civitas Juſti, urbs fidelis. ,, *Jer.* 29. Quærite pacem civitatis, & orate ,, pro ea. *Hebr.* 12. Acceſſiſtis ad civitatem Dei ,, viventis, Jeruſalem cœleſtem, & multorum ,, millium Angelorum frequentiam. *Apoc.* 3. Qui ,, vicerit, ſcribam ſuper illum nomen civitatis ,, Dei mei. *S. Aug. lib.* 15. *Civ. Dei c.* 8. Civi- ,, tas eſt hominum multitudo, aliquo ſocietatis ,, vinculo colligata. *Et c.* 2. Parit cives terrenæ ,, civitatis peccato vitiata natura; cœleſtis vero ,, civitatis cives parit à peccato naturam liberans ,, gratia. *Et c.* 18. In ſpe vivit quamdiu peregri- ,, natur hic civitas Dei, quæ gignitur ex fide re- ,, ſurrectionis Chriſti.

Clauſura, retiro que nos aparta da frequencia, e trato do mundo. *Baruc.* 6. ,, Sicut alicui ,, qui Regem offendit circumſeptæ ſunt januæ;

,, aut

,, aut ſicut ad ſepulchrum adductum mortuum ;
,, ita tutantur Sacerdotes oſtia clauſuris , & ſeris.
,, *Judith.* 8. Fecit ſibi ſecretum cubiculum , in
,, quo cum puellis ſuis clauſa morabatur. *Iſai.*
,, 26. Intra in cubicula tua , claude oſtia tua
,, ſuper te , abſcondere , donec pertranſeat indi-
,, gnatio. *Ezech.* 44. Porta hæc erit clauſa Prin-
,, cipi. *Matth.* 6. Clauſo oſtio ora Patrem tu-
,, um. *Jo.* 20. Venit Jeſus januis clauſis. *S. Aug.*
,, *in Pſal.* 35. Novit caritas veſtra , quam mul-
,, ta multi patiantur in publico , in foro , in
,, jurgiis , : : quomodo quiſque fatigatus nego-
,, tiis foris currit ad domum ſuam. :: Si vero
,, & ibi moleſtias patitur , ubi poteſt requieſce-
,, re ? :: Saltem in cubiculo cordis , ut tollas te
,, ad interiora conſcientiæ tuæ.

Clemencia : parte da temperança , abranda o animo movido contra alguem. *Exod.* 33. ,, Cle-
,, mens ero in quem mihi placuerit. *Ruth.* 2.
,, Vadam in agrum, & colligam ſpicas , ubicum-
,, que clementis in me patrisfamilias repererо
,, gratiam. *Eſth.* 8. Ex more ſceptrum aureum
,, protendit manu , quo ſignum clementiæ mon-
,, ſtrabatur. *Prov.* 11. Clementia præparat vi-
,, tam. *Et c.* 20. Roboratur clementia thronus.
,, *Et c.* 31. Lex clementiæ in lingua ejus. *S.*
,, *Aug. Epiſt.* 153. Quanto à nequitia purior ani-
,, mus eſſet , tanto clementia plenior eſſe debe-
,, ret.

Clerigo : eſcolhido para a ſorte do Senhor : 1.
,, *Petri* 5. ,, Neque dominantes in cleris , ſed
,, forma facti gregis ex animo. *Pſal.* 67. Si
,, dormiatis inter medios cleros. *Actor.* 1. Ce-

,,cidit

„ cidit ſors ſuper Mathiam. *Exod.* 18. Provide „ de omni plebe viros potentes, & timentes „ Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint „ avaritiam. Qui judicent populum. *S. Aug. in* „ *Pſal.* 67. Cleros, & Clericos hinc appellatos „ puto, qui ſunt in Eccleſiaſtici miniſterii gra- „ dibus ordinati, quia Mathias ſorte electus eſt. „ *S. Hieronym. Epiſt. ad Nepotian.* Negotiato- „ rem Clericum, ex inope divitem, ex igno- „ bili glorioſum, quaſi quamdam peſtem fuge.

Comedia, theatro, repreſentação profana. *Act.* 19. „ Impetum fecerunt uno animo in „ theatrum. *Iſai.* 23. Erit Tyro quaſi canticum „ meretricis. Sume citharam, circui civita- „ tem meretrix oblivioni tradita. 1. *Mach.* 9. „ Ecce tumultus, & apparatus multus, cum „ tympanis, & muſicis, & armis multis. Et con- „ verſæ ſunt nuptiæ in luctum, & vox muſico- „ rum in lamentum. *Matth.* 11. Cecinimus vo- „ bis, & non ſaltaſtis: lamentavimus & non „ planxiſtis. *S. Aug. de Conſ. Euang. l.* 1. *c.* 33. „ Cadunt theatra, caveæ turpitudinum, & pu- „ blicæ profeſſiones flagitiorum. Nonne Cicero „ cum Roſcium laudaret hiſtrionem, ita peri- „ tum dixit, ut ſolus eſſet dignus qui in ſce- „ nam deberet intrare? Ita virum bonum, ut ſo- „ lus eſſet dignus qui eò non deberet accedere.

Concordia; vontades diverſas unidas a que- rer o meſmo. *Eccli.* 25. „ In tribus beneplaci- „ tum eſt ſpiritui meo, quæ ſunt probata coram „ Deo & hominibus: concordia fratrum, & „ amor proximorum, & vir, & mulier bene „ ſibi conſentientes. *Rom.* 12. Id ipſum invicem „ ſen-

,, ſentientes. *Act.* 4. Multitudinis credentium
,, erat cor unum, & anima una. 1. *Petr.* 3. In
,, fide omnes unanimes, compatientes, fraterni-
,, tatis amatores, miſericordes, modeſti, humi-
,, les. *S. Aug. lib.* 2. *de Civit. c.* 21. Quæ harmo-
,, nia à muſicis dicitur in cantu, eam eſſe in ci-
,, vitate concordiam; arctiſſimum atque opti-
,, mum vinculum incolumitatis. *Et lib.* 19. *c.* 24.
,, Romanus populus concordiam, quæ ſalus eſt
,, populi, rupit.

Concupiſcencia; ſenſualidade, dezejo que apetece o bem deleitavel, ainda que naõ ſeja decente. Deos a prohibe no 9. e 10. Mandamento. *Exod.* 20. ,, Non concupiſces domum proximi
,, tui, nec deſiderabis uxorem ejus. *Gen.* 8. Sen-
,, ſus & cogitatio humani cordis in malum pro-
,, na ſunt ab adoleſcentia ſua. *Eccli.* 18. Poſt con-
,, cupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua
,, avertere. *Marc.* 4. Ærumnæ ſæculi, & dece-
,, ptio divitiarum, & circa reliqua concupiſcen-
,, tiæ introeuntes ſuffocant verbum, & ſine fru-
,, ctu efficitur. *Gal.* 5. Spiritu ambulate, & deſi-
,, deria carnis non perficietis. *S. Aug. de Contin.*
,, *c.* 3. Eſt in nobis peccati concupiſcentia, quæ
,, non eſt permittenda regnare: ſunt ejus deſi-
,, deria, quibus non eſt obediendum, ne obe-
,, dientibus regnet. Membra noſtra non ſibi uſur-
,, pet concupiſcentia, ſed ſibi vindicet continen-
,, tia.

Condenaçaõ eterna, pena dos que morrem em peccado mortal. *Matth.* 25. ,, Diſcedite à me
,, maledicti in ignem æternum. *Job.* 10. Ubi
,, umbra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiter-
,, nus

„ nus horror inhabitat. *Iſai.* 24. Congregabun-
„ tur in congregatione unius faſcis in lacum, &
„ claudentur ibi in carcere. *Dan.* 7. Vidi quo-
„ niam interfecta eſſet beſtia, & periiſſet cor-
„ pus ejus, & traditum eſſet ad comburendum
„ igni. *Apoc.* 21. Pars illorum erit in ſtagno ar-
„ denti igne, & ſulphure; quod eſt mors ſe-
„ cunda. *S. Aug. de Civit. lib.* 19. *c.* 28. Eorum
„ qui non pertinent ad Civitatem Dei, erit mi-
„ ſeria ſempiterna, quæ ſecunda mors dicitur:
„ quia nec anima ibi vivere dicenda eſt, quæ à
„ vita Dei aliena erit; nec corpus, quod æter-
„ nis doloribus ſubjacebit.

Confirmaçaõ, Sacramento. *Act.* 8. „ Impone-
„ bant manus ſuper illos, & accipiebant Spiri-
„ tum Sanctum. 2. *Cor.* 1. Confirmat nos vo-
„ biſcum in Chriſto; unxit nos Deus, qui &
„ ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordi-
„ bus noſtris. *Epheſ.* 1. Signati eſtis Spiritu pro-
„ miſſionis ſancto, qui eſt pignus hæreditatis
„ noſtræ. *Hebr.* 6. Ad perfectiora feramur,
„ non rurſum jacientes fundamentum pœniten-
„ tiæ. :: Impoſitionis quoque manuum. *Joel.* 2.
„ Effundam ſpiritum meum ſuper omnem car-
„ nem. *S. Cyprian. Epiſt.* 73. Qui in Eccleſia
„ baptizantur, per noſtram orationem, ac ma-
„ nûs impoſitionem, Spiritum Sanctum conſe-
„ quantur. *S. Aug. de Trinit. lib.* 15. *cap.* 26.
„ Orabant, ut veniret in eos, quibus manus
„ imponebant. Quem morem in ſuis Præpoſitis
„ etiam nunc ſervat Eccleſia. *S. Ambroſ. de My-*
„ *ſter. c.* 7. *n.* 42. Serva quod accepiſti. Signa-
„ vit te Deus Pater, confirmavit te Chriſtus

„ Do-

„ Dominus, & dedit pignus Spiritus.

Confiſſaõ : he de tres generos: exterior da fé, juſtiça, e verdade: acto de culto, açaõ de graças, louvores de Deos: acto de penitencia, confeſſar os peccados. *Gen.* 41. „ Confiteor peccatum meum. *Levit.* 26. Propter peccata ſua „ affligentur: donec confiteantur iniquitates ſuas. 2. *Reg.* 24. Ego ſum qui peccavi: ego iniquè egi. *Pſal.* 94. Præoccupemus faciem ejus „ in confeſſione. *Dan.* 9. Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus. *Matth.* 3. Baptizabantur confitentes peccata ſua. *Jacob.* 5. „ Confitemini peccata veſtra, & orate pro invicem, ut ſalvemini. 1. *Jo.* 1. Si confiteamur „ peccata noſtra, fidelis eſt, & juſtus, ut remittat nobis peccata noſtra. *Pſal.* 117. Confitemini Domino quoniam bonus. *Jo.* 1. Confeſſus eſt, & non negavit. *S. Aug. in Pſal.* 37. „ Ne ſecurus ſis, cum confeſſus fueris peccatum „ tuum, tamquam ſemper præparatus ad confitendum, & committendum peccatum. Sic „ pronuncia iniquitatem tuam, ut curam geras „ pro peccato tuo. Gaudeat indigens de dato „ tuo, ut & tu gaudeas de dato Dei. *S. Baſil.* „ *in Reg. brevior. Reſp. ad* 229. Peccatorum „ confeſſio fieri debet apud eos, qui ea poſſint „ curare. *S. Jo. Chryſ. hom.* 9. *in Epiſt. ad Hebr.* „ Quale eſt medicamentum pœnitentiæ, & qualiter conficitur? Primò condemnando, & „ confitendo propria peccata. *S. Hieronym. Epiſt.* „ 5 *ad Heliod.* Presbyteri claves regni cœlorum „ habentes, quodam modo ante diem judicii „ judicant.

Conhecimento de Deos: eſte ſe tem pelas creaturas; ou por revelaçaõ, e fé. Rom. 1. *Deus manifeſtavit illis. Inviſibilia ipſius à creatura mundi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur.* Act. 16. *Quærere Deum, ſi forte attrectent eum, aut inveniant, quamvis non longe ſit ab unoquoque noſtrum. In ipſo enim vivimus, & movemur, & ſumus.* Pſal. 18. *Cœli enarrant gloriam Dei.* Jo. 1. *Illuminat omnem hominem.* S. Aug. de Civit. lib. 8. c. 6. *Cuncta corpora tranſcenderunt quærentes Deum: animam, mutabilesque ſpiritus tranſcenderunt: atque ibi eſſe rerum principium rectiſſime crediderunt, quod factum non eſſet, & ex quo facta cuncta eſſent.*

Conhecimento proprio: conhece o que o homem tem de ſi, o que ſó he de Deos. Thren. 3. *Ego vir videns paupertatem meam.* Job. 14. *Homo natus de muliere, brevi videns tempore, repletur multis miſeriis.* Pſal. 29. *Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem?* Habac. 2. *Contemplabor, ut videam quid dicatur mihi, & quid reſpondeam ad arguentem me.* S. Aug. de Trin. lib. 4. in procem. *Qui evigilavit in Deum, Spiritus Sancti calore excitatus, atque in ejus amore coram ſe viluit: præpoſuit ſcire infirmitatem ſuam, magis quam ſcire mundi mœnia, fundamenta terrarum, & faſtigia cælorum.*

Conſagraçaõ, de Sacerdotes, Virgens, ou Templos, que ſe dedicaõ ao culto do Senhor. Exod. 28. *Cunctorum conſecrabis manus, ſanctificabisque illos, ut ſacerdotio fungantur mihi.* Joſ. 6. *Quæ in ærarium Domini conſecrarunt.* 2. Par. 26. *Qui conſecrati ſunt ad hujuſcemodi miniſterium.*

1. Eſdr. 8. *Vaſa conſecrata domus Dei noſtri.* Eccli. 49. *Jeremias à ventre matris conſecratus eſt Propheta.* S. Aug. quæſt. in Num. lib. 4. quæſt. 54. *Cum jam haberet ſpiritum in ſe ipſo Jeſus Nave, juſſus eſt Moyſes ei manus imponere: ne quiſquam homo, qualibet præpollens gratia, ſacramenta conſecrationis audeat recuſare.*

Conſcientia: acto da ſynderezi, que moſtra o bem que ſe deve fazer; o mal de que ſe ha de fugir. Pſal. 4. *Signatum eſt ſuper nos lumen vultûs tui Domine.* Rom. 2. *Gentes oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis.* Prov. 15. *Secura mens quaſi juge convivium.* 2. Cor. 1. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Matth. 5. *Eſto conſentiens adverſario tuo citò, dum es in via.* Marc. 9. *Vermis eorum non moritur.* S. Aug. in Pſal. 45. *Si ſanum ſit intus, quod conſcientia vocatur, ubicumque aliquid paſſus fuerit tribulationis, illuc confugiet, & ibi inveniet Deum.* Et in Pſal. 36. *Quisquis malus eſt, male ſecum eſt, torqueatur neceſſe eſt: ipſe eſt pœna ſua, quem torquet conſcientia ſua.* Et c. 1. cont. Secund. *Senti de Auguſtino quod libet; ſola me conſcientia in oculis Dei non accuſet.* S. Jo. Chryſ. *Conſcientia eſt codex, in quo quotidiana hominum peccata ſcribuntur.* Hugo à S. Victor. *Conſcientia eſt cordis ſcientia: cor enim & ſe, & alia novit.*

Conſelho; averiguaçaõ das couzas uteis: Iſai. 46. *Conſilium meum ſtabit, & omnis voluntas mea fiet.* Prov. 11. *Salus ubi multa conſilia.* Act. 5. *Si eſt ex hominibus conſilium, aut opus hoc diſſolvetur: ſin ex Deo eſt, non poteſtis diſſolvere.* Eccli. 32. *Sine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœ-*

pœnitebis. S. Ambroſ. lib. 2. de Officiis. *In acquirendis conſiliis plurimum valet vitæ probitas, virtutum prærogativa, benevolentiæ uſus, facilitatis gratia.* S. Aug. de Civit. lib. 4. c. 14. *Ubi tuo conſilio placuiſti, ibi periiſti.* Et lib. 2. de ſer. Domini in monte. *Conſilium miſericordibus congruit.*

Conſolaçaõ; a eſpiritual he em Deos, e ſua graça; a carnal falſa nos bens do mundo. Pſalm. 22. *Ipſa me conſolata ſunt.* Pſal. 118. *Fiat miſericordia tua, ut conſoletur me.* Judith. 8. *Expectemus humiles conſolationem ejus.* Iſai. 66. *Ego conſolabor vos: in Jeruſalem conſolabimini.* 2. Mach. 7. *Deus aſpiciet veritatem, & conſolabitur in nobis: & in ſervis ſuis conſolabitur.* 2. Cor. 1. *Deus totius conſolationis.* S. Aug. in Pſal. 110. *Delectabit, & ineffabiliter proculdubio delectabit, caſtis atque æternis veritatis amplexibus: ſed prius donanda ſunt tibi debita, quam præmia flagitanda.*

Conſtancia: firmeza no bem já emprehendido: ſegurança. *Sap.* 5. „ Stabunt juſti in magna conſtantia. *Judith.* 13. Confirma me Deus: & quod credens per te poſſe fieri cogitavi, „ perficiam. 1. *Mach.* 2. Ut cogerent eos immolare. Sed Mathathicas, & filii ejus conſtanter „ ſteterunt. *Act.* 4. Videntes Petri conſtantiam, „ & Joannis, admirabantur. *S. Aug. Epiſt.* 57. „ Conſtantia non ſinit hominem depravari: pertinacia non ſinit corrigi.

Continencia; que contem o mais; ou temperança, e moderaçaõ. *Sap.* 8. „ Scivi quoniam „ non poſſem eſſe continens, niſi Deus det. „ *Ezech.* 41. Ut continerent, & non attinge-

 „ rent

,, rent parietem Templi. *Eccli.* 6. Continens
,, factus ne derelinquas eam (ſapientiam.) 2.
,, *Mach.* 14. Multis temporibus continentiæ
,, propoſitum tenuit; corpusque & animam tra-
,, dere contentus pro perſeverantia. *Gal.* 5. Fru-
,, ctus Spiritus eſt continentia. *S. Aug. de Cont.*
,, *c.* 3. Continentia cum frænat, cohibetque libi-
,, dines, ſimul appetit bonum, ad cujus im-
,, mortalitatem tendimus, & reſpuit malum,
,, cum quo in hac mortalitate contendimus.

Contriçaõ: dor dos peccados: *Iſai.* 38. Re-
,, cogitabo tibi omnes annos meos in amaritu-
,, dine animæ meæ. *Pſal.* 50. Cor contritum,
,, & humiliatum Deus non deſpicies. *Oſe.* 14.
,, Sanabo contritiones eorum, diligam eos. *Jer.*
,, 7. Bonas facite vias veſtras, & ſtudia veſtra,
,, & habitabo vobiſcum. *Iſai.* 55. Derelinquat
,, impius viam ſuam, & revertatur ad Domi-
,, num, & miſerebitur ejus. *S. Aug. in Pſal.* 146.
,, Qui cor non conterunt, non ſanantur. Contri-
,, tum ſanabitur; elidetur elatum. ,, Exemplos da contriçaõ ſaudavel: Adaõ, David, Manaſſes, S. Pedro, a peccadora do Evangelho, o publicano no Templo: e da falſa, Cain, Saul, Antioco, Judas.

Converſaõ a Deos. Pſal. 84. *Converte nos Deus ſalutaris noſter.* Eccli. 5. *Ne tardes converti ad Dominum.* Iſai. 10. *Reliquiæ Jacob convertentur ad Deum.* Jer. 31. *Caſtigaſti me, & eruditus ſum: converte me, & convertar: quia tu es Dominus Deus meus. Poſtquam convertiſti me, egi pœnitentiam.* Zach. 1. *Convertimini ad me, ait Dominus exercituum: & convertar ad vos. Conver-*

vertimini de viis veſtris malis. S. Aug. de Ord. lib. 1. c. 8. *A' quibus rebus putas nos orare, ut convertamur ad Dominum, ejuſque faciem videamus, niſi à quodam cœno corporis, atque ſordibus, & a tenebris quibus nos error involvit? aut quid eſt aliud converti, niſi ab immoderatione vitiorum, virtute, ac temperantia in ſeſe adtolli?*

Coraçaõ: toma-ſe pela vontade, ou pela alma. Matth. 15. *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt à me.* Et c. 5. *Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt.* Hebr. 13. *Optimum eſt gratia ſtabilire cor, non eſcis.* 2. Mach. 1. *Det vobis cor omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus voluntatem corde magno, & animo volenti. Adaperiat cor veſtrum in lege ſua.* Ezech. 11. *Dabo eis cor unum: auferam cor lapideum, & dabo eis cor carneum. Ut in præceptis meis ambulent.* Prov. 4. *Omni cuſtodia ſerva cor tuum.* Deut. 6. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Eruntque verba hæc in corde tuo.* Pſal. 118. *Clamavi in toto corde meo, exaudi me.* Luc. 2. *Maria conſervabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo.* S. Aug. in Pſal. 112. *Domus ejus (juſti) cor ejus eſt: ubi Deo laudante opulentius habitat cum ſpe vitæ æternæ, quam hominibus adulantibus in marmoreis, laqueatisque tectis cum timore mortis æternæ. Meritò dirigunt cor in Deum ſuum, meritò ambulant recti cum Deo ſuo, præponentes ejus voluntatem ſibi, neque de ſua quidquam ſuperbe præſumentes.*

Correçaõ: avizo naſcido do amor, que ſe dá ao Irmaõ, paraque deixe de peccar. *Eccleſ.* 7. „ Melius eſt à ſapiente corripi, quam ſtultorum „ adu-

,, adulatione decipi. *Lev.* 19. Non oderis fratrem
,, tuum in corde tuo, ſed publice argue eum.
,, *Pſal.* 140. Corripiet me juſtus in miſericordia,
,, & increpabit me. *Prov.* 9. Noli arguere deri-
,, ſorem, ne oderit te. Argue ſapientem & dili-
,, get te. *Matth.* 18. Si peccaverit in te frater
,, tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipſum
,, ſolum. *Gal.* 2. In faciem ei reſtiti, quia repre-
,, henſibilis erat. *S. Aug. de Civit. lib.* 1. *c.* 9.
,, Præpoſiti non parcant objurgando peccata.
,, Nec ab hujuſmodi culpa penitus alienus eſt,
,, qui, licet Præpoſitus non ſit, multa monen-
,, da, vel arguenda novit, & negligit, devitans
,, eorum offenſiones. *S. Greg. Magn. lib.* 26.
,, *Moral.* Si is, qui corrigere nititur, ita ſupe-
,, ratur, opprimit antequam corrigat: nam dum
,, plus quam debet accendit, ſub juſtæ ultionis
,, obtentu ad immanitatem crudelitatis effræna-
,, tur.

Coſtume; modo de vida. *Exod.* 13. ,, Cele-
,, brabitis hunc morem ſacrorum. *Judic.* 11.
,, Exinde mos increvit in Iſrael. *Ruth.* 2. Ut
,, ſpicas ex more colligeret. *Et c.* 4. Hic erat
,, mos antiquitus. 4. *Reg.* 17. Morem ſequun-
,, tur antiquum. *Eccli.* 20. Mores hominum
,, mendacium. 1. *Cor.* 15. Corrumpunt mores
,, bonos colloquia prava. *Hebr.* 13. Sint mores
,, ſine avaritia. *S. Aug. de Civit. lib.* 15. c. 16.
,, Ad humanum ſenſum vel alliciendum, vel
,, offendendum mos valet plurimum.

Cruz: patibulo de infamia para os Judeos; cauza de honra para os fieis: toma-ſe pelos trabalhos, deſprezos; e pela doutrina do Evange-lho.

ſho. *Sap.* 14. ,, Benedictum eſt lignum, per quod
,, fit juſtitia. *Matth.* 10. Qui non accipit crucem
,, ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. 1.
,, *Cor.* 1. Prædicamus Chriſtum crucifixum,
,, Judæis ſcandalum, gentibus ſtultitiam: ipſis
,, autem vocatis, Dei virtutem, & Dei ſapien-
,, tiam. *Hebr.* Exeamus ad eum extra caſtra,
,, improperium ejus portantes. *S. Aug. ſer.* 234.
,, Crux illa ſchola erat; ibi docuit Magiſter
,, latronem. Lignum pendentis, cathedra fa-
,, ctum eſt docentis. *Et ſerm.* 330. Tollat cru-
,, cem ſuam: ſuſtineat tribulationem. Patienter
,, accipiat omnia quæ patitur propter me.

Cubiça: dezordenado dezejo de bens terre-
nos. 1. *Timot.* 6. ,, Radix omnium malorum eſt
,, cupiditas. *Sap.* 14. Fragilius ſignum invocat:
,, illud cupiditas acquirendi excogitavit. 2. *Ma-*
,, *ch.* 10. Cupiditate ducti, ſuaſi ſunt pecunia.
,, *Eccli.* 14. Viro cupido, & tenaci ſine ratione
,, eſt ſubſtantia. Inſatiabilis oculus cupidi in
,, parte iniquitatis. *S. Aug. ſerm.* 164. Avaritia
,, tibi juſſit, ut acquireres quod non habebas:
,, Ego tibi juſſi, ut ſine labore pauperi dares
,, quod haberes. Male te ſubjugaverat cupiditas,
,, ſalubriter te ſubjiciet caritas. *S. Greg. Magn.*
,, *lib.* 15. *Moral.* Cui cupiditas dominari dicitur,
,, ſubjectus malis omnibus demonſtratur.

Curiozidade: apetite de ſaber o que naõ
convem. *Eccli.* 3. ,, In ſupervacuis rebus noli
,, ſcrutari. Altiora te ne quæſieris. 1. *Tim.* 5.
,, Otioſæ diſcunt circumire domos: non ſolum
,, otioſæ, ſed & curioſæ, & verboſæ. *Pſal.* 63.
,, Scrutati ſunt iniquitates. *Rom.* 12. Non plus
,, ſa-

„ ſapere quam oportet ſapere. *S. Aug. Conf.*
„ *lib.* 10. *c* 3. Curioſum genus ad cognoſcen-
„ dam vitam alienam, deſidioſum ad corrigen-
„ dam ſuam.

Dano: differe do mal, porque eſte ſe faz
ao homem, aquelle a ſuas couzas. *Prov.* 17.
„ Non eſt bonum damnum inferre juſto. *Exod.*
„ 23. Si occurreris bovi inimici tui, aut aſino
„ erranti, reduc eum. *Deut.* 22. Non videbis bo-
„ vem fratris tui, aut ovem errantem, & præ-
„ teribis. *Geneſ.* 3. Ego damnum omne redde-
„ bam: quidquid furto peribat, à me exigebas.
„ *S. Aug. in Pſal.* 143. *ſeu ſer.* 32. Si permiſſus
„ fuerit nocere, ad tempus nocebit umbræ tuæ,
„ rei tranſitoriæ tuæ, vitæ temporali tuæ. Tol-
„ let tibi impedimenta, quibus hic teneris; &
„ hærebis Deo, cui te jam præmiſſa ſpe, caritate
„ colligaveras.

Delicias: regalos, ſem trabalho. *Eccleſ.* 2.
„ Vadam, & affluam deliciis, & fruar bonis.
„ Et vidi quod hoc eſſet vanitas. *Jer.* 31. Uſque-
„ quo deliciis diſſolveris filia vaga? 1. *Tim.* 5.
„ Quæ in deliciis eſt, vivens mortua eſt. 2.
„ *Petr.* 2. Voluptatem exiſtimantes diei delicias;
„ maculæ deliciis affluentes. *S. Aug. Epiſt.* 130.
„ Delicias multi ſancti & ſanctæ omninò ca-
„ ventes, ipſas velut matres deliciarum divitias
„ diſpergendo pauperibus abjecerunt.

Demanda, contenda, litigio. *Prov.* 16. „ Ho-
„ mo perverſus ſuſcitat lites. *Eccli.* 28. Abſtine
„ à lite, & minues peccata. Homo iracundus in-
„ cendit litem. *Iſai.* 58. Ad lites, & conten-
„ tiones jejunatis. *Jacob.* 4. Unde bella & lites
„ in

„ in vobis? nonne hinc ex concupiſcentiis ve„ ſtris, quæ militant in membris veſtris? litiga„ tis, & belligeratis. *S. Aug. ſer.* 351. Exceptis „ iniquitatibus, & fraudibus, hoc ipſum habere „ inter ſe judicia, & lites, delictum eſſe dicit.

Deos: principio, e fim de todas as couzas: ſubſtancia Eſpiritual que em ſi contem todas as perfeiçoẽs. *Exod.* 3. „ Dixit Dominus ad Moy„ ſen: Ego ſum qui ſum. *Deut.* 32. Videte, „ quod ego ſim ſolus, & non ſit alius Deus præ„ ter me. *Pſal.* 47. Magnus Dominus, & lau„ dabilis nimis. *Judith.* 16. Adonai Domine „ magnus es tu, & præclarus in virtute tua, & „ quem ſuperare nemo poteſt. Tibi ſerviat „ omnis creatura; quia dixiſti, & facta ſunt. „ *Jerem.* 17. Ego Dominus ſcrutans cor, & pro„ bans renes. *Act.* 17. In ipſo vivimus, move„ mur, & ſumus. *Jacob.* 1. Omne donum per„ fectum deſurſum eſt deſcendens à Patre lumi„ num, apud quem non eſt transmutatio. *S.* „ *Aug. de lib. arb. lib.* 2. *c.* 15. Nihil quærendum „ eſt, ſed inconcuſſa fide retinendum: eſt enim „ Deus, & verè ſummèque eſt. *S. Cyprian. l.* „ *quod idola non ſunt Dii.* Deus univerſa, quæ„ cumque ſunt, verbo jubet, ratione diſpenſat, „ virtute conſummat. Videri non poteſt, viſu „ clarior eſt: nec comprehendi, tactu purior eſt: „ nec æſtimari, ſenſu maior eſt. Sic Deum di„ gnè æſtimamus, dum inæſtimabilem dicimus. „ In noſtra dedicandus eſt mente; in noſtro con„ ſecrandus eſt pectore. *S. Gregor. Magn. hom.* „ *ſuper Ezech.* Deus manet intra omnia, ipſe „ extra omnia, ipſe ſupra omnia, ipſe infra omnia.

„ Su-

,, Superior per potentiam, inferior per ſuſtenta-
,, tionem, exterior per magnitudinem, interior
,, per ſubtilitatem. Surſum regens, deorſum con-
,, tinens, extra circumdans, interius penetrans.

Deſcantes: cantigas, e verſos profanos, ou laſcivos. *Amos* 5. ,, Cantica lyræ tuæ non audi-
,, am. *Sophon.* 2. Vox cantantis in feneſtra, cor-
,, vus in ſuperliminari; quoniam attenuabo ro-
,, bur ejus. 1. *Mach.* 9. Ecce tumultus, & appa-
,, ratus multus: cum tympanis, & muſicis. *Iſai.*
,, 23. Erit Tyro quaſi canticum meretricis. Su-
,, me citharam, circui civitatem, meretrix obli-
,, vioni tradita, bene cane, frequenta canticum ut
,, memoria tui ſit. *Ezech.* 26. Quieſcere faciam
,, multitudinem canticorum tuorum, & ſonus ci-
,, thararum tuarum non audietur amplius. *S.*
,, *Aug. ſer.* 9. Turpitudinibus canticorum animi
,, illecti enervantur, & decidunt à virtute; de-
,, fluentes in turpitudinem.

Dezejo de fazer, ou omitir alguma couza, ou conſeguir algum bem. *Luc.* 2. ,, Deſiderio de-
,, ſideravi hoc Paſcha manducare vobiſcum. *Iſai.*
,, 26. Anima mea deſideravit te in nocte. *Dan.*
,, 10. Daniel vir deſideriorum. *Prov.* 10. Deſi-
,, derium ſuum juſtis dabitur. *Pſal.* 9. Deſideri-
,, um pauperum exaudivit Dominus. *Pſal.* 77.
,, Deſiderium eorum attulit eis: non ſunt frau-
,, dati à deſiderio ſuo. *Pſal.* 111. Deſiderium
,, peccatorum peribit. *S. Aug. in Pſal.* 62. Qui
,, ſibi vult aliquid præſtari, in ardore eſt deſide-
,, rii: ipſum deſiderium ſitis eſt animæ. Videte
,, quanta deſideria ſint in cordibus hominum:
,, alius deſiderat aurum, alius argentum, alius
poſſe-

„ poſſeſſiones, alius uxorem, alius honores. Ar-
„ dent omnes deſiderio: & vix invenitur qui di-
„ cat: Sitivit tibi anima mea.

Deſeſperaçaõ, naſce do falſo conceito que o impio faz da Omnipotencia, e miſericordia de Deos, cuidando que naõ pode, ou naõ quer perdoar os peccados; e que he im oſſivel ſalvarſe. 2. *Reg*. 2. „ An ignoras quod periculoſa
„ ſit deſperatio? *Jerem*. 2. Deſperavi, nequa-
„ quam faciam; adamavi quippe alienos, &
„ poſt eos ambulabo. *Et cap*. 18. Deſperavimus;
„ unuſquiſque pravitatem cordis ſui mali facie-
„ mus. *Mich*. 1. Deſperata eſt plaga ejus. *Epheſ*.
„ 4. Deſperantes, ſemetipſos tradiderunt impudi-
„ citiæ. *S. Aug. ſerm*. 20. Precem fundimus,
„ ne plus pereat deſperando, quam ſe perdidit
„ delinquendo. *S. Cyprian. ſerm. de Cœn. Dom.*
„ Nec ſerum eſt quod eſt verum; irremiſſibile
„ quod voluntarium, & quæcumque neceſſitas
„ cogat ad pœnitendum, nec quantitas crimi-
„ nis, nec brevitas temporis, nec horæ extre-
„ mitas, nec vitæ enormitas, ſi vera contritio,
„ ſi pura fuerit voluptatum mutatio, excludit à
„ venia, ſed in amplitudine ſinus ſui mater Cha-
„ ritas prodigos ſuſcipit revertentes, & omni tem-
„ pore Dei gratia recipit pœnitentes.

Deſpreza do mundo, honras, e riquezas. *Eccleſ*. 1. „ Vidi cuncta quæ fiunt ſub ſole; &
„ ecce univerſa vanitas, & afflictio ſpiritus.
„ *Matth*. 20. Principes gentium dominantur eo-
„ rum: non ita erit inter vos. *Hebr*. 11. Moy-
„ ſes negavit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis, ma-
„ gis eligens affligi cum populo Dei, quam
„ tem-

„ temporalis peccati habere jucunditatem. *Jo.* 6.
„ Jeſus cum cognoviſſet, quia venturi erant
„ ut raperent eum, & facerent eum Regem,
„ fugit iterum in montem ipſe ſolus. *Eſth.* 14.
„ Noſti quia odi gloriam iniquorum; quod abo-
„ miner ſignũ ſuperbiæ, & gloriæ meæ: & nun-
„ quam lætata ſit ancilla tua, niſi in te Domine.
„ *S. Aug. ſerm.* 304. Quidquid delectabile de
„ temporalibus rebus mundus ingeſſerit, reſ-
„ puatur: quidquid infremuerit aſperum atque
„ terribile, contemnatur.

Devoçaõ: prontidaõ de animo para as couzas de Deos, e ſeu culto. *Exod.* 35. „ Omnes viri, „ & mulieres mente devota obtulerunt donaria. „ Obtulerunt mente promptiſſima, atque devota „ primitias Domino. 2. *Mach.* 1. Det vobis cor „ omnibus, ut colatis eum, & faciatis ejus vo- „ luntatem corde magno, & animo volenti. 2. „ *Par.* 29. Obtulit univerſa multitudo hoſtias, „ & laudes mente devota. *Pſalm.* 36. Subditus „ eſto Deo, & ora eum. *S. Aug. Pſalm.* 36. „ Securus ero tranſcendendo cætera, quando ille „ me ſub me tenet, qui eſt ſuper omnia. *Et* „ *tr.* 4. *in Jo.* Tota vita Chriſtiani boni ſan- „ ctum deſiderium eſt. Sic Deus differendo ex- „ tendit deſideriũ, deſiderando extendit animum, „ extendendo facit capacem. Tantum nos ex- „ ercet ſanctum deſiderium, quantum deſideria „ noſtra amputamus ab amore ſæculi.

Dia: prezença do Sol ſobre a terra: toma-ſe pela vida, eternidade, felicidade. *Gen.* 1. „ Appellavitque lucem diem. *Jer.* 17. Diem „ hominis non deſideravi. *Tob.* 7. Dies mei ve-

„ lo-

„ locius tranſierunt quam à texente tela ſucci-
„ ditur,& conſumpti ſunt abſque ulla ſpe. *Pſal.*18.
„ Dies diei eructat verbum. *Jo.* 8. Abraham ex-
„ ultavit ut videret diem meum. *Pſalm.* 72.
„ Dies pleni invenientur in eis. *S. Aug. in Pſal.*
„ 88. Dies terræ ſuccedentibus urgentur, præce-
„ dentes excluduntur. Dies cœli non deficientes,
„ nec initium habent, nec terminum. Nemo
„ ibi expectat futurum, nemo ibi perdidit præ-
„ teritum.

Diabo; caluniador, pela inveja comque intenta arruinar as almas. *Gen.* 3. „ Serpens erat
„ callidior cunctis animantibus terræ. Serpens de-
„ cepit me. 1. *Par.* 21. Conſurrexit Satan con-
„ tra Iſrael. *Jo.* 8. Vos ex patre diabolo eſtis:
„ & deſideria patris veſtri vultis facere: ille ho-
„ micida erat ab initio, & in veritate non ſtetit.
„ 1. *Jo.* 3. Qui facit peccatum ex diabolo eſt,
„ quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc ap-
„ paruit Filius Dei, ut diſſolvat opera diaboli.
„ *Zach.* 3. Satan ſtabat àdextris ejus ut adverſa-
„ retur ei. 1. *Petr.* 5. Diabolus tamquam leo
„ rugiens circuit quærens quem devoret; cui re-
„ ſiſtite fortes in fide. *Jacob.* 4. Reſiſtite diabo-
„ lo, & fugiet à vobis. *S. Aug. in Pſalm.* 139.
„ Diabolus cadens ſtanti homini invidit; & quia
„ ipſe amiſit regnum cœlorum, hominem illic
„ pervenire noluit. *S. Gregor. Magn. lib.* 14.
„ *Mor.* Eos pulſare negligit, quos quieto jure
„ poſſidere ſe ſentit. Diabolus contra illos diver-
„ ſis tentationibus inſiſtit, qui poſſunt aliis ſua
„ utilitate prodeſſe, ut dum illi impediuntur,
„ non proficiant qui docendi ſunt.

Diſ-

Diſcordia: com o coraçaõ, e animo aparta os proximos, que deviaõ eſtar unidos em caridade. *Prov.* 6. „ Deteſtatur (Deus), qui ſemi„ nat inter fratres diſcordias. *Jer.* 15. Quare „ genuiſti me virum rixæ, virum diſcordiæ in „ univerſa terra! Omnes maledicunt mihi. *Mat„ th.* 12. Omne regnum diviſum contra ſe de„ ſolabitur. 1.*Cor.* 14. Non eſt diſſenſionis Deus, „ ſed pacis. *Gal.* 5. Si invicem mordetis, & „ comeditis, videte ne ab invicem conſumamini. „ *S. Aug. in Pſalm.* 149. Caritas laudat Domi„ num, diſcordia blaſphemat Dominum. *S. Gre„ gor. Magn. lib.* 33. *Moral.* Sicut noxium eſſe „ ſolet ſi unitas deſit bonis; ita perniicioſum eſt „ ſi ſit in malis. *Caſſiodor. lib.* 1. *Epiſt.* 1. Cogi „ debet ut ſit quietus, qui ſuo vitio renuit eſſe „ pacificus. *Saluſt. in Jugurt.* Ego vobis regnum „ firmum trado, ſi boni eritis; ſin mali, imbe„ cillum. Nam concordia res parvæ creſcunt; „ diſcordia maximæ dilabuntur.

Diſtraçaõ: inconſtancia do animo na oraçaõ, ou açaõ. *Matth.* 15. „ Labiis me honorat; „ cor autem eorum longe eſt à me. *Jer.* 48. „ Maledictus qui facit opus Domini fraudulen„ ter. 1. *Petr.* 4. Vigilate in orationibus. *Pſalm.* „ 15. Providebam Dominum in conſpectu meo „ ſemper, quoniam à dextris eſt mihi, ne com„ movear. 2. *Reg.* 7. Invenit ſervus tuus cor „ ſuum, ut oraret ad te oratione hac. *S. Aug.* „ *in Pſalm.* 85. Videat quanta aguntur in corde „ humano, quemadmodum ipſæ plerumque ora„ tiones impediantur vanis cogitationibus, ita ut „ vix ſtet cor ad Deum ſuum: & vult ſe tenere

„ ut

„ ut ſtet, & quodam modo fugit à ſe.

Dizimos: decima parte dos frutos que ſe offerece a Deos, como tambem as primicias. *Gen.* 14. „ Dedit ei decimas de omnibus. *Exod.* „ 22. Decimas, & primitias tuas non tardabis „ offerre Domino. *Num.* 18. Quæ offeretis ex „ decimis, & in donaria Domini ſeparabitis: „ optima, & delecta erunt cuncta. *Malac.* 3. „ Inferte omnem decimam in horreum meum, & „ ſit cibus in domo mea. *S. Aug. ſerm.* 85. De- „ cimas dabant, pro quibus Chriſtus nondum „ ſanguinem fuderat. Decimas dabant Scribæ, „ & Phariſæi: ne forte aliquid magnum facere „ te putes, quia frangis panem pauperi. *S. Am-* „ *broſ. ſerm.* 40. Quid eſt fideliter dare decimas, „ niſi, ut nec peius, nec minus aliquando of- „ ferat de grano, aut vino, aut fructibus, aut „ pecoribus?

Doentes: devem ter paciencia, receber a enfermidade como caſtigo da culpa: haõ de ſer tratados com amor, ſervindo-os como a Chriſto. *Matth.* 25. „ Infirmus eram, & viſitaſtis me. *Eccli.* 7. „ Non te pigeat viſitare infirmum: „ ex his enim in dilectione firmaberis. 4. *Reg.* „ 8. Ochoſias deſcendit inviſere Joram, quia „ ægrotaverat. *Et cap.* 13. Eliſeus ægrotabat „ infirmitate: deſcenditque ad eum Joas Rex „ Iſrael, & flebat coram eo. *Job.* 2. Audientes „ tres amici Job, omne malum quod accidiſ- „ ſet ei, venerunt. Condixerant enim, ut pa- „ riter venientes conſolarent eum. *Pſalm.* 40. „ Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris „ ejus. *Exod.* 15. Si audieris vocem Domini, &

„ obe-

„ obedieris mandatis ejus, cunctum languorem ;
„ quem poſui in Ægypto, non inducam ſuper
„ te. *S. Aug. de ſerm. Dom. in monte, lib.* 1.
„ *cap.* 19. Si quis te percuſſerit, noli percutere,
„ ſed para te adhuc percucienti. Quod ad mi-
„ ſericordiam pertinere hi maxime ſentiunt, qui
„ eis, quos multum diligunt, tamquam filiis,
„ vel quibuslibet dilectiſſimis ſuis ægrotantibus,
„ vel phreneticis; à quibus multa ſæpe patiun-
„ tur; & ſi eorum ſalus id exigat, præbent ſe
„ etiam ut plura patiantur, donec vel ætatis,
„ vel morbi infirmitas tranſeat. *S. Gregor. Na-*
„ *zianz. orat.* 27. Cibum porrige, medicamen-
„ tum adhibe, vulnus alliga, de calamitate aliquid
„ , percontare, de patientia orationem habe.

Dor : a do corpo he doença ; a do coraçaõ, ſentimento de algũa couza : ſó he bem empregada ſendo pelos peccados. *Pſalm.* 17. „ Circum-
„ dederunt me dolores mortis; dolores inferni
„ circumdederunt me. *Eccli.* 2. In dolore ſuſtine.
„ *Iſai.* 26. Dolens clamat in doloribus ſuis : ſic
„ facti ſumus à facie tua Domine. *Rom.*9. Triſti-
„ tia mihi magna eſt, & continuus dolor cordi
„ meo. *Apoc.* 16. Commanducaverunt linguas
„ ſuas præ dolore. *Et cap.* 21. Neque dolor
„ erit ultra. *S. Aug. in Pſalm.* 59. Fructuoſus
„ dol or nunc eſt, cum te accuſas, cum in te re-
„ prehendis malos mores tuos; illisque excluſis,
„ mutaris. *Et in Pſalm.* 114. Non enim pœna-
„ lis, ſed ſalutaris dolor eſt, quem ſecando medi-
„ cus facit.

Doutrina : a verdadeira he enſinada por Deos, e ſeos miniſtros. *Exod.*28. „ Pones in rationali judi-
„ cii

„ cii Doctrinam, & veritatem, quæ erunt in pe-
„ ctore Aaron. *Deut.* 33. Qui appropinquant pe-
„ dibus ejus, accipient de doctrina illius. Perfe-
„ ctio tua, & Doctrina tua viro ſancto tuo,
„ quem probaſti in tentatione. *Prov.* 1. Sapien-
„ tiam atque Doctrinam ſtulti deſpiciunt. *Et*
„ *cap.* 16. Doctrina ſtultorum fatuitas. *Eccli.* 6.
„ A' juventute tua excipe doctrinam. *Iſai.* 24.
„ In doctrinis glorificate Dominum. *Marc.* 1.
„ Stupebant ſuper doctrina ejus: erat docens eos
„ quaſi poreſtatem habens. *Hebr.* 13. Doctrinis
„ variis, & peregrinis nolite abduci. *S. Aug. de*
„ *Doctr. Chr. lib.* 4. *cap.* 4. Debet Doctor bona
„ docere, & mala dedocere: atque in hoc opere
„ ſermonis conciliare adverſos, remiſſos erigere,
„ neſcientibus quid agatur, quid expectare de-
„ beant intimare.

Duvida: naõ ſe inclina com certeza a huma, ou outra parte. Naõ he licito obrar em duvida, no que ſe pode averiguar. *Matth.* 14. „ Mo-
„ dice fidei, quare dubitaſti? *Actor.* 10. Va e
„ cum eis nihil dubitans. Sine dubitatione veni.
„ *Tob.* 7. Non dubito, quod Deus preces, &
„ lacrymas meas in conſpectu ſuo admiſerit.
„ *Jacob.* 1. Poſtulet in fide nihil hæſitans. *S.*
„ *Aug. de Geneſ. ad lit. lib.* 8. *cap.* 5. Melius eſt
„ dubitare de occultis, quam litigare de incertis.

Dureza de coraçaõ, que naõ quer obedecer a Deos. *Exod.* 7. „ Ego indurabo cor ejus. In-
„ duratum eſt cor Pharaonis. *Rom.* 2. Secun-
„ dum duritiam tuam, & impœnitens cor theſau-
„ rizas tibi iram in die iræ. *Prov.* 15. Sermo
„ durus ſuſcitat furorem. *Iſai.* 46. Audite me

„ duro corde. *Jer*.30. Plaga inimici percuſſi te ca-
„ ſtigatione crudeli. Inſanabilis eſt dolor tuus:
„ propter multitudinem iniquitatis tuæ, & propter
„ dura peccata tua feci hæc tibi. *Ezech*. 2. Du-
„ ra cevice, & indomabili corde ſunt, ad quos
„ ego mitto te. *Et cap*. 3. Domus Iſrael attrita
„ fronte eſt, & duro corde. *S. Aug. in Pſalm*.
„ 67. Duritia in pœnitentiæ lacrymas ſolvi-
„ tur.

Educaçaõ: criar, cuidar dos filhos, e outros, que ſe inſtruaõ do que lhes convem. *Eccli*. 30.
„ Qui diligit filium, aſſiduat illi flagella, ut læte-
„ tur in noviſſimo ſuo, & non palpet proximo-
„ rum oſtia. Qui docet filium, laudabitur in
„ illo. *Prov*. 29. Erudi filium, & refrigerabit te,
„ & dabit lætitias animæ tuæ. 1. *Tim*. 5. Siquis
„ ſuorum, & maxime domeſticorum curam non
„ habet, fidem negavit. *Epheſ*. 6. Et vos Patres
„ nolite ad iracundiam provocare filios veſtros,
„ ſed educate illos in diſciplina, & correctione
„ Domini. *Tob*.1. Filium ab infantia timere Deum
„ docuit, & abſtinere ab omni peccato. *S. Aug.*
„ *in Pſalm*. 89. Non poteſt erudiri quiſquam ſi-
„ ne labore, & dolore. *Et in Pſalm*. 50. Valde
„ perniciose ſentiet filius patris lenitatem, ut
„ poſtea ſentiat Dei ſeveritatem. *S. Jo. Chryſ.*
„ *hom*. 9. *in Epiſt. ad Hebr*. Magnum depoſitum
„ habent parentes, filios, ſi ingenti illos ſervent
„ cura: atque omnia faciamus, ne fur ſit, qui
„ nobis aſtutus auferat. Nam ut fundus quidam
„ ſit optimus, cuncta molimur, eumque viro fi-
„ deli magno cum ſtudio tradimus.

Entendimento: potentia da alma; e dom do
Eſ-

Eſpirito Santo, para conhecer rectamente o que a fé enſina. Pſalm. 31. *Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in via hac qua gradieris.* Eccli. 1. *Intellectus prudentiæ ab ævo. In theſauris ſapientiæ intellectus.* Iſai. 11. *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini: ſpiritus ſapientiæ, & intellectus.* Baruc. 2. *Dabo eis cor, & intelligent.* Et cap. 3. *Diſce ubi ſit intellectus.* Col. 2. *Conſolentur corda ipſorum, inſtructi in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus.* S. Aug. in Pſalm. 118. ſerm. 18. *Deus per ſeipſum illuminat pias mentes, ut ea quæ divina dicuntur, vel oſtenduntur, intelligant: ita dicitur intellectum dare homini, & quaſi intellectuare hominem: ut ipſam proficiendo perſpiciat veritatem.*

Entrudo: carnaval, dias de Bacco, os ultimos antes da Quareſma, em que há exceſſos de gula, e luxuria, que ſaõ reliquias do Gentiliſmo, impiedade que ſe deve abolir, como fizeraõ em ſuas terras muitos Santos Padres, e Principes. Exod. 32. *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere.* 2. Cor. 6. *Nolite jugum ducere cum infidelibus.* 1. Cor. 10. *Nolo vos ſocios fieri dæmoniorum: non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Apoc. 12. *Deſcendit ad vos diabolus habens iram magnam, ſciens quoniam modicum tempus habet.* Iſai. 28. *Erraverunt in ebrietate: omnes menſæ repletæ ſunt vomitu, ſordibuſque.* Prov. 5. *Irretivit eum multis ſermonibus. Sequitur quaſi bos ductus ad victimam, & quaſi agnus laſciviens.* S. Baſil. orat. 5. de jejun. *Mulier honeſta ferre non poterit, ut ſcortum unà ſecum habitet. Noli igitur, cùm inedia*

corpus tuum macerare vis, ebrietatem prius introducere, quæ nihil aliud eſt, quam publicum ſcortum, quam bacchans, & furiens mulier, ad omne genus turpitudinis prompta. S. Aug. ſer. 252. *Quam multi ebrioſi, quam multi maledici, quam multi ſpectatores theatrorum! nonne ipſi implent Eccleſias, qui implent & theatra? Si aliquid ſpiritualiter dicatur, reſiſtunt, ſequentes carnem, repugnantes Spiritui Sancto. In iſta civitate, quanto periculo noſtro de iſta Baſilica ebrioſitates expulit Deus?*

Erro: aprovar o falſo como verdadeiro. Iſai. 5. *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum.* 4. Reg. 17. *Nec Juda cuſtodivit mandatum Domini Dei ſui: verùm ambulavit in erroribus Iſrael, quos operatus fuerat.* Eccli. 11. *Error, & tenebræ peccatoribus concreata ſunt.* Pſal. 118. *Erravi ſicut ovis quæ periit.* Sap. 2. *Hæc cogitaverunt, & erraverunt: excæcavit enim illos malitia eorum.* Epheſ. 4. *Ad circumventionem erroris. Secundum deſideria erroris.* Jud. Epiſt. *Errore Balaam mercede effuſi ſunt. Sidera errantia.* S. Aug. Encher. c. 17. *Quamvis error quanta poſſumus cura cavendus ſit, etiam in minoribus rebus, nec niſi rerum ignorantia poſſit errari: non eſt conſequens, ut continuo erret quiſquis aliquid neſcit; ſed quiſquis ſe exiſtimat ſcire quod neſcit: pro vero quippe approbat falſum, quod eſt erroris proprium.*

Eſcandalo: dar ocaziaõ de ruina eſpiritual. Pſal. 140. *Cuſtodi me à laqueo quem ſtatuerunt mihi, & à ſcandalis operantium iniquitatem.* Ezech. 14. *Quicumque ſcandalum iniquitatis ſtatuerit, faciam eum in exemplum, & proverbium, & diſper-*

perdam eum. Matth. 18. *Qui ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis, expedit ei, ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Rom. 16. *Qui offenſiones faciunt, declinate ab illis.* Malach. 2. *Receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege: & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis.* S. Aug. in Pſal. 30. Enarr. 3. *Inter ſcandala unum eſt remedium, ne male ſentias de fratre tuo.* Et in Pſal. 81. *Tamdiu dilectum membrum tuum ſit, quamdiu non cœperit ſcandalizare, id eſt mali aliquid ſuadere. Audite quia hoc eſt ſcandalum.* S. Gregor. Moralium lib. 25. c. 10. *Calumniatores dicere poſſumus omnes iniquos, non ſolum qui exteriora bona rapiunt, ſed etiam qui malis ſuis moribus, & vitæ reprobo exemplo interna noſtra diſſipare contendunt.*

Eſcritura ſacra; inſpirada por Deos para noſſa doutrina, e conſolaçaõ. Iſai. 34. *Requirite diligenter in libro Domini, & legite: unum ex eis non defuit: quod ex ore meo procedit, ille mandavit: & ſpiritus ejus congregavit ea.* Jer. 30. *Scribe tibi omnia verba, quæ locutus ſum ad te, in libro.* 2. Eſdr. 8. *Attulit Eſdras Sacerdos legem coram multitudine virorum, & mulierum: & legit apertè in platea de mane uſque ad mediam diem; & aures omnis populi erant erectæ ad librum: elevans manus ſuas, & incurvati ſunt, & adoraverunt Deum proni in terram.* Dan. 10. *Annuntiabo tibi quod expreſſum eſt in ſcriptura veritatis.* Matth. 22. *Erratis neſcientes ſcripturas.* Jo. 5. *Scrutamini ſcripturas.* Act. 17. *Nobiliores eorum ſuſceperunt verbum cum omni aviditate, quotidie ſcrutantes ſcripturas.* Rom. 15. *quæcumque ſcri-*

ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt; ut per patientiam, & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus. S. Aug. in Pſalm. 90. *De illa civitate, unde peregrinamur, literæ nobis venerunt: ipſæ ſunt ſcripturæ, quæ nos hortantur, ut vivamus.*

Eſmola: ſocorrer ao pobre, ou neceſſitado. Eccli. 14. *Ante mortem benefac amico tuo, & ſecundum vires tuas da pauperi.* Tob. 4. *Eleemoſina ab omni peccato, & à morte liberat.* Dan. 4. *Peccata tua eleemoſinis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum.* Iſai. 58. *Frange eſurienti panem tuum; egenos, vagoſque induc in domum tuam: cum videris nudum operi eum.* Matth. 25. *Venite benedicti: eſurivi, & dediſtis mihi manducare &c.* Luc. 11. *Date eleemoſinam, & ecce omnia munda ſunt vobis.* S. Aug. in Pſalm. 36. *Si habet foris facultatem, dat ipſa caritas, ſed ex eo quod habet: ſi non invenit quod det, dat benevolentiam: præſtat conſilium, præſtat auxilium, ſi poteſt, vel voto adjuvat, vel orat. Habet ſemper unde det, cui plenum pectus eſt caritatis.* S. Jo. Chryſ. ſer. 9. in Matth. *Eleemoſyna amica Deo conſiſtit, & ſemper ei propinqua eſt, pro quibuſcumque voluerit facile munus gratiæ impetrat.* S. Gregor. Nazianz. Orat. de paup. amor. *Da aliquid vel exiguum ei qui rerum omnium eget: loco magni muneris affer conſolationem. Si nihil habes, collacryma. Quod ventri ſubtrahis, tribue eſurienti.* Foraõ eſmoleres exemplares; Abdias, 3. *Reg.* 18. Tobias, *Tob.* 1. & 2. & 4. Tabitha, *Act.* 9. Cornelio Centuriaõ, *Act.* 10.

Eſperança: tem por objecto o bem, arduo, fu-

futuro, e poſſivel. *Iſai.* 30. „ In ſpe erit fortitu-
„ do veſtra. Beati omnes qui expectant Dñum.
„ *Pſal.* 25. In Domino ſperans non infirmabor.
„ Quoniam miſericordia tua ante oc ulos meos eſt.
„ *Judith.* 6. Domine, non derelinquis præſu-
„mentes de te. *Sap.* 3. Spes illorum immortali-
„ tate plena eſt. *Dan.* 13. Qui ſalvat ſperantes in
„ ſe. *Rom.*8. Quod non videmus ſperamus. *Prov.*
„ 10. Spes impiorum peribit. *Eccli.* 2. Ego ma-
„ ter ſanctæ ſpei: in me omnis ſpes vitæ. *Thren.*3.
„ Bonus eſt Dominus ſperantibus in illum, ani-
„ mæ quærenti illum. *S. Aug. ſer.* 53. Neceſſe
„ eſt ut in quo eſt fides, quæ per dilectionem
„ operatur, ſperet quod Deus pollicetur. Ne-
„ ceſſaria eſt ſpes, quamdiu non videmus, quod
„ credimus; ne forte non videndo, & deſperan-
„ do deficiamus. Contriſtat nos, quia non vide-
„ mus; ſed conſolatur nos, quia viſuros nos ſpe-
„ ramus. *S. Bernard. ſer.* 9. *in Pſal.* 90. Dicit
„ fides: Parata ſunt magna bona à Deo fidelibus
„ ſuis. Dicit ſpes: Mihi illa ſervantur: nam tertia
„ caritas,curro,ait,ad illa. *S.Gregor.Moral. lib.*6.
„ Spesin æternitatem animum erigit; & ideo nulla
„ mala, quæ exterius tolerat, ſentit. „ Toma-ſe
pela fé: *Hebr.* 6. Pelo que ſe eſpera: *Rom.* 8.
Gal. 5. He ancora: dom de Deos: capacete ſau-
davel: a todos neceſſaria: dilatada affige: fas
bemaventurado: ſe naõ he em Deos ſe perde.

Eternidade; ou de gloria no ceo, ou de penas
no inferno, ſem fim. *Eccleſ.* 12. „ Ibit homo in
„ domum æternitatis ſuæ. *Iſai.* 26. Speraſtis in
„ Domino in ſæculis æternis, in Domino Deo
„ forti in perpetuum. *Mich.* 4. Ambulabimus in

no-

„ nomine Dei noſtri in æternum & ultra. Re-
„ gnabit Dominus ſuper eos in monte Sion, ex
„ hoc nunc & uſque in æternum. *Matth.* 25.
„ Ibunt in ſupplicium æternum, juſti autem in
„ vitam æternam. *Pſal.* 76. Cogitavi dies anti-
„ quos, & annos æternos in mente habui. *S.*
„ *Aug. in Pſal.* 76. Cogitandi ſunt anni qui ſtant,
„ qui non venientibus, & abeuntibus diebus
„ peraguntur.

Evangelho: boa nova do Reino de Deos: dá confiança, temor, conſolaçaõ. *Luc.* 2. „ Euan-
„ gelizo vobis gaudium magnum. *Jo.* 15. Ego
„ elegi vos, & poſui vos, ut fructum afferatis.
„ *Matth.* 10. Duodecim miſit Jeſus, præcipiens
„ eis, dicens: Euntes prædicate, dicentes: quia
„ approquinquavit regnum cœlorum. Infirmos
„ curate, mortuos ſuſcitate, leproſos munda-
„ te, dæmones ejicite: gratis accipiſtis, gra-
„ tis date. *Marc.* 14. Ubicumque prædicatum
„ fuerit Euangelium iſtud in univerſo mundo.
„ *Act.* 8. Qui diſperſi erant, pertranſibant
„ euangelizantes verbum Dei. *Rom.* 10. Specioſi
„ pedes euangelizantium pacem, euangelizan-
„ tium bona. *Philem.* Ut pro te mihi miniſtra-
„ ret in vinculis Euangelii. *S. Aug. de Conſ.*
„ *Euangel. lib.* 1. *c.* 1. Inter omnes divinas au-
„ ctoritates, quæ ſanctis literis continentur,
„ Euangelium meritò excellit. Quod enim Lex,
„ & Prophetæ futurum prænuntiaverunt, hoc
„ redditum, atque completum in Euangelio de-
„ monſtratur. Cujus primi prædicatores Apoſtoli
„ fuerunt, qui Dominum ipſum præſentem in
„ carne viderunt.

Eu-

Euchariſtia: Chriſto Sacramentado. *Jo.*6. Ca-
„ ro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere
„ eſt potus. *Iſai.* 55. Properate, emite, & co-
„ medite. *Apoc.* 2. Vincenti dabo mana abſcon-
„ ditum. *Sap.* 16. Angelorum eſca nutriviſti po-
„ pulum tuum, & paratum panem de cœlo præ-
„ ſtitiſti eis ſine labore, omne delectamentum
„ in ſe habentem, & omnis ſaporis ſuavitatem.
„ 1. *Reg.* 4. Afferamus ad nos arcam fœderis
„ Domini, & ſit in medio noſtri, ut ſalvet nos.
„ *Matth.* 22. Quomodo huc intraſti non habens
„ veſtem nuptialem? 1. *Cor.* 11. Qui manducat
„ & bibit indignè, judicium ſibi manducat, &
„ bibit. *S. Aug. tr.* 48. *in Jo.* Audeo dicere,
„ quod Deus, cum ſit omnipotens, plus dare
„ non potuit: cum ſit ſapientiſſimus, plus da-
„ re neſcivit: cum ſit ditiſſimus, plus dare non
„ habuit. *Et ſer.* 1. *de temp.* Quantum poſſumus,
„ cum Dei adjutorio laboremus, ut cum ſincera
„ & pura conſcientia, & mundo corde, & caſto
„ corpere ad altare Domini poſſimus accedere,
„ & corpus & ſanguinem ejus non ad judicium,
„ ſed ad remedium animæ noſtræ mereamur ac-
„ cipere. *S. Jo. Chryſ. hom.* 2. *in* 1. *ad Cor.* Inde
„ effecti Aquilæ ad cœlum evolamus: ubi enim
„ cadaver, illic & aquilæ: cadaver ſuum cor-
„ pus propter mortem: aquilas vocat oſtendens,
„ quod oportet eum, qui ad hoc corpus accedit,
„ eſſe ſublimem, & cum terra nihil habere com-
„ mune, neque deorſum trahi, & ſerpere. *S.*
„ *Cyprian. de Cœn. Dom.* Panis hic per ſpeciem,
„ & ſacramentum nos tactu ſanctificat, fide illu-
„ minat, veritate Chriſto conformat.

Ex-

Exame de conſciencia. *Pſal.* 4. ,, In cubili-
,, bus veſtris compungimini. *Pſal.* 76. Medita-
,, tus ſum nocte cum corde meo, & exercitabar,
,, & ſcopebam ſpiritum meum. *Iſai.* 21. Super
,, ſpeculam Domini ego ſum ſtans jugiter per
,, diem, & ſuper cuſtodiam meam ſtans totis
,, noctibus. *Jer.* 31. Statue tibi ſpeculum, pone
,, amaritudines, dirige cor tuum in viam rectam.
,, *Job.* 9. Verebar omnia opera mea, ſciens,
,, quod non parceres delinquenti. *S. Aug. in Pſal.*
,, 76. Scrutabatur ſpiritum ſuum, & cum ipſo
,, ſpiritu ſuo loquebatur. Seipſum interrogabat,
,, ſeipſum examinabat, in ſe judex erat. *Et in*
,, *Pſal.* 33. Aufer inde cupiditatum ſordes, aufer
,, labem avaritiæ, aufer tabem ſuperſtitionum,
,, ſacrilegia, malas cogitationes, odia: intra in
,, cor tuum.

Excepçaõ de peſſoas. Prohibeſe a dezigualdade no pôr as penitencias, no tratar as cauzas, pregar a fé, receber os hoſpedes, deſtribuir eſmolas, dons, honras. *Lev.* 19. ,, Non conſideres
,, perſonam pauperis, nec honores vultum po-
,, tentis, juſte judica proximo tuo. *Deut.* 1.
,, Nulla erit diſtantia perſonarum, ita parvum
,, audies, ut magnum. *Sap.* 6. Non ſubtrahet per-
,, ſonam cujuſquam Deus; nec verebitur magni-
,, tudinem cujuſquam: quoniam puſillum, &
,, magnum ipſe fecit, & æqualiter cura eſt illi
,, de omnibus. *Matth.* 22. Non reſpicis perſo-
,, nam hominum. *Jacob.* 2. Si perſonas accipitis,
,, peccatum operamini. *Eccli.* 20. Perſonæ acce-
,, ptione perdet ſe. *S. Aug. in Jo. tr.* 30. Dile-
,, ctio æqualis facit non acceptari perſonas. Cum
,, ho-

„ homines diverſo modo pro ſuis gradibus hono-
„ ramus, timendum eſt, ne perſonas accipia-
„ mus.

Excomunhaõ: ſepara os fieis contumazes no mal, para naõ participarem dos bens da Igreja. *Prov.* 22. „ Ejice deriſorem, & exibit cum eo „ jurgium, ceſſabuntque cauſæ, & contumeliæ. „ *Matth.* 5. Erue eum, & projice abs te. *Et c.* „ 18. Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut „ ethnicus, & publicanus. 1. *Cor.* 5. Judicavi „ tradere hujuſmodi ſatanæ in interitum carnis, „ ut ſpiritus ſalvus ſit. 2. *Theſſ.* 3. Si quis non „ obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc no- „ tate, & non commiſceamini cum illo. 1. *Tim.* „ 1. Quos tradidi ſatanæ, ut diſcant non blaſ- „ phemare. *Tit.* 3. Hæreticum hominem poſt „ unam & ſecundam correptionem devita. *S.* „ *Aug. tr.* 50. *in Jo.* Cum excõmunicat Eccleſia, „ in cœlo ligatur excõmunicatus: cum reconci- „ liatur ab Eccleſia, in cœlo ſolvitur reconcilia- „ tus.

Exemplo: dito, ou obra para outros imitarem. *Matth.* 5. „ Videant opera veſtra bona, & „ glorificent Patrem veſtrum. *Jacob.* 3. Oſtendat „ ex bona converſatione operationem ſuam in „ manſuetudine. 1. *Tim.* 3. Exemplum eſto fi- „ delium in verbo, & converſatione, in charita- „ te, in fide, in caſtitate, ut profectus tuus ma- „ nifeſtus ſit in omnibus. 1. *Petr.* 2. Converſa- „ tionem habentes bonam, ut ex bonis operibus „ vos conſiderantes glorificent Deum. *Prov.* 24. „ Cum vidiſſem poſui in corde meo, & exemplo „ didici diſciplinam. 2. *Cor.* 9. Veſtra æmulatio „ pro-

„ provocavit plurimos. *Hebr.* 13. Mementote „ Præpoſitorum veſtrorum. *S. Aug. in Pſal.* 104. „ Ad parvulorum corda nutrienda, ut roborentur in fide, de Patriarchis proponuntur exempla, & illorum fidei, & promiſſionis Dei, ut imitando, & ſperando ſimus ſemen eorum. *S. Gregor. Moral. lib.* 21. *c.* 7. Cum imperio docetur, quod prius agitur, quam dicatur; nam doctrinæ ſubtrahit fiduciam, quando conſcientia præpedit linguam. *S. Petr. Chryſol. ſer.* 167. Doctor dicto, factoque magiſter verus, quod verbo adſtruit, demonſtrat exemplo.

Fama: noticia que ſe publica de alguem. Tomaſe pela opiniaõ que delle tem os homens. *Prov.* 22. „ Melius eſt nomen bonum, quam „ divitiæ multæ. *Eccli.* 41. Nomen impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine. *Rom.* 12. Providemus bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. *Tim.* 3. Oportet & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt. *Luc.* 4. Divulgabatur fama de illo. 2. *Par.* 9. Viciſti famam virtutibus tuis. *S. Aug. ſer.* 355. Duæ res ſunt, conſcientia, & fama; conſcientia tibi, fama proximo tuo. Qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit famam, crudelis eſt.

Fé, dom, e lume de Deos, com que ſem duvida cremos o que elle revelou. *Sap.* 1. „ Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate „ cordis quærite illum: quoniam apparet eis, „ qui fidem habent in illum. *Habac.* 2. Juſtus „ in fide ſua vivet. *Marc.* 16. Qui crediderit, & „ baptizatus fuerit, ſalvus erit; qui non credi-

„ de-

,, derit, condemnabitur. *Jo.* 1. Dedit poteſta-
,, tem filios Dei fieri, his, qui credunt in no-
,, mine ejus. *Act.* 8. Ecce aqua; quid prohibet
,, me baptizari? Si credis ex toto corde, licet.
,, Credo Filium Dei eſſe Jeſum. *Tambem ſe toma*
,, *pela fidelidade, e verdade de Deos nas promeſſas.*
,, *Oſe.* 2. Sponſabo te mihi in fide. *Rom.* 3.
,, Numquid incredulitas illorum fidem Dei eva-
,, cuabit? Abſit. *Pela verdade das palavras en-*
,, *tre os homens.* *Gen.* 44. In meam hunc rece-
,, pi fidem, & ſpopondi. *Pela fé viva, e acom-*
,, *panhada das boas obras.* *Epheſ.* 2. Gratia eſtis
,, ſalvati per fidem. *Sem obras he morta, naõ ju-*
,, *ſtifica.* 1. *Cor.* 13. Si habuero omnem fidem,
,, ita ut montes transferam, charitatem autem
,, non habuero, nihil ſum. *Jacob.* 2. Fides ſine
,, operibus mortua eſt. *Sem fé naõ ſe póde agra-*
,, *dar a Deos.* *Hebr.* 11. *&c.* *S. Aug. ſer.* 52. Fi-
,, des noſtra, fides vera, fides recta, fides Ca-
,, tholica, non opinione præſumptionis, ſed teſti-
,, monio lectionis collecta, Apoſtolica veritate
,, fundata, hoc inſinuat. *S. Gregor. Magn. hom.*
,, 26. Tunc veraciter fideles ſumus, quando
,, quod verbis promittimus, operibus comple-
,, mus. *S. Hieronym. ad Paulam.* Fides Dei non
,, eſt otioſa, neque ſolitaria; individua comes ei
,, jungitur bonæ operationis inſtantia; nam cum
,, per fidem quis cognita incipit amare, conſe-
,, quenter exercet operando, quod amat.

Feitiços: feiticeiros, peſſoas, ou couzas que por arte do demonio fazem mal, ou intentaõ alguma conveniencia. *Exod.* 22. ,, Maleficos non
,, patieris vivere. *Num.* 23. Non eſt augurium
,, in

„ in Jacob, nec divinatio in Iſrael. *Deut.* 18. Nec
„ inveniatur qui ariolos ſciſcitetur, & obſervet
„ ſomnia, atque auguria, nec ſit maleficus, nec
„ incantator, nec qui pythones conſulat, nec di-
„ vinos, aut quærat à mortuis veritatem. 4. *Reg.*
„ 21. Ariolatus eſt, obſervavit auguria, & fecit
„ pythones, & aruſpices multiplicavit, ut face-
„ ret malum. *Iſai.* 44. Irrita faciens ſigna divi-
„ norum, & ariolos in furorem vertens. *Mich.* 5.
„ Auferam maleficia de manu tua, & divinatio-
„ nes non erunt in te. *Apoc.* 18. In veneficiis tuis
„ erraverunt. *S. Aug. ſer.* 318. Ægrotat fidelis,
„ & ibi eſt tentator. Promittitur illi pro ſalute
„ illicitum ſacrificium, noxia, & ſacrilega liga-
„ tura, nefanda incantatio, magica conſecratio,
„ eique dicitur; ille, & ille peius periclitati ſunt,
„ & ſic evaſerunt: fac, ſi vis vivere; morieris,
„ ſi non feceris. Vide ſi non eſt, morieris, ſi
„ Chriſtum non negaveris. Quod dicebat aper-
„ te Martyri perſecutor, hoc tibi ex obliquo di-
„ cit occultus tentator.

Felicidade; mundana nos bens do ſeculo; fi-
lozofica no deſprezo das couzas da terra; Chri-
ſtam conſiſte em buſcar pelo amor de Deos os
bens eternos. *Pſal.* 143. „ Beatum dixerunt po-
„ pulum cui hæc ſunt: beatus populus cujus
„ Dñus Deus ejus. *Eccli.* 14. Felix qui non ha-
„ buit animi ſui triſtitiam. 1. *Mach.* 10. Felix
„ dies, in qua reverſus es ad terram patrum tuo-
„ rum. 3. *Reg.* 10. Beati viri tui, & beati ſer-
„ vi tui, qui ſtant coram te ſemper. *Job.* 29.
„ Auris audiens beatificabat me. *Iſai.* 3. Qui
„ te beatum dicunt, ipſi te ſeducunt. *S. Aug.*
„ *de*

„ *de Civit. lib.* 5. *præf.* Conſtat omnium rerum
„ optandarum plenitudinem eſſe felicitatem,
„ quæ non eſt Dea, ſed donum Dei; & ideo
„ nullum Deum colendum eſſe ab hominibus,
„ niſi qui poteſt eos facere felices.

Fervor: dezejo efficaz de ſatisfazer á vocaçaõ. *Prov.* 4. „ Juſtorum ſemita quaſi lux ſplen-
„ dens procedit, & creſcit uſque ad perfectam
„ diem. *Eccli.* 33. In omnibus operibus tuis
„ præcellens eſto. *Jer.* 20. Factus eſt in corde
„ meo ſicut ignis exæſtuans. 1. *Cor.* 12. Æ-
„ mulamini chariſmata meliora: adhuc excel-
„ lentiorem viam vobis demonſtro. *Rom.* 12.
„ Solicitudine non pigri, ſpiritu ferventes, Dño
„ ſervientes. *S. Aug. in Pſal.* 42. Si dederis pa-
„ nem triſtis, & meritum perdidiſti. Ex animo
„ fac; ut qui intus videt, adhuc loquente te
„ dicat: Ecce adſum. Quam celeriter accipiuntur
„ orationes bene operantium: & hæc juſtitia ho-
„ minis in hac vita, jejunium, eleemoſyna, ora-
„ tio. Tales nos inveniat, ut ſecuros inveniat
„ lux Dei, cum venerit liberare nos à morte,
„ qui jam venit ſubire pro nobis mortem.

Feſtas: dias conſagrados a Deos. *Exod.* 23.
„ Tribus vicibus per ſingulos annos feſta cele-
„ brabitis. *Et c.* 11. Cuſtodies hujuſcemodi
„ cultum ſtatuto tempore. *Tob.* 2. Dies feſti veſtri
„ convertentur in lamentationem. *Judith.* 16.
„ Erat diebus feſtis procedens cum magna gloria
„ *Pſal.* 75. Diem feſtum agent tibi. *Amos* 5.
„ Projeci feſtivitates veſtras. *Nahum.* 1. Celebra
„ Juda feſtivitates tuas, & redde vota tua. *Num.*
„ 15. Invenerunt hominem colligentem ligna in
„ die

„ die Sabbati : recluſerunt eum in carcerem. Di-
„ xitque Dominus : Morte moriatur. *S. Aug. in*
„ *Pſal.* 44. In domo Dei feſtivitas ſempiterna eſt:
„ chorus Angelorum ; vultus præſens Dei , læ-
„ titia ſine defectu. De illa æterna & perpetua
„ feſtivitate ſonat neſcio quid canorum, & dul-
„ ce auribus cordis : ſed ſi non perſtrepet mun-
„ dus. *Et contra Fauſt. lib.* 33. *c.* 12. Anniver-
„ ſariè in Eccleſia celebrantur, quæ inſigniter
„ excellentia certis diebus facta ſunt, ut eorum
„ neceſſariam , ſalubremque memoriam feſtivitas
„ concelebrata cuſtodiat.

Filhos : devem honrar aos Pays. *Exod.* 20.
„ Honora patrem , & matrem , ut ſis longævus.
„ *Et c.* 21. Qui maledixerit Patri ſuo , vel Ma-
„ tri , morte moriatur. *Prov.* 23. Audi Patrem
„ tuum , qui genuit te ; & ne contemnas cum
„ ſenuerit mater tua. *Eccli.* 3. Quam malæ fa-
„ mæ eſt , qui derelinquit patrem : & eſt male-
„ dictus à Deo , qui exaſperat matrem. *Tob.* 4.
„ Honorem habebis matri tuæ : memor , quæ
„ & quanta pericula paſſa ſit propter te. *Epheſ.*
„ 6. Filii obedite parentibus per omnia : hoc
„ enim placitum eſt Domino. *S. Ambroſ. lib.* 8.
„ *in Luc. c.* 7. Honora tuos parentes , quia Dei
„ Filius ſuos honoravit : Erat ſubditus illis : ſi
„ Deus ſervulis , quidni tu parentibus ? Hono-
„ ravit Joſeph & Mariam non naturæ debito ,
„ ſed pietatis officio. *S. Aug. in Pſal.* 70. Præ-
„ ceptum patris (Jonadab) filii tenuerunt, & ſer-
„ vaverunt, & ex hoc benedici à Domino merue-
„ runt. In ea ſola re filius non debet obedire pa-
„ tri , ſi aliquid juſſerit contra Deum. Ubi jubet

„ quod

„ quod contra Deum non ſit, ſic audiendus eſt, „ quomodo Deus; quia obedire patri juſſit Deus.

Fome: eſterilidade, caſtigo do peccado. *Lev.* 26. „ Conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ, con- „ ſumetur incaſſum labor veſter, nec proferet „ terra germen. *Deut.* 28. Mittet Dominus ſu- „ per te famem, & eſuriem. 2. *Reg.* 21. Facta „ eſt fames in diebus David tribus annis jugiter: „ propter Saul, quia occidit Gabaonitas. *Pſal.* „ 36. (*Juſti*) in diebus famis ſaturabuntur. *Iſai.* „ 5. Nobiles ejus interierunt fame. *Jerem.* 14. „ Fame & peſte conſumam eos. *Joel.* 1. Depo- „ pulata eſt regio, luxit humus: devaſtatum eſt „ triticum. Confuſi ſunt Agricolæ. *Luc.* 15. Fa- „ cta eſt fames valida: ego hic fame pereo. *S.* „ *Aug. in Pſal.* 104. Deus vocavit famem: fames „ & inedia contracta pernicies, fit in eis qui eam „ patiuntur, ut aliquis morbus; & fames ſana- „ tur per alimentum. Fames facta eſt, cum di- „ cta eſt vocata, ut adeſſet, quæ jam fuerat in „ ejus occulta gubernatione diſpoſita.

Formozura: boa proporſaõ, e cor dos membros. *Prov.* 3. „ Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo. „ *Judith.* 10. Cui Dominus contulit ſplendorem; „ pulchritudinem ampliavit, ut incompatabili de- „ core omnium oculis appareret. *Eſth.* 2. Formoſa „ valde, & incredibili pulchritudine, omnium ocu- „ lis gratioſa, & amabilis videbatur. *Dan.* 13. Spe- „ cies decepit te. *Eccli* 6. Ne circumſpicias ſpeciem „ alienam: proptet ſpeciem mulieris multi perie- „ runt. *S. Aug. de vera Relig. c.* 40. Membra ſi „ modum parilitatis ſervaverint luce coloris ad- „ juncta, corpus formoſum vocatur, & à ſuis

„ dilectoribus amatur acerrimè : non tamen in „ eo plus placet forma quæ movetur, quam vi- „ ta quæ movet. Hoc totum eſt voluptatis re- „ gnum, & ima pulchritudo ; ſubjacet enim cor- „ ruptioni : quod ſi non eſſet, ſumma putare- „ tur.

Fortaleza de animo para ſoffrer os trabalhos. „ *Exod.* 15. Fortitudo mea, & laus mea Domi- „ nus. *Judic.*6. In fortitudine tua liberabis Iſrael. „ 2. *Reg.* 2. Confortentur manus veſtræ, & eſto- „ te filii fortitudinis. *Prov.* 8. Mea eſt fortitudo. „ *Et c.* 31. Fortitudo, & decor indumentum „ ejus. *Iſai.* 11. Spiritus conſilii, & fortitudinis. „ *Act.* 6. Plenus gratia, & fortitudine. 2. *Mach.* „ 7. Hortabantur, mori fortiter. *S. Aug. Oper.* „ *imperf. contra Julian. lib.* 1. *c.* 83. Fortitudi- „ nem Gentilium mundana cupiditas, fortitudi- „ nem Chriſtianorum Dei caritas facit ; non per „ voluntatis arbitrium, quod eſt à nobis, ſed „ per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis.

Furto de couza alheia. *Exod.* 20. „ Non fur- „ tum facies. *Et c.* 22. Si quis furatus fuerit bo- „ vem, aut ovem ; quinque boves pro uno „ reſtituet ; quatuor oves pro una. *Joſue.* 7. A- „ chan tulit aliquid de anathemate : hoc facino- „ re deprehenſus comburetur igni. *Tob.* 2. Vide- „ te ne furtivus ſit, reddite eum Dominis ſuis. „ *Jo.* 12. Judas fur erat. 1. *Cor.* 6. Neque fures „ regnum Dei poſſidebunt. *S. Aug. ſer.* 8. Quod „ contra præceptum ſubducis, de cœlo perdis. „ Nemo habet injuſtum lucrum ſine juſto damno. „ Qui furatur, adquirit veſtem, ſed cœleſti „ judicio amittit fidem. O' ſi poſſent inſpicere

„ agrum

,, agrum cordis ſui, profecto lugerent; maior fa-
,, mes, & periculoſior plaga, & gravior mors
,, (furtum eſt.)

Gaſtos ſuperfluos: prodigalidade no veſtido, donativos. *Luc.* 15. ,, Diſſipavit ſubſtantiam vi-
,, vendo luxurioſe. *Et cap.* 16. Induebatur pur-
,, pura, & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendi-
,, de. 1. *Mach.* 9. Faciunt nuptias cum ambi-
,, tione magna: & ecce tumultus, & apparatus.
,, *Iſai.* 3. Auferet Dominus ornamentum calcea-
,, mentorum; erit pro ſuavi odore fœtor. *Ezech.*
,, 7. Ornamentũ monilium ſuorum in ſuperbiam
,, poſuerunt. 1. *Tim.* 2. Cum verecundia & ſo-
,, brietate ornantes ſe. *S. Aug. in Pſam.* 147.
,, Multa ſuperflua habemus; non niſi neceſſaria
,, teneamus: Nam ſi inania quæramus, nihil
,, ſufficit. Quære quæ ſufficiant, & videbis quam
,, pauca ſint.

Gloria de Deos: ha de ſer o fim de todas as obras. *Pſalm.* 28. ,, Afferte Domino glo-
,, riam, & honorem. *Jer.* 13. Date Domino
,, Deo veſtro gloriam. *Habac.* 3. Operuit cœ-
,, los gloria ejus. *Malac.* 2. Ut detis gloriam
,, nomini meo. 1. *Mach.* 15. Glorificabimus te,
,, & gentem tuam, & templum gloria magna,
,, ut manifeſtetur gloria veſtra in univerſa terra.
,, *Luc.* 2. Gloria in altiſſimis Deo. *Jo.* 1. Vi-
,, dimus gloriam ejus, gloram quaſi Unigeniti.
,, *Apoc.* 19. Salus, & gloria noſtra eſt. Exul-
,, temus, & demus gloriam ei. *S. Aug. ſerm.*
,, 380. Gloria Dei, gloria noſtra eſt. Quan-
,, tum dulcius glorificatur Deus, tantum nobis
,, prodeſt. *Et ſerm.* 77. Teſtimonium conſci-

,, entiæ noſtræ ita nobis gloria eſt, quia in illo
,, eſt. Nam ſi ita eſt gloria noſtra, ut nobis
,, placeamus; valde ſtulto homini placet, qui
,, ſibi placet.

Goſto: Satisfaçaõ do animo por algum bem prezente. *Iſai.* 61. ,, Gaudens gaudebo in Do-
,, mino. *Jo.* 16. Gaudium veſtrum nemo tol-
,, let: ut gaudium veſtrum ſit plenum. *Phil.* 4.
,, Gaudete in Domino ſemper: iterum dico
,, gaudete. *Eccleſ.* 3. Cognovi, quod non eſſet
,, melius, niſi lætari, & facere bene in vita ſua.
,, *Tob.* 5. Gaudium tibi ſit ſemper. *S. Aug. in*
,, *Pſalm.* 84. Malo ſuo lætabitur in ſe; bono ſuo
,, lætabitur in te. Quando voluit habere gaudium
,, de ſe, invenit planctum in ſe. Totum gaudium
,, noſtrum Deus eſt: qui vult ſecurus gaudere,
,, in illo gaudeat, qui non poteſt perire.

Graça: que nos faz dignos da gloria eterna. *Prov.* 12. ,, Qui bonus eſt, hauriet gratiam à
,, Domino. *Rom.* 3. Stipendia peccati mors: Gra-
,, tia Dei, vita æterna in Chriſto Jeſu. 1. *Petr.* 5.
,, Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus dat gratiam.
,, *Apoc.* 22. Sitienti dabo de fonte aquæ vitæ gra-
,, tis. 2. *Cor.* 2. Sufficit tibi gratia mea. *S. Aug.*
,, *de corrept. & grat. n.* 32. Fit in nobis per hanc
,, Dei gratiam in bono recipiendo, & perſeve-
,, ranter tenendo, non ſolum poſſe quod volumus,
,, verum etiam velle quod poſſumus. *Et contra*
,, *Fortunat. diſp.* 2. Propter gratiam Dei, quæ
,, liberat à lege peccati, & mortis, ad juſtitiam
,, converſi liberamur.

Gula: apetite de comer, e beber mais do que convem. *Num.* 11. ,, Adhuc carnes erant
,, in

,, in dentibus eorum ; & ecce furor Domini concitatus in populum, percuſſit eum plaga magna nimis. *Job.* 20. Panis ejus in utero vertetur in fel. *Proverb.* 21. Qui diligit epulas, in egeſtate erit. *Eccli.* 37. In multis eſcis erit infirmitas. *Oſe.* 13. Juxta paſcua ſua adimpleti ſunt : ſaturati ſunt : elevaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. *Phil.* 3. Quos ſæpe dicebam, inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt. *Rom.* 13. Non in comeſſationibus, & ebrietatibus ; ſed induimini Dominum Jeſum Chriſtum. *Judæ.* Convivantes ſine timore, ſemetipſos paſcentes. *S. Ambroſ. de Cain & Abel.* Plurimos gula ſua occidit, nullum frugalitas. Innumeris vina nocuerunt, nulli parcimonia. *S. Aug. Confeſſ.* 10. *cap.* 31. Docuiſti me, ut quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumturus accedam. Cum ſalus ſit cauſa edendi, & bibendi, adjungit ſe periculoſa jucunditas, & plerumque præire conatur, ut ejus cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere vel dico, vel volo ; nec idem modus utriuſque eſt. Nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt. His tentationibus quotidie conor reſiſtere, & invoco dexteram tuam ad ſalutem meam.

Herezia : erro na fé, com pertinacia. *Deut.* 13. ,, Si ſurrexerit Prophetes, & dixerit : Sequamur Deos alienos : non audies verba illius. Propheta ille, aut fictor ſomniorum interficietur. 1. *Cor.* 11. Audio ſciſſuras eſſe inter vos : nam oportet & hæreſes eſſe. *Tit.* 3. Hæreticum hominem poſt primam, & ſecundam

,, cor-

„ correptionem devita. *Matth.* 7. Attendite à fal-
„ ſis prohetis. 1. *Jo.* 2. Ex nobis prodierunt,
„ ſed non erant ex nobis. *Et cap.* 3. Si quis venit
„ ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite
„ recipere in domum, nec ave ei dixeritis. *Ju-*
„ *dæ.* Væ illis, qui in via Cain abierunt. (qui
„ fuit primus hæreticus, Dei providentiam ne-
„ gans.) *S. Aug. contra Donat. de Baptiſm. lib.*
„ 3. *n.* 27. Fiunt hæreſes, & ſchiſmata, cum
„ dicit plebs carnalis, quæ in caritate Dei fun-
„ data non eſt: Ibo poſt amatores meos,
„ cum quibus utique ſive per fidei corruptionem,
„ ſive per elationem ſuperbiæ turpiter fornican-
„ tur. *S. Leo Magn. Epiſt.*93. *cap.* 15. Quamvis
„ ſint in hæreticorum ſcriptis quæ videantur eru-
„ ditionis, & pietatis ſpeciem habere, nunquam
„ tamen vacua ſunt venenis. *S. Greg. Moral. lib.*
„ 5. *cap.* 11. Miſcent recta perverſis, ut oſten-
„ dendo bona, auditores ad ſe pertrahant; & ex-
„ hibendo mala, latenti peſte corrumpant.

Hipocrizia: Fingirſe melhor do que he. *Job.*
8. „ Spes Hypocritæ peribit. *Eccli.* 1. Ne fueris
„ hypocrita in conſpectu hominum, & non ſcan-
„ dalizeris in conſpectu tuo. *Matth.* 23. One-
„ ra gravia, & importabilia imponunt in hume-
„ ros hominum; digito autem ſuo nolunt ea
„ movere. Omnia opera ſua faciunt, ut vide-
„ antur ab hominibus. Væ vobis hypocritæ,
„ duces cæci: ſtuti, & cæci. Similes ſepulchris
„ dealbatis: à foris paretis hominibus juſti; in-
„ tus pleni hypocriſi, & iniquitate: ſerpentes,
„ genimina viperarum. *Pſal.* 11. Labia doloſa in
„ corde locuti ſunt. 1. *Tim.* 4. Diſcedent à fide

„ attendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæ„ moniorum, in hypocriſi loquentium menda„ cium. 2. *Tim.* 3. Habentes ſpeciem quidem „ pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. Et „ hos devita. *S. Aug. de Gen. contra Manich. lib.* „ 2. *cap.* 15. Cum ceciderit ab illa intima, & „ ſecretiſſima luce veritatis, nihil eſt unde velit „ placere ſuperbia, niſi frudulentis ſimulationi„ bus. Hinc & hypocriſis naſcitur, in qua mul„ tum ſibi videntur cordati, qui potuerint falle„ re, & decipere quem voluerint.

Homem: creatura racional, capaz de gozar de Deos. *Gen.* 1. „ Faciamus hominem ad ima„ ginem, & ſimilitudinem noſtram, & præ„ ſit piſcibus maris, & volatilibus cœli, & be„ ſtiis, univerſæque terræ. *Sap.* 2. Deus crea„ vit hominem inexterminabilem, ad imagi„ nem ſimilitudinis ſuæ. 1. *Cor.* 15. Primus ho„ mo de terra, terrenus: ſecundus homo de „ cœlo, cœleſtis. Sicut portavimus imaginem ter„ reni, portemus & imaginem cœleſtis. *Iſai.* 40. „ Omnis caro fœnum. *Pſal.* 13. Homo cum in „ honore eſſet non intellexit, comparatus eſt „ jumentis inſipientibus. *S. Aug. de Ordin. lib.* „ 2. *cap.* 11. Homo eſt animal rationale mor„ tale. Genere poſito, vidimus additas duas dif„ ferentias, quibus credo admonendus erat ho„ mo, & quò ſibi redeumdum eſſet, & unde fugien„ dum. Uno verbo à beſtiis, quod rationale; & „ alio à divinis ſeparatur, quod mortale dicitur. „ Illud niſi tenuerit, beſtia erit; hinc niſi ſe a„ verterit, divina non erit.

Homicidio: matar ao homem. Exod. 20. *Non*

occi-

occides. Gen. 4. *Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Prov. 28. *Qui calumniatur animæ ſanguinem, ſi uſque ad lacum fugerit, nemo ſuſtinet.* Oſe. 4. *Sanguis ſanguinem tetigit: propter hoc lugebit terra.* Matth. 26. *Qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Apoc. 13. *Qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi.* S. Aug. contra Fauſt. lib. 19. cap. 23. *Quia non intelligebant homicidium niſi peremptionem corporis humani, per quam vita privaretur: aperuit Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari.*

Honra: exterior reverencia, que ſe faz pela excellencia da peſſoa. Eccli. 37. *Sapiens in populo hæreditabit honorem; & nomen illius erit vivens in æternum.* 1. Reg. 2. *Quicumque honorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me erunt ignobiles.* Malac. 1. *Filius honorat patrem, & ſervus dominum ſuum: ſi ergo Pater ego ſum, ubi eſt honor meus?* Rom. 12. *Honore invicem prævenientes.* Act. 28. *Multis honoribus nos honoraverunt.* 1. Petr. 2. *Omnes honorate.* S. Aug. contra Secundin. cap. 17. *Honor ſummus, qualem pietas religioſorum exhibet, utique Deo debetur. Qui ergo amat honorem, Deum imitatur. Sed humiles in illo ſe honorari volunt, ſuperbi præ illo.*

Hoſpitalidade: receber os peregrinos. *Gen.* 18. „ Abraham cucurrit in occurſum eorum: & „ adoravit, & dixit: Ne tranſeas ſervum tuum. „ *Et c.* 19. Dixit (Lot:) Obſecro, Domini, declinate in domum pueri veſtri. *Et c.* 24. Laban „ feſtinus egreſſus ad hominem, dixit: Ingre-

„ dere,

,, dere, benedicte Domini: cur foris ſtas? præ-
,, paravi domum. *Iſai.* 58. Egenos, vagosque
,, induc in domum tuam. *Matth.* 25. Hoſpes e-
,, ram, & collegiſtis me. *Hebr.* 13. Hoſpitali-
,, tatem nolite oblivifci, per hanc enim latu-
,, erunt quidam, Angelis hoſpitio receptis. 1.
,, *Petr.* 4. Hoſpitales invicem ſine murmuratio-
,, ne. 3. *Jo.* Fideliter facis quidquid operaris in
,, fratres, & hoc in peregrinos. *S. Aug. ſer.* 111.
,, Agnoſcite hoſpitalitatem; per hanc perventum
,, eſt ad Deum. Suſcipis hoſpitem, cujus tu es
,, comes in via; quia omnes peregrini ſumus.
,, Patria noſtra ſurſum eſt, ibi hoſpites non eri-
,, mus.

Humildade: naſce do conhecimento, e amor de Deos, até o deſprezo de ſi. *Gen.* 18. ,, Lo-
,, quar ad Dominum meum, cum ſim pulvis &
,, cinis. *Judic.* 6. Familia mea infima eſt, & ego
,, minimus in domo Patris mei. *Pſal.* 72. Ut ju-
,, mentum factus ſum apud te. *Prov.* 29. Hu-
,, milem ſpiritu ſuſcipit gloria. 2. *Reg.* 6. Ero hu-
,, milis in oculis meis. *Matth.* 11. Diſcite à me,
,, quia mitis ſum, & humilis corde. *Act.* 5. Gau-
,, dentes, quoniam digni habiti ſunt pro nomine
,, Jeſu contumeliam pati. 1. *Cor.* 4. Nos ſtulti
,, propter Chriſtum. 1. *Petr.* 5. Deus ſuperbis
,, reſiſtit, humilibus dat gratiam. Humiliamini
,, ſub potenti manu Dei, ut vos exaltet. *S. Aug.*
,, *in Pſal.* 93. Humilitas Chriſti ſuperbis diſpli-
,, cet: tibi Chriſtiano ſi placet imitare: Si imi-
,, tatus fueris, non laborabis; quia ipſe dixit:
,, Venite ad me omnes qui laboratis. *S. Cyprian.*
,, *de Nativ. Chriſt.* Fundamentum ſanctitatis
,, ſem-

,, ſemper fuit humilitas, nec in cœlo ſtare potuit ,, ſuperba ſublimitas, hanc primam gratiam ingrediens in mundum noſter Parvulus attulit. ,, *S. Baſil. or.* 28. Quanto faſtum comprimis, ,, tanto gratiam attrahis; modus amplificandæ ,, gratiæ eſt vis humilitatis. *S. Hilar. in Pſal.* ,, 118. *v.* 107. Cum Domino opum contemptus ,, opulentia eſt; cum Domino terreni honoris ,, deſpectus cœlorum regnum eſt; cum Domino ,, humilitas cordis generoſæ & regiæ nativitatis ,, ornatus eſt. Hoc à ſe diſci voluit, quod virtutum omnium maximum eſt. *S. Bernard. ſer.* 2. ,, *in cap jejun.* Nihil facilius eſt volenti, quam ,, humiliare ſeipſum.

Jactancia: Louvar-ſe vammente. *Prov.* 27. ,, Laudet te alienus, & non os tuum. *Et c.* 29. ,, Qui ſe jactat, & dilatat, jurgia concitat. 1. ,, *Reg.* 2. Nolite multiplicare loqui ſublimia ,, gloriantes. *Jer.* 48. Audivimus ſuperbiam ,, Moab; ſuperbus eſt valde: ſublimitatem ejus, ,, & arrogantiam, & ſuperbiam, & altitudinem ,, cordis. Ego ſcio jactantiam ejus: & quod non ,, ſit juxta eam virtus ejus. *Tob.* 4. Superbiam in ,, tuo ſermone numquam dominari permittas. ,, 2. *Cor.* 10. Non audemus comparare nos quibusdam, qui ſ. ipſos commendant. Non enim ,, qui ſe ipſum commendat ille probatus eſt, ſed ,, quem Deus commendat. *S. Aug. de Ordin. lib.* ,, 1. *c.* 10. Æmulationis tabificæ, atque inanis ,, jactantiæ ultimam, ſed nocentiorem ceteris ,, omnibus peſtem introducere, ac proſeminare ,, conamini: & fortaſſe quia vos ab iſta vanitate, ,, morboque deterreo, pigriores eritis ad ſtudia

,, doctri-

„ doctrinæ, & ab ardore ventoſæ famæ repercuſ-
„ ſi, in torporem inertiæ congelabitis.

Idolatria : culto devido a Deos, dado á creatura. *Exod.* 20. „ Non habebis Deos alienos co-
„ ram me. *Lev.* 19. Nolite converti ad idola,
„ nec Deos conflatiles facietis. Ego Dominus.
„ *Pſal.* 80. Non erit in te Deus recens, neque
„ adorabis Deum alienum. *Iſai.* 42. Confundan-
„ tur confuſione qui confidunt in ſculptili, qui
„ dicunt conflatili: Vos dii noſtri. 1. *Jo.* 5. Cu-
„ ſtodite vos à ſimulacris. *Sap.* 14. Initium for-
„ nicationis eſt exquiſitio idolorum, & adinven-
„ tio illorum corruptio vitæ. *S. Aug. in Pſal.* 149.
„ Qualis homo es, qui idola colis? dimiſiſti eum
„ à quo factus es, & adoras quod feciſti? Meli-
„ or eſt faber, quam quod fabricat faber. Si fa-
„ brum adorare erubeſcis, quod faber fecit non
„ erubeſcis? *Sybilla, apud Lactant. Divinar.*
„ *inſtitut. lib.* 1. *c.* 25. Ad quid dona inania
„ mortuis ponis? Immolas idolis: quis tibi in
„ mentem dolorem impoſuit, ut hæc perficias,
„ magni Dei ore relicto? *Idolatria de Labaõ:*
„ Gen. 31. *Egipcios:* Jerem. 43. *Iſraelitas, e*
„ *Aaraõ:* Exod. 32. Jer. 2. & 2. Par. 28. &c.

Jejum: unica comida: abſtinencia de carne. *Luc.* 21. „ Ne graventur corda veſtra in cra-
„ pula, & ebrietate, & curis hujus vitæ. *Joel.* 2.
„ Convertimini ad me in toto corde veſtro, in
„ jejunio, & in fletu. Sanctificate jejunium. *Tob.*
„ 12. Bona eſt oratio cum jejunio. *Matth.* 6.
„ Cum jejunatis nolite fieri ſicut hypocritæ tri-
„ ſtes. 2. *Cor.* 11. In jejuniis multis. 1. *Reg.* 14.
„ Adjuravit Saul populum dicens: Maledictus

„ vir,

„ vir, qui comederit panem uſque ad veſperam.
„ 2. *Par.* 20. Joſaphat timore perterritus totum
„ ſe contulit ad rogandum Dominum, & prædi-
„ cavit jejunium univerſo Juda. *S. Cyprian. de*
„ *jejun.* Quotquot viros virtutum videmus, ſine
„ jejunio non legimus aſcendiſſe. Jejunium An-
„ gelos ex hominibus facit. *S. Baſil. hom. de laud.*
„ *jejun.* Cave, ne utilitatem jejunii ſolum eſca-
„ rum abſtinentia metiaris; verum enim jeju-
„ nium eſt, ab omnibus vitiis eſſe alienum.
„ *S. Aug. ſer.* 207. Jejunemus humiliantes ani-
„ mas noſtras: parcimonia jejuniis conjungatur.
„ Sicut ventris caſtiganda ſaturitas, ita gulæ irri-
„ tamenta cavenda ſunt: carnalis delectatio re-
„ frænanda. „ Jejuou Moyſes 40. dias: *Exod.* 24.
& *c.* 34. Jejuaraõ com lagrimas os Iſraelitas, *Ju-
dic.* 20. & 1. *Reg.* 7. Os Galaaditas, 1. *Reg.* 31.
David, 2. *Reg.* 3. & 12. Eſdras, e o povo, 1.
Eſdr. 8. Nehemias, 2. *Eſdr.* 1. Os Judeos,
Eſth. 4. *Jerem.* 36. *Daniel. c.* 10. *&c.*

Ignorancia do que ſe pode, e deve ſaber, he peccado, e cauſa de peccados. *Pſal.* 35. „ No-
„ luit intelligere, ut bene ageret. *Iſai.* 56.
„ Canes impudentiſſimi neſcierunt ſaturitatem:
„ ipſi paſtores ignoraverunt intelligentiam. *Sap.*
„ 10. Sapientiam prætereuntes, non tantum in
„ hoc lapſi ſunt, ut ignorarent bona, ſed & inſi-
„ pientiæ ſuæ reliquerunt hominibus memoriam,
„ ut in his, quæ peccaverunt, nec latere potuiſ-
„ ſent. *Levit.* 4. Si peccaverit per ignorantiam,
„ ut faciat quidquam de his quæ lege Domini
„ prohibentur, offeret pro peccato. 1. *Petr.* 2.
„ Benefacientes obmuteſcere faciatis impruden-
„ tium

„ tium hominum ignorantiam. *S. Aug. de peccator. merit. & remiſſ. lib.* 2. *c.* 17. Ignorantia & „ infirmitas vitia ſunt quæ impediunt voluntatem, „ ne moveatur ad faciendum opus bonum, vel „ ab opere malo abſtinendum. *Et contra Pelag.* „ *lib.* 6. *c.* 16. Per ignorantiæ malum ſtultitiæ „ erant. Ignorantia minuitur veritate magis ma„ giſque lucente.

Igreja: multidaõ dos fieis. Num. 19. *Siquis non fuerit expiatus, peribit de medio Eccleſiæ, quia ſanctuarium Domini polluit.* Pſal. 21. *In medio Eccleſiæ laudabo te. Apud te laus mea in Eccleſia magna.* 1. Mach. 5. *Convenit Eccleſia magna cogitare quid facerent fratribus ſuis, qui in tribulatione erant.* Matth. 16. *Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Act. 16. *Eccleſiæ confirmabantur fide, & abundabant numero quotidie.* 1. Timot. 3. *Ut ſcias quomodo oporteat te in domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei vivi, columna, & firmamentum veritatis.* S. Aug. de utilit. credend. c. 17. *Eccleſia ab Apoſtolica Sede per ſucceſſiones Epiſcoporum, fruſtra hæreticis circum-latrantibus; & partim plebis ipſius judicio, partim Conciliorum gravitate, partim miraculorum majeſtate damnatis, culmen auctoritatis obtinuit.* Et in Pſal. 137. *Eccleſia deorſum in omnibus fidelibus, Eccleſia ſurſum in omnibus Angelis. Deſcendit ad Eccleſiam deorſum Dominus Angelorum: deſcendit ad hominem, mortuus eſt pro homine.* He a Igreja corpo miſtico de Chriſto. *Cant.* 4. *Epheſ.* 1. & 4. Huma, viſivel, figurada na arca de Noé, 1. *Petr.* 3. Na Cidade ſanta de Jeruſalem, *Apoc.* 21. Horto concluzo, fonte ſignata, *Cant.* 4. Huma pom-

pomba, *Cant.* 6. Vinha, *Pſal.* 79. *Iſai.* 5. *Matth.* 20. Náo, *Luc.* 5. *Matth.* 13. Campo, Reyno dos Ceos, *Matth.* 13 Toma-ſe pela Igreja, lugar em que os fieis ſe juntaõ; *Deut.* 23. 1. *Cor.* 11. & 14. Por alguma Cidade, ou Provincia; 3. *Reg.* 8. *Act.* 9. Pelos Prelados; *Matth.* 18. Deos a protege; *Exod.* 13. *Lev.* 26. *Pſal.* 90. & 131. *Iſai.* 43. *Jo.* 14. &c.

Imagens do Senhor, da Senhora, e dos Santos, devem ſer veneradas na Igreja. *Exod.* 25. ,, Duos Cherubim aureos, & productiles facies, ,, ex utraque parte oraculi. 3. *Reg.* 6. Parietes ,, Templi ſculpſit, & fecit in eis Cherubim, & pal- ,, mas, & picturas varias. *Judith.* 6. Reſpice ad ,, noſtram humilitatem, & faciem ſanctorum ,, tuorum attende. *Job.* 42. Job ſervus meus ora- ,, bit pro vobis, faciem ejus ſuſcipiam. *S. Aug.* ,, *ſer.* 90. Veritas quæritur in Dei imagine, non ,, vanitas. Amando veritatem imago illa, ad quam ,, creati ſumus, reſculpatur, & proprius nūmus ,, Cæſari noſtro reddatur. *Concil. Nycæn.* 2. *Ge-* ,, *neral.* 7. His qui non ſalutant ſanctas ac vene- ,, rabiles iconas, anathema. Porro has pretioſas, ,, & venerabiles iconas honoramus, & ſalutamus: ,, ſanctorum virorum figuras, & effigies, utpote ,, per picturam ſuam in recordationem & memo- ,, riam adducere nos valentes, & ad principale ,, attrahere.

Impaciencia, faz maior, e inutil o trabalho. *Prov.* 14. ,, Impatiens operabitur ſtultitiam. ,, *Eccli.* 2. Væ iis, qui perdiderunt ſuſtinenti- ,, am, & diverterunt in vias pravas. *Judith.* 8. ,, Qui impatientiam ſuam contra Dominum pro-

,, tule-

„ tulerunt, exterminati ſunt. 2. *Mach.* 9. Cum „ ne ipſe jam fœtorem ſuum ferre poſſet::: ora„ bat hic ſceleſtus Deum, à quo non eſſet miſe„ ricordiam conſecuturus. *S. Aug. de Patient. c.* „ 2. Impatientes, dum mala pati nolunt, non „ efficiunt ut à malis eruantur, ſed ut mala gra„ viora patiantur. Quæ peiora evadunt, quibus „ per impatientiam merguntur.

Impenitencia: peccado contra o Eſpirito Santo. *Rom.* 2. „ Secundum duritiam tuam, & im„ pœnitens cor, theſaurizas tibi iram. *Prov.* 1. „ Quia vocavi, & renuiſtis::: increpationes meas „ neglexiſtis; ego quoque in interitu veſtro ri„ debo, & ſubſanabo. *Eccli.* 5. Non tardes con„ verti ad Dominum, & ne differas de die in di„ em; ſubito enim veniet ira illius. *Act.* 7. „ Dura cervice, & incircumciſis cordibus, vos „ ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis, ſicut patres „ veſtri, ita & vos. *Pſal.* 128. Prolongaverunt „ iniquitatem ſuam. *S. Aug. ſer.* 71. Reus impæ„ nitentiæ contra Spiritum, in quo unitas, & ſo„ cietas communionis congregatur Eccleſiæ, „ nunquam illi remittitur: quia hoc ſibi clauſit, „ ubi remittitur.

Impiedade: toma ſe por todo o peccado, principalmente contra o culto de Deos. Impios ſaõ os que nella cahem. 1. Reg. 24. *Ab impiis egredietur impietas.* Lev. 16. *Recedite à tabernaculis hominum impiorum; ne involvamini in peccatis eorum.* Job 8. *Tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.* Pſal. 36. *Vidi impium ſuperexaltatum, & elevatum ſicut cedros Libani; & tranſivi, & ecce non erat. Injuſti diſperibunt ſimul, reliquiæ impiorum*

rum interibunt. Prov. 10. *Os impiorum operit iniquitatem. Fructus impii ad peccatum. Spes impiorum peribit.* S. Aug. in Pſal. 50. *Si peccatum David impietati deputatur, non de ſe deſperent impii, quia pepercit Deus impio; ſed ſi ad eum convertantur, ſi vias ipſius diſcant: Si autem impietati non deputatur, ſed propriè impietas dicitur apoſtatare, unum Deum non colere, aut quem colebat dimiſiſſe, ad cumulum valet quod ait, Et impii ad te convertentur. Ita plenus es adipe miſericordiæ, ut ad te converſis, non ſolum quibuslibet peccatoribus, ſed etiam impiis non ſit deſperandum.* Et ſer. 71. *Reus impœnitentiæ contra Spiritum, in quo unitas & ſocietas communionis congregatur Eccleſiæ, nunquam illi remittetur: quia hoc ſibi clauſit, ubi remittitur.* Deve-ſe abnegar a impiedade. *Tit.* 2. Saõ os impios inſtrumentos de Satanás: 2.*Cor.*11. Saõ eſcandalo, *Matth.* 23. Fogo abrazador, *Pſal.* 83. Fumo, *Iſai.* 14. Feno, 2. *Reg.* 19. Leoẽs, *Job.* 4. Lobos, *Jer.* 5. Naõ ſoffrem a palavra de Deos, como Acab, Amaſias, Elymas. Concebem dores, amarguras: ſeo gozo, e felicidade ſe deſvanece, permanece a ignominia, e confuzaõ. Seo fim peſſimo. *Deut.* 32. *Gen.* 7. *Exod.* 14. Saõ malditos, como Joroboaõ, Aman, a caza de Acab, os condenados.

Inconſtancia; naõ levar adiante o bem começado. Sap. 4. *Inconſtantia concupiſcentiæ tranſvertit ſenſum.* Jacob. 1. *Vir duplex animo inconſtans eſt.* Hebr. 13. *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci.* Luc. 7. *Quid exiſtis in deſertum videre? Arundinem vento agitatam?* Job. 4. *Qui ſerviunt ei non ſunt ſtabiles.* S. Aug. de cor-

re-

rept. & grat. c. 7. *Eos juſtè corripimus, qui cum bene viverent, non in eo perſeverarunt. Ex bona quippe in malam vitam ſua voluntate mutati ſunt.*

Indulgencia: remiſſaõ da pena que ſe deveria fazer pela culpa. Eccli. 28. *Relinque proximo tuo nocenti te; & tunc deprecanti tibi peccata diſſolventur.* Prov. 20. *Ne dicas, reddam malum pro malo: expecta Deum, & liberabit te.* Epheſ. 4. *Cum patientia ſupportantes invicem in caritate, & donantes vobis metipſis, ſiquis adverſus aliquem habet querelam.* 2. Cor. 2. *Cui aliquid donaſtis, & ego: nam & ego quod donavi, ſi quid donavi, propter vos in perſona Chriſti.* Matth. 5. *Vade reconciliari fratri tuo.* S. Aug. de fide & oper. c. 22. *Hoc prodeſt in Deum recta fide credere, ut & bene vivendo ab illo ſit nobis auxilium; & ſi peccaverimus, ab illo indulgentiam mereamur: non in factis quæ odit, ſecuri perſeveremus, ſed ab eis recedentes::: Bonum & magnum Dominum habemus qui & velit, atque poſſit pœnitentium peccata ſanare, non qui minime audeat permanentes in malignitate diſperdere.*

Inferno: toma ſe pelo dos condenados, e demonios. Deut. 31. *Abſcondam faciem meam ab eo, & erit in devorationem, invenient eum omnia mala.* Matth. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.* Iſai. 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? aut cum ardoribus ſempiternis?* Jer. 15. *Factus eſt dolor meus perpetuus, & plaga mea deſperabilis, renuit curari.* Apoc. 9. *Deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.* Job. 10. *Terra miſeriæ, & tenebrarum, ubi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.* S. Aug. de vera relig.

lig. c. 52. *Cavendi ſunt inferiores inferi, id eſt, poſt hanc vitam pœnæ graviores, ubi nulla poteſt eſſe commemoratio veritatis, quia nulla ratiocinatio. Feſtinemus à ſecunda morte liberari, ubi nemo eſt qui memor Dei ſit, & ab inferno, ubi nemo confitebitur Domino.* S. Gregor. Moral. lib. 9. *Illos gehennæ flamma devorat, à viſione veri luminis cæcat, ut foris eos dolor combuſtionis cruciet, & intus pœna cæcitatis obſcuret, quatenus, qui Auctori ſuo corpore & corde deliquerunt, ſimul corde & corpore puniantur.* S. Bernar. ſer. 3. ſuper Salve Regina. *Time gehennam, contremiſce à dentibus beſtiæ infernalis, à ventre inferni, à rugientibus præparatis ad eſcam. Time vermem rodentem, fumum, & vaporem, & ſulphur, & ſpiritum procellarum; timè tenebras exteriores.* Kempis, de Imit. lib. 3. c. 12. *Ut æterna futura ſupplicia poſſis evadere, mala præſentia ſtudeas pro Deo æquanimiter tolerare.* As penas de dano, carecer da viſta de Deos, e ſenſo em todos os membros, e potencias, ſaõ eternas; porem mais, ou menos intenſas pela gravidade das culpas. Todos padecem trevas: *Matth.* 12. *Iſai.* 32. *Jer.* 13. Choro, e ranger de dentes: S. Cyrillo: *Ingemiſcunt, nec ullus miſeretur; clamant de profundis, & nemo flectitur; lamentantur, & nullus eripit.* Fome, e ſede, Pſal. 58. Apoc. 14. Fedor intoleravel, Iſai. 34. *De cadaveribus eorum aſcendet fætor.* Lugar o mais infame, Job. 10. Companhia de demonios, Matth. 25. Dezeſperaçaõ, eternidade, raiva, odio contra Deos, e contra todas as creaturas.

Infidelidade: naõ dar credito ao que Deos diſſe,

diſſe, e a Igreja enſina. Tambem he falta de fé viva, e ſaudavel, viver como ſe naõ ſe creſſe. Gen. 19. *Egredimini de loco iſto, quia delebit Dominus civitatem hanc. Et viſus eſt eis quaſi ludens loqui.* Num. 14. *Qui viderunt ſigna quæ feci, & tentaverunt me jam per decem vices, nec obedierunt voci meæ, non videbunt terram pro qua juravi patribus eorum.* Pſal. 77. *In omnibus his peccaverunt adhuc, & non crediderunt in mirabilibus ejus.* Eccli. 2. *Væ diſſolutis corde, qui non credunt Deo, & ideò non proteguntur ab eo.* Matth. 17. *O' generatio incredula & perverſa, uſquequo patiar vos?* Marc. 16. *Qui non crediderit, condemnabitur.* Jo. 3. *Qui non credit, jam judicatus eſt.* S. Aug. in Pſal. 118. ſer. 3. *Ab iſta via Dñi illa alienat iniquitas, quæ eſt infidelitas. Ergo convertantur, & in eum, qui juſtificat impium, piè credant, atque in illo miſericordiam peccatis dimiſſis, & veritatem completis promiſſis, hoc eſt, univerſas vias Domini inveniant; in quibus ambulantes non operabunt iniquitatem; quia non tenebunt infidelitatem, ſed fidem, quæ per dilectionem operatur.*

Ingratidaõ aos beneficios. Gen. 40. *Succedentibus proſperis, præpoſitus pincernarum oblitus eſt interpretis ſui.* Prov. 17. *Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus.* Iſai. 1. *Cognovit bos poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui, Iſrael autem me non cognovit.* Jerem. 2. *Quid invenerunt patres veſtri in me iniquitatis, quia elongaverunt á me, & vani facti ſunt?* Ezech. 16. *Poſt omnes abominationes tuas non es recordata dierum adoleſcentiæ tuæ. Væ, væ tibi.*

Mich. 6. *Popule meus, quid feci tibi?* Rom. 1. *Cum cognoviſſent Deum, non ſicut Deum glorificaverunt.* Luc. 17. *Non eſt inventus qui rediret, & daret gloriam Deo.* S. Aug. ſer. 284. *Præcipitavit hominem arbitrium liberum ingratum::: Si non agnoſco datorem Deum, tollit Deus bonum ſuum, & remanet malum meum per arbitrium meum.*

Inimigos: devem-ſe amar. Matth. 5. *Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos.* Rom. 12. *Benedicite perſequentibus vos. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum.* Exod. 32. *Si videris aſinum odientis te ſub onere, non pertranſibis, ſed ſublevabis cum illo.* Lev. 19. *Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum.* Prov. 24. *Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas in ruina ejus.* 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte.* S. Aug. in Pſal. 102. *Extendite dilectionem uſque ad inimicos, ſecuri eſtote. Benefaciendo adverſariis, honorem defers Chriſto.* Deraõ exemplo de amor aos inimigos: Chriſto na Cruz. S. Eſtevaõ apedrejado. Os Apoſtolos. Jozé vendido, e recebendo ſeos irmãos. David amaldiçoado por Semei.

Inocencia: cada hum defenda a ſua, naõ dando ocaziaõ a más ſuſpeitas. Jud. 22. *Abſit à nobis hoc ſcelus.* Tomaſe pela pureza de conſciencia ſincera. Pſal. 24. *Innocentes, & recti adhæſerunt mihi.* Job. 2. *Adhuc retinens innocentiam.* 1. Petr. 2. *Sicut modo geniti infantes lac concupiſcite.* Prov. 13. *Juſtitia cuſtodit innocentis viam.* S. Aug. ſer. 353. *Agite ſanctæ inſtar infantiæ, deponite malitiam, dolum, adulationem, invidiam, & detractionem. Hanc innocentiam ſic te-*

tenere debetis, ut eam creſcendo non amittatis.

Intençaõ pura; fazer tudo para gloria de Deos. Matth. 6. *Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit.* Rom. 11. *Si radix ſancta, & rami.* Cant. 8. *Pone me ut ſignaculum ſuper cor tuum.* Jo. 4. *Meus cibus eſt, ut faciam voluntatem ejus qui miſit me.* 1. Cor. 10. *Omnia in gloriam Dei facite.* S. Aug. de ſer. Dñi in monte, lib. 2. c. 13. *Non ergo quid quiſque faciat, ſed quo animo faciat conſiderandum eſt. Hoc eſt enim lumen in nobis, quia hoc nobis manifeſtum eſt, bono animo nos facere quod facimus.*

Inveja: deſgoſto do bem alheio: odio da felicidade alheia. *Sap.* 2. „ Invidiâ diaboli mors „ introivit in orbem terrarum. *Prov.* 23. Ne „ comedas cum homine invido. *Rom.* 1. Tradidit illos Deus in reprobum ſenſum ::: plenos „ invidiæ. *Jacob.* 3. Ubi zelus, & contentio, „ ibi inconſtantia, & omne opus pravum. *Luc.* „ 6. Repleti ſunt inſipientia, & colloquebantur „ ad invicem, quidnam facerent Jeſu. *Matth.* „ 27. Sciebat enim, quod per invidiam tradiſſent eum. *S. Cyprian. de zelo.* Huic vultus „ minax, torvus aſpectus, pallor in facie, in labiis tremor, ſtridor in dentibus, verba rabida, „ effrænata convitia, manus ad cædis violentiam prompta, etiamſi à gladio interim vacua, „ odio tamen furiatæ mentis armata. *S. Aug. in* „ *Jo. tr.* 32. Tolle invidiam, & tuum eſt quod „ habeo: tollam invidiam, & meum eſt quod „ habes. Livor ſeparat, ſanitas jungit. *S. Gre-* „ *gor. Nyſſ. de vita monaſt.* Invidia mortifer ſti-

„ mu-

,, mulũs, mucro reconditus, naturæ morbus,
,, bilis venenoſa, tabes ſponte adhibita, telum
,, amarum figens animam clavis, flãma cordis,
,, inteſtinorum ignis. Hanc qui habet, non ſuis
,, malis, ſed alienis bonis infelix eſt. Invidus fe-
,, licitate aliorum dolet, calamitatibus gaudet.
,, *S. Ambroſ. in Luc. lib.* 4. *c.* 4. Fruſtra opem
,, miſericordiæ cœleſtis expectes, ſi alienæ vir-
,, tutis fructibus invideas: aſpernator Dominus
,, invidorum eſt.

Jogo: recreaçaõ com exceſſo he cauza de muitos males. *Exod.* 32. ,, Sedit populus man-
,, ducare & bibere, & ſurrexerunt ludere. *Iſai.*
,, 65. Qui ponitis fortunæ menſam, numerabo
,, vos in gladio. *Jer.* 15. Non ſedi in concilio
,, ludentium: ſolus ſedebam. *Tob.* 3. Nunquam
,, cum ludentibus miſcui me; neque cum his
,, qui in levitate ambulant. *S. Cyprian. de aleat.*
,, Qui aleâ ludis, credere debes, quia non Chri-
,, ſtianum, ſed ethnicum tibi nomen eſt. O'
,, manus crudeles, & ad periculum ſui armatæ,
,, quæ bona paterna, & opes avorum ſudore
,, quæſitas, ignominioſo ſtudio dilapidant! *S.*
,, *Aug. ſer.* 32. *c.* 20. Da mihi hominem de ſæ-
,, culo; petat à Deo divitias, dentur; & vide
,, innumerabiles conſequi laqueos mortis ejus.
,, Opprimit inde pauperem, ſuperbit homo mor-
,, talis ſuper hominem parem ſibi; quærit hono-
,, res ab hominibus vanos; ut autem adipiſca-
,, tur, exhibet illis ludrica nequitiæ, ludrica
,, malæ cupiditatis, ludos, & urſos emit, donat
,, res ſuas beſtiariis, eſuriente Chriſto in pau-
,, peribus. *S. Jo. Chryſ. hom.* 6. *in Matth.* Non
,, Deus

„ Deus dat ut ludamus , ſed diabolus. Audi
„ quid paſſi ſint qui ludebant. Tales erant So-
„ domitæ , tales illi tempore diluvii : (qui) ſine
„ ulla cura , vel ſenſu lætabantur , nihil de futu-
„ ris proſpicientes. Ne illa petas à Deo , quæ à
„ diabolo accipis. Si redeamus , & ludamus , ac
„ ſemper ſocordes ſimus , etiam ante conflictum
„ ex propria ſegnitie concidemus.

Ira : dezordenado apetite que declina a vingança. Prov. 16. *Fatuus ſtatim indicat iram ſuam.* Job. 5. *Virum ſtultum interfecit iracundia.* Matth. 5. *Qui iraſcitur fratri ſuo reus erit judicio.* Iſai. 57. *Impii quaſi mare fervent , quod quieſcere non poteſt.* Eccli. 28. *Non iraſcaris proximo.* Epheſ. 4. *Sol non occidat ſuper iracundia veſtra. Omnis amaritudo , ira , & indignatio , & clamor , & blaſphemia tollatur à vobis cum omni malitia.* S. Aug. ſer. 75. c. 4. *Eſt lumen verum juſtitia , atque ſapientia , quod deſinit mens videre , cùm perturbatione iracundiæ fuerit tamquam nubilo ſuperata.* S. Gregor. Moral. lib. 5. c. 30. *Quanta ſit iracundiæ culpa penſemus , per quam dum manſuetudo amittitur , ſupernæ imaginis ſimilitudo vitiatur.* S. Hieronym. in Prov. lib. 4. c. 29. *Janua vitiorum omnium iracundia eſt , qua clauſa virtutibus intrinſecus dabitur quies : aperta vero ad omne facinus armabitur animus.*

Juramento : invocar a Deos por teſtemunha. *Iſai.* 65. „ Jurabis : vivit Dominus , in verita-
„ te , & juſtitia , & judicio. *Jer.* 4. Homines
„ per maiorem ſui jurant , & omnis controver-
„ ſiæ eorum finis eſt juramentum. *Gen.* 21. Ju-
„ ra per Deum , ne noceas mihi. Dixit Abra-

„ ham ;

„ ham; ego jurabo. *Num.* 30. Si quis ſe con-
„ ſtrinxerit juramento, quod promiſit, implebit.
„ *Deut.* 10. Deum timebis: jurabiſque in no-
„ mine illius. *S. Aug. in Pſal.* 109. Quid facis
„ cum juras? Teſtaris Deum: hoc eſt jurare,
„ Deum teſtari. „ Jurar falſo he peccado gra-
viſſimo. *Exod.* 20. „ Non aſſumes nomen Dei
„ tui in vanum. *Matth.* 5. Ego dico vobis, non
„ jurare omnino. *Jacob.* 5. Nolite jurare. „ Ain-
da o coſtume de jurar he perniciozíſſimo. *S.
Aug.* in *Pſal.* 109. „ Per conſuetudinem jurandi
„ poteſt lingua in perjurium prolabi: bene pro-
„ hibetur jurare; tanto enim longius erit à per-
„ jurio, quanto erit longe à jurando. *S. Jo.
„ Chryſ. hom.* 11. *in Act.* Non ita pungit enſis,
„ ſicut juramenti natura; non ſic occidit gladi-
„ us, ſicut juramenti plaga. Hanc ad maledi-
„ ctionem volare puta: cohibe, veta, & tuo-
„ rum curam gere ſervorum.

Juiz: faz obſervar as leys da ſociedade.
Deut. 25. „ Judices quem juſtum eſſe perſpexe-
„ rint, illi jüſtitiæ palmam dabunt. *Sap.* 1. Di-
„ ligite juſtitiam qui judicatis terram. *Eccli.* 7.
„ Noli quærere fieri judex, niſi valeas virtute
„ irrumpere iniquitates. *Iſai.* 1. Omnes diligunt
„ munera, ſequuntur retributiones. Pupillo non
„ judicant, & cauſa viduæ non ingreditur ad
„ eos. *Mich.* 3. Principes ejus muneribus judi-
„ cabant; & ſacerdotes ejus pretio docebant. *S.
„ Aug. contra Julian. lib.* 2. *n.* 37. Docti, gra-
„ ves, ſancti, in quorum ratione, eruditione,
„ libertate, non potes invenire quod ſpernas.

Juizo: potencia, e acto de julgar. Eccli. 11.
Pri-

Priuſquam interroges, ne vituperes quemquam: & cum interrogaveris corripe juſtè. Prov. 18. *Judicia quaſi vectes urbium.* Deut. 17. *Si difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris; venies ad Sacerdotes, qui indicabunt tibi judicii veritatem.* Jo. 7. *Nolite judicare ſecundum faciem, ſed juſtum judicium judicate.* S. Aug. ſer. 49. *Cum judicaveris teipſum ſine adulatione, judica & proximum cum dilectione. Quod videris, judica; quod non videris, Deo dimitte.* Pertence julgar com autoridade publica aos juizes. Deos julga rectamente, ainda permitindo os males da vida. Apoc. 16. *Vera & juſta judicia tua.* Rom. 11. *Incomprehenſibilia ſunt judicia ejus.* S. Aug. de Civit. lib. 20. c. 2. *Etiam in rebus in quibus non apparet divina juſtitia, ſalutaris eſt divina doctrina. Neſcimus quo judicio Dei bonus ille ſit pauper, malus dives: exeat de judicio damnatus innocens, aut iniquitate judicis preſſus, aut falſis obrutus teſtimoniis; è contrario ſceleſtus adverſarius ejus non ſolum impunitus, verum etiam vindicatus inſultet: impius optimè valeat, pius languore tabeſcat: plenus criminibus ſublimetur honoribus, & hominem ſine querela tenebræ ignobilitatis abſcondant. ::: Magis inſcrutabilia fiunt judicia Dei.* Juizo temerario: julgar mal por leves motivos, ou ſuſpeitas. Eccl. 10. *In via ſtultus ambulans, cum ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat.* Matth. 5. *Nolite judicare, ut non judicemini.* Rom. 2. *In quo judicas alterum, teipſum condemnas.* S. Aug. ſer. 46. c. 12. *Temerariis judiciis plena ſunt omnia. De quo deſperaverimus, ſubito convertitur, & fit optimus: de quo multum præ-*

præſumſerimus, ſubito deficit, & fit peſſimus. Quid ſit hodie quiſque, vix novit ipſe; quid autem cras, nec ipſe. Juizo particular, Deos o faz a cada hum no fim da vida: juizo univerſal de todos no fim do mundo. 2. Cor. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti.* Matth. 26. *Videbitis Filium hominis ſedentem à dextris virtutis Dei.* Act. 10. *Ipse eſt conſtitutus à Deo judex vivorum, & mortuorum.* Sophon. 1. *Juxta eſt dies Domini magnus: Dies iræ, dies ille, dies tribulationis, & anguſtiæ.* S. Aug. in Pſal. 51. *Hodie hortatur te, ne judicet te; & qui judex tuus futurus eſt, ipſe eſt hodie Advocatus tuus.* (V. Dom. 24. depois do Pent. e 1. do Advento.)

Juſtiça: dá a cada hum o que lhe convem. Matth. 22. *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo.* Eccli. 4. *Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia.* Prov. 14. *Juſtitia elevat gentes, & juſtitia firmatur ſolium.* Deut. 25. *Pondus habebis juſtum & verum, & modius æqualis, & verus erit tibi, ut multo vivas tempore.* S. Aug. in Pſal. 84. *Interroga omnes homines: Vultis pacem? Uno ore tibi reſpondet totum genus humanum: Opto, cupio, volo, amo. Ama & juſtitiam, quia duæ amicæ ſunt juſtitia, & pax. Si amicam pacis non amaveris, non te amabit ipſa pax, nec veniet ad te.*

Juſtificaçaõ: fas do impio juſto, & do juſto mais juſto. Eccli. 18. *Ne verearis uſque ad mortem juſtificari: quoniam merces Dei manet in æternum.* Ezech. 18. *Juſtitia juſti ſuper eum erit, & impietas impii erit ſuper eum. Si impius egerit pœ-*

pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, & cuſtodierit omnia præcepta mea; vita vivet. Matth. 3. *Facite fructum dignum pœnitentiæ.* Rom. 8. *Primitias ſpiritus habentes, intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes.* S. Aug. de Spirit. & liter. cap. 10. *Injuſtus legitime lege utitur, ut juſtus fiat; quod cum factus fuerit, ea jam non utitur tamquam vehiculo cum pervenerit.* Et contra Julian. lib. 2. cap. 8. *Juſtificatio in hac vita ſecundum tria iſta confertur: priùs lavacro regenerationis, quo remittuntur cuncta peccata: deinde congreſſione cum vitiis, à quorum reatu abſoluti ſumus: tertiò dum noſtra exauditur oratio.*

Lagrimas: ſó ſaõ bem empregadas ſe ſe choraõ as culpas. Jer. 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum?* Pſal. 6. *Lacrymis meis ſtratum meum rigabo.* Luc. 23. *Nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos ipſas flete.* Joel. 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in fletu, & planctu.* S. Aug. in Pſal. 127. *Cum quanta ſuavitate plorat in gemitu, qui orat? Dulciores ſunt lacrymæ orantium, quam gaudia theatrorum. Redis, & plangis ad Deum; quia illi ſuſpiras, antequam videas, & deſiderio ipſius gemis; & quia deſiderio ploras, dulces ſunt & ipſæ lacrymæ, & pro cibo tibi erunt.*

Leigo: homem ſecular. Gen. 4. *Fuit Abel paſtor ovium, & Cain agricola.* Exod. 19. *Deſcendit Moyſes ad populum, & ſanctificavit eum.* Judith. 16. *Erat populus jucundus ſecundum faciem ſanctorum.* Matth. 5. *Eſtote perfecti, ſicut Pater veſter cœleſtis perfectus eſt.* Tob. 2. *Filii*

ſa-